

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἡ διήγησις καὶ ἐκθεσις τῆς θείας διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ περιέχεται εἰς τὸ β' μέρος τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἤτοι εἰς τὴν **Καينὴν Διαθήκην**. Ἡ Καينὴ Διαθήκη ὀνομάζεται καὶ **Εὐαγγέλιον**, διότι ἐν αὐτῇ περιέχεται ἡ χαρμόσυτος ἀγγελία τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ βιβλία τὰ ἀποτελοῦντα τὴν Καينὴν Διαθήκην εἶναι εἴκοσιν ἑπτὰ, τὰ ἑξῆς :

Α') Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου.

Β') Αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων, αἱ γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

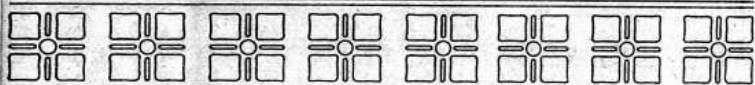
Γ') Αἱ δέκα τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· δηλαδὴ ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ δύο πρὸς Κο-

ρινθίους, ἢ πρὸς Γαλάτας, ἢ πρὸς Ἐφεσίους, ἢ πρὸς
 Φιλιππησίους, ἢ πρὸς Καλασσαιεῖς, αἱ δύο πρὸς Θεσ-
 σαλονικεῖς, αἱ δύο πρὸς Τιμόθεον, ἢ πρὸς Τίτον, ἢ
 πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους.

Δ') Αἱ ἑπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι ὠνο-
 μάσθησαν οὕτω, διότι ἀπηυθύνοντο πρὸς ἀπάσας τὰς
 τότε Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ αὗται· ἡ τοῦ
 Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου, αἱ τρεῖς τοῦ Ἰωάννου
 καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα· καί.

Ε') Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου,
 ἣτις εἶναι καὶ τὸ μόνον προφητικὸν βιβλίον τῆς Και-
 νῆς Διαθήκης.

ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗΝ ΗΛΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. *Εὐαγγελισμὸς τῆς γεννήσεως Ἰωάννου
τοῦ Βαπτιστοῦ.*

Κατὰ τὰς ἡμέρας Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἔζη εἰς μικρὸν τι χωρίον τῆς ὄρεινῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνομαζόμενος Ζαχαρίας, ἔχων γυναῖκα, ὀνομαζομένην Ἐλισάβετ. Καὶ οἱ δύο ἦσαν δίκαιοι καὶ εὐσεβεῖς, φυλάττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ'

6 Εὐαγγελισμὸς τῆς γεννήσεως Ἰωάννου Βαπτιστοῦ

ἐλυποῦντο, διότι δὲν εἶχον τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβητ ἦτο στειρά, ἀλλ' οὐδὲ ἠλπίζον νὰ ἀποκτήσωσι πλέον, διότι καὶ οἱ δύο ἦσαν γέροντες.

Ὅτε ἦλθεν ἡ σειρά τῆς ἑφημερίας τοῦ Ζαχαρίου, διὰ νὰ τελέσῃ τὰς θεοπραξίας καὶ νὰ θυμιάσῃ εἰς τὸν ναόν, ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐνῶ δὲ κατὰ τὴν τάξιν ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον κρατῶν ἀνὰ χεῖρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναόν καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐθυμιάζεν, αἴφνης ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου καὶ ἔστη πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου. Ὁ Ζαχαρίας ὡς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐφοβήθη. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος. «Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβητ θὰ γεννήσῃ υἱὸν καὶ θὰ καλέσῃς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. Καὶ σὺ καὶ πολλοὶ ἄλλοι θὰ χαρῶσι διὰ τὴν γέννησίν του. Οὗτος θὰ γίνῃ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ θὰ πλησθῇ Πνεύματος ἁγίου ἐκ τῆς κοιλίας ἔτι τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ πολλοὺς ἀσεβεῖς Ἰσραηλῆτας θὰ φέρῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ θὰ ἐτοιμάσῃ διὰ τὸν Κύριον λαὸν ἅγιον πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ». Εἶπε δὲ ὁ Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον. «Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι γέρον καὶ ἡ σύζυγός μου στειρά καὶ γραῖα;» Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, ὅστις παρίσταμαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ

Θεὸς μὲ ἀπέστειλε νὰ σοὶ εἶπω ταῦτα. Ἐπειδὴ ὕμῳ σὺ δὲν ἐπίστευσας εἰς τοὺς λόγους μου, ἰδοὺ θὰ μείνησ ἀφῶνος μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ γίνωσι ταῦτα». Καὶ ὁ μὲν ἄγγελος ἔγινεν ἀφαντος, ὁ δὲ Ζαχαρίας ἀφῶνος. Ὁ δὲ λαός, ὁ προσευχόμενος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔξω, ἐθαύμαζε, διότι ἐχρόνιζεν ὁ Ζαχαρίας ἐν τῷ ναῷ.

Τέλος ἐξῆλθεν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ· διὰ νευμάτων δὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι εἶδεν ὀπτασίαν ἐν τῷ ναῷ. Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡ δὲ Ἐλισάβετ ἔκτοτε ἔμεινεν ἔγγυος.

Ἠθ. πόρισμα. Ὁ Θεὸς δοκιμάζει τὴν πίστιν τῶν δικαίων καὶ ἔπειτα εἰσακούει τὰς δεήσεις καὶ προσευχάς των καὶ χαροποιεῖ αὐτούς.

Ῥητά. «Ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὸ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς Θεόν» (Φιλιπ. δ', 7). «Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται». (Ψαλ. ρμδ' 18—19).

2. Εὐαγγελισμὸς τῆς γεννήσεως *I. Χριστοῦ.*

Ἐξ μηνῶν μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὸν Ζαχαρίαν, ὁ ἴδιος ἄγγελος ἐστάλη

ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κώμην Ναζαρέτ, πρὸς μίαν παρθένον ὀνομαζομένην Μαριάμ. Αὕτη κατήγето ἐκ ρῆς γενεᾶς τοῦ Δαβίδ, ἀλλ' ἦτο πτωχὴ καὶ μεμνηστευμένη μὲ ἄνδρα, ὃ ὁποῖος ὠνομάζετο Ἰωσήφ. Παρουσιασθεὶς ἐνώπιον αὐτῆς ὁ ἄγγελος εἶπε. «**Χαῖ-**

ρε, κεχαρι-
τωμένη· ὃ
Κύριος μετὰ
σοῦ· εὐλο-
γημένη σὺ
ἐν γυναιξίν»

Ἡ παρθένος ἐταράχθη ἀκούουσα τοὺς λόγους τοῦ ἀγγέλου καὶ διελογίζετο καθ' ἑαυτήν.

«Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· διότι εὔρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.

Καὶ ἰδοὺ θὰ συλλάβῃς καὶ

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

θὰ γεννήσῃς υἱόν, τὸν ὁποῖον θὰ ὀνομάσῃς Ἰησοῦν (Σωτῆρα). Οὗτος θὰ γίνῃ μέγας καὶ θὰ ὀνομασθῇ

υἱὸς τοῦ Ὑψίστου· καὶ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον τοῦ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θὰ βασιλεύσῃ εἰς τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας του δὲν θὰ ὑπάρχῃ τέλος». Εἶπε δὲ ἡ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. «Καὶ πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο;» Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτήν. «Τοῦτο θὰ γίνῃ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διότι εἰς τὸν Θεὸν τὰ πάντα εἶναι δυνατά. Ἴδου δὲ καὶ ἡ συγγενὴς σου Ἐλισάβετ, μολοντί εἶναι γραῖα καὶ στεῖρα, συνέλαβεν υἱὸν καὶ εἶναι τώρα εἰς τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της». Τότε ἡ παρθένος πιστεύσασα ὑπακούει εἰς τὸ θεῖον θέλημα καὶ λέγει πρὸς τὸν ἄγγελον. «**Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου**». Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Ἰωσήφ δὲ ὁ μνηστήρ τῆς Μαριὰμ, μὴ ἔχων οὐδεμίαν εἰδήσιν τῶν διατρεξάντων, ἄμα εἶδεν αὐτήν ἐγκυον, ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀπολύσῃ. Τότε ἐφάνη κατ' ἕναρ εἰς αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου λέγων. «Ἰωσήφ, υἱὲ Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς νὰ λάβῃς Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· διότι τὸ ἐν αὐτῇ παιδίον εἶναι ἐκ Πνεύματος ἁγίου. Θὰ γεννήσῃς υἱόν, τὸν ὁποῖον θὰ ὀνομάσῃς Ἰησοῦν, διότι αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν του. Τοῦτο δὲ ἔγινε, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τοῦ Προφήτου. Ἡσαΐου ὁ ὁποῖος εἶπεν· «**Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ**

καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ». Ὁ Ἰωσήφ ἔπραξε τότε καθὼς διετάχθη.

Ἠθ. πόρισμα. Μεγάλη ἀρετὴ ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ εἰς Θεὸν ὑπακοὴ καὶ πίστις.

Ρητόν. «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»· (Πράξ. ε', 29),

3. Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ὅτε ἦλθεν ὁ ὠρισμένος χρόνος, ἡ Ἐλισάβητ ἐγέννησεν υἱόν. Ἦκουσαν οἱ γείτονες καὶ οἱ συγγενεῖς ὅτι ὁ Κύριος ἔδειξε μεγάλην εὐσπλαχνίαν εἰς αὐτήν καὶ ἐλθόντες συνέχαιρον αὐτῇ.

Τὴν δὲ ὀγδόην ἡμέραν μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου συνῆλθον πάλιν οἱ συγγενεῖς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ζαχαρίου, διὰ νὰ δώσωσιν, ἀφοῦ περιτμηθῇ, τὸ ὄνομα εἰς τὸ παιδίον. Ὅλοι δὲ ἔλεγον ὅτι πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Ζαχαρίας, καθὼς ὠνομάζετο ὁ πατήρ του. Ἡ Ἐλισάβητ ὁμῶς εἶπεν. «Ὁχι, πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης (=υἱὸς χάριτος). «Καὶ οἱ συγγενεῖς εἶπον. «Ἄλλὰ δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας κανεὶς, φέρων τὸ ὄνομα τοῦτο.» Ἐνευσαν τότε καὶ πρὸς τὸν πατέρα, πῶς πρέπει νὰ ὀνομασθῇ τὸ παιδίον. Ἐκεῖνος δέ, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ, ἐζήτησε πινακίδιον

καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ. «Ἰωάννης εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου.» Ἀμέσως δὲ ἐλύθη ἡ γλῶσσά του καὶ ἤρχισε νὰ λαλῇ καὶ νὰ δοξολογῇ τὸν Θεόν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἠκούσθη εἰς τὰ περίξ καὶ πάντες οἱ ἀκούοντες ἐθαύμαζον, λέγοντες. «Τὶ ἄραγε θὰ γίνῃ τὸ παιδίον τοῦτο ; »

Ὁ δὲ Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, ἐπληρώθη Πνεύματος ἁγίου καὶ προεφήτευσεν, λέγων. «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, διότι ἐπεσκέφθη τὸν λαόν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ σώσῃ αὐτόν, κατὰ τὴν υπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Καὶ σύ, παιδίον, προφήτης Κυρίου θὰ ὀνομασθῆς, διότι θὰ προπορευθῆς τοῦ Κυρίου καὶ θὰ ἐτοιμάσῃς τὴν ὁδόν του, ὁ ὁποῖος ἔρχεται διὰ νὰ φωτίσῃ τοὺς καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καὶ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εἰρήνης». Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐνεδυναμοῦτο κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ μένον εἰς τὰς ἐρήμους ἔτρωγεν ἀκρίδας (1) καὶ μέλι ἄγριον μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Ἰσραὴλ. Χ

Ἠθ. πόρισμα. Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ ἀτεκνία ἐθεωρεῖτο ὄνειδος καὶ δεῖγμα δυσμενείας παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ

1) Ἀκρίδες εἶναι τὰ γνωστὰ ζώαρια, τὰ ὁποῖα εἶναι μεγαλείτερα τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τὰ ὁποῖα ἐπετρέπετο νὰ τρώωσιν οἱ Ἰουδαῖοι. (Λευίτ. ια', 22).

Τὴν γέννησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐορτάζομεν τὴν 24 Ἰουνίου.

το ὁ Ζαχαρίας καὶ ἡ Ἐλισάβητ δὲν ἐτιμῶντο· ἐπειδὴ ὁμοῦ οὗτοι ἦσαν ταπεινοὶ καὶ πρῶοι καὶ ὁ Θεὸς ἐτίμησεν αὐτούς, πέμψας εἰς αὐτούς υἱόν, ὅστις ἐγένετο προφήτης καὶ κηρῦξ τῆς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ πρόδρομος τοῦ Σωτῆρος καὶ Βαπτιστῆς ἐγενεν.

Ρητόν. »Ἐπέβλεψε Κύριος εἰς τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν». (ψαλμ. ρβ', 17).

Τροπάριον. «Προφήτα καὶ Πρόδρομε τῆς παρουσίας Χριστοῦ, ἀξίως εὐφημησαί σε οὐκ εὐποροῦμεν ἡμεῖς, οἱ πόθῳ τιμωντές σε· στείρωσις γὰρ τεκούσης καὶ πατὴρ ἀφρονία λέλυνται τῇ ἐνδόξῳ καὶ σεπτῇ σου γεννήσει καὶ σάρκωσις Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κόσμῳ κηρῦσσεται».

✠ Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὅτε ἐπλησιάζον αἱ ἡμέραι τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Αὐγουστος Καῖσαρ διέταξε νὰ ἀπογραφῶσιν ἅπαντες οἱ ὑπήκοοι τοῦ κράτους του ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο. Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ τῆς πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν πόλιν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, διὰ νὰ ἀπογραφῆ μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Μαρίας, διότι κατήγοντο καὶ οἱ δύο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαβίδ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Βηθλεὲμ εἶχε συναθροισθῆ πολὺ πλῆθος καὶ δὲν εὔρον

κατάλυμα, ἠναγκάσθησαν νὰ υπάγωσιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου υπῆρχεν ἓν σπήλαιον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς σταῦλος καὶ διενυκτέρευσαν ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐνῶ δὲ ἦσαν ἐκεῖ, συνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τοκετοῦ καὶ ἡ Μαριάμ ἐγέννησε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, τὸν ἐσπαργάνωσε καὶ τὸν ἔθηκεν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι δὲν υπῆρχεν ἄλλος κατάλληλος τόπος εἰς τὸ σπήλαιον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε οἱ πάντες ἐκοιμῶντο.

Ἐκεῖ ὅμως πλησίον ποιμένες τινες ἠγρύπνουں, φυλάττοντες τὰ ποιμνιά των. Καθ' ἣν ὥραν λοιπὸν ἐγεννήθη τὸ παιδίον, ἄγγελος Κυρίου παρουσιάσθη αἴφνης εἰς αὐτούς, καὶ φῶς μέγα ἔλαμψεν ἐνώπιον αὐτῶν. Οἱ ποιμένες ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· ἀλλ' ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτούς. «Μὴ φοβεῖσθε· σὰς φέρω μίαν χαροποιὰν εἶδθαι, ἣ ὁποία θὰ χαροποιήσῃ καὶ ὅλον τὸν λαόν. Σήμερον ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεὲμ ὁ Μεσσίας. Σημεῖον δὲ τῆς ἀναγνωρίσεως εἶναι τὸ ἐξῆς. «Θὰ εὔρητε τὸ βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ». Τὴν ἰδίαν δὲ στιγμήν ἐφάνη καὶ πλῆθος ἀγγέλων, οἵτινες ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, λέγοντες. **«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»** Ἀφοῦ δὲ οἱ ἄγγελοι ἀπῆλθον εἰς τὸν οὐρανόν, οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους. «Ἄς υπάγωμεν λοιπὸν εἰς τὴν Βηθλεὲμ διὰ νὰ ἴδωμεν τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἐφάνέρωσεν

εἰς ἡμᾶς». Ἦλθον λοιπὸν καὶ εὗρον τὴν Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος ἔξωπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ καὶ ἐπέστρεψαν δοξάζοντες καὶ ὑμνοῦν-

Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

τες τὸν Θεὸν δι' ὅσα ἤκουσαν καὶ εἶδον. Καὶ πάντες οὐκ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, ὅτε ἤκουσαν τοὺς ποιμένας γὰρ διηγῶνται τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον εἶδον εἰς τὸν οὐρανόν.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του περιε-
 τμήθη τὸ παιδίον καὶ ὠνομάσθη Ἰησοῦς, ὅπως ὁ
 ἄγγελος εἶχε παραγγείλη. X

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ἐγεννήθη
 ἐν ταπεινότητι καὶ ἐσχάτῃ πενίᾳ, διδάσκων εἰς ἡμᾶς τὴν τα-
 πεινοφροσύνην.

Ρητόν. «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον· ὥστε τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
 αὐτὸν μὴ ἀπόλληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον». (Ἰωαν.
 γ', 16).

Τροπᾶριον. «Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
 ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ
 οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο, σὲ
 προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ σὲ γινώσκειν ἔξ
 ὕψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι».

X 5. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Ι. Χριστοῦ.

Ἀφοῦ συνεπληρώθησαν 40 ἡμέραι μετὰ τὴν γέν-
 νησιν τοῦ παιδίου ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἔφερον τὸν
 Ἰησοῦν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ τὸν ἀφιερῶσω-
 σιν εἰς τὸν Θεόν, ὡς πρωτότοκον ἄρρεν, κατὰ τὸν
 Μωσαϊκὸν νόμον, καὶ νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν Θεὸν
 τὴν νεομισμένην θυσίαν, ζευγὸς τρυγῶνων ἢ δύο
 νεοσσὸς περιστερῶν.

Ἐν Ἱερουσαλήμ ἔζη τότε ἱερεὺς τις γέρων, εὐσεβῆς καὶ δίκαιος ὀνομαζόμενος Συμεών, ὁ ὁποῖος περιέμενε μετὰ πόθου τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσοῦ. Εἰς τοῦτον εἶχεν ἀποκαλύψῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστόν. Καθ' ἣν ὥραν λοιπὸν οἱ γονεῖς ἔφερον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν ναόν, ὁ Συμεών ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἦλθεν ἐκεῖ, ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἠὐχαρίστησε τὸν Θεόν, λέγων· «**Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀ^{πο}κάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ**». Ὁ δὲ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἐθαύμαζον διὰ τοὺς λόγους τούτους. Ἦτο δὲ τότε ἐν τῷ ναῷ καὶ μία προφῆτις, Ἄννα ὀνομαζομένη, χήρα εὐσεβῆς 84 ἐτῶν, ἣ ὁποία πάντοτε ἔμενε ἐν τῷ ναῷ, νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύουσα τὸν Θεὸν με νηστείας καὶ δεήσεις. Καὶ αὕτη ἀξιωθεῖσα νὰ ἴδῃ τὸν Χριστόν, ἠὐχαρίστει τὸν Θεὸν καὶ ὠμλεῖ περὶ αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἐλπίζοντας λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ, ἀφοῦ ἔπραξαν ὅσα διέτασεν ὁ νόμος, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν Βηθλεέμ, τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐπληροῦτο σοφίας καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἦτο ἐπ' αὐτοῦ. Χ

Ἡθ. πόρισμα. Πάντοτε ὁ Θεὸς εἰσακούει τὰς δεήσεις τῶν εὐσεβῶν καὶ τῶν δικαίων.

Ρητόν. «Ἐπέβλεψε Κύριος ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν». (ἰσαλμ' ρβ', 17).

Τροπάριον. «Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε, ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει. Εὐφραίνου καὶ σύ, Προφῆτα δίκαιε, δεξάμενος ἐν ἀγκάλαις τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

✠ 6. Προσκύνησις τῶν Μάγων.

Ἐνῶ ἀκόμη εὐρίσκοντο εἰς τὴν Βηθλεεμ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, ἦλθον ἐκ τῆς ἀνατολῆς εἰς Ἱερουσόλυμα Μάγοι, οἱ ὁποῖοι ἠρώτων. «Ποῦ εἶναι ὁ νεογεννηθῆς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; διότι εἶδομεν τὸν ἀστέρα του εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἦλθομεν νὰ τὸν προσκυνήσωμεν». Ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη, καθὼς καὶ ὅλη ἡ Ἱερουσαλήμ. Προσεκάλεσε λοιπὸν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ ἠρώτα νὰ μάθῃ, ποῦ γεννᾶται ὁ Χριστός. Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον εἰς αὐτόν. «Εἰς τὴν Βηθλεεμ τῆς Ἰουδαίας». Τότε ὁ Ἡρώδης προσεκάλεσε κρυφίως τοὺς Μάγους καὶ ἔμαθε παρ' αὐ-

τῶν ἀκριβῶς τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐφάνη ὁ ἀστήρ. Κατόπιν εἶπε πρὸς αὐτοὺς, « Ὑπάγετε εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου, καὶ ὅταν εὑρητε αὐτό, εἰδοποιήσατέ μοι, διὰ νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ νὰ τὸ προσκυνήσω. » Οἱ μάγοι ἀνεχώ-

Ἡ Προσκύνησις τῶν Μάγων

ρησαν καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον εἶδον εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐφάνη καὶ ὠδήγει αὐτοὺς ἕως οὗ ἐλθῶν ἔστη ἐπάνω τῆς οἰκίας, ὅπου εὕρισκετο τὸ παιδίον. Εἰσελθόντες δὲ οὗτοι ἐντὸς αὐτῆς εὑρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ πεσόντες προσκύνησαν αὐτό. Ἐπειτα δὲ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσέφερον εἰς αὐτὸ δῶρα, χρυσόν, λίβανον καὶ σμύρναν. Ἐνῶ δὲ ἐσκέπτοντο νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ εἰδοποιήσωσι πάντα

ταῦτα εἰς τὸν Ἑρώδη, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φανείς παρήγγειλεν αὐτοὺς νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν Ἑρώδη, διότι ἐκεῖνος ἔχει σκοπὸν νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον. Δι' ἄλλης τότε ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡθ. πόρισμα. Ἄγγελος Κυρίου ὠδήγησε δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἄς παρακαλῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὸν Ὑψιστον, διὰ νὰ μᾶς καθοδηγῇ εἰς τὴν πρέπουσαν ὁδόν, τὴν ὁδὸν δηλ. τῆς ἀρετῆς καὶ ἄς ἀποφεύγωμεν τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Οἱ Μάγοι ἦσαν σοφοὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Ὅλα τὰ ἔθνη τότε περιέμενον ἓνα Σωτήρα.

Ρητόν. «Ὁ Θεὸς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν» (Β', Τιμοθ. β', 4).

Τροπάριον. «Ἡ παρθένος σήμερον τῶν ἀπερούσιον τίκει καὶ ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει, ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι, Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον ὃ πρὸ αἰώνων Θεός».

† 7. Φυγή εἰς Αἴγυπτον. Βρεφοκτονία.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ Μάγοι, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ εἰς τὸν Ἰωσήφ, λέγων· «Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε

εις Αίγυπτον και μένε εκεί ἕως ὅτου σοι εἶπω· διότι ὁ Ἡρώδης θὰ ζητήσῃ τὸ παιδίον, διὰ νὰ τὸ φονεύσῃ. Ὁ Ἰωσήφ ἠγέρθη ἀμέσως, ἔλαβε τὸ παιδίον και τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐν καιρῷ νυκτός και ἀνεχώρησεν εις τὴν Αἴγυπτον.

Φυγή τοῦ Ἰησοῦ εις Αἴγυπτον.

Ὁ Ἡρώδης ἀνέμενε μετ' ἀνυπομονησίας τὴν ἐπιστροφήν τῶν Μάγων· ὅτε ὅμως εἶδεν ὅτι δὲν ἐπέστρεψαν, ἐνόμισεν ὅτι τὸν περιέπαιξαν και θυμωθεὶς διέταξε και ἐφονεύθησαν πάντα τὰ παιδιά τῆς Βηθλεὲμ και τῶν περιχώρων, ὅσα ἦσαν μικρότερα τῶν δύο ἐτῶν, νομίζων ὅτι μετ' αὐτῶν θὰ ἐφονεύετο και ὁ νεογέννητος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλ' ὁ Ἰη-

σοῦς ἦτο ἤδη εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τότε ἐπληρώθη ὁ λόγος τοῦ προφήτου Ἰερεμίου, ὁ ὁποῖος εἶπε· «Φωνὴ ἐν Ραμᾶ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς. Ραχήλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν».

Μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ὁ σκληρὸς Ἡρώδης θάνατον εὐκτρότατον· διότι ἀμέσως μετὰ τὸν φόνον τῶν ἀθύων νηπίων (14 χιλιάδων) ἠσθένησεν ἀσθένειαν δεινὴν, καθ' ἣν σκώληκες κατέτρωγον τὰς σάρκας αὐτοῦ, τὸ σῶμά του ἀνέδιδεν ὁσμὴν ἀφόρητον, ὡς πτώμα, ὥστε οὐδεὶς τῶν συγγενῶν ἢ φίλων ἐτόλμα νὰ τὸν πλησιάσῃ· ἐπὶ τέλους ἐν μέσῳ δριμυτάτων πόνων παρέδωκε τὴν βδελυρωτάτην αὐτοῦ ψυχὴν. Τότε ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς τὸν Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων· «Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ, διότι ἀπέθανον οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου». Ὁ Ἰωσήφ τότε ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας καὶ κατόκησεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τῶν προφητῶν **«Ναζωραῖος κληθήσεται»**.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ σωτηρία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ Ἡρώδου διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὁ Θεὸς φρονεῖ νὰ φυλάτῃ σφάν τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς.

Ρητόν. Φυλάσσει Κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολοθρεύει» (Ψαλμ. ρμα'. 20).

8. Ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετής ἐν τῷ ναῷ.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἐπορεύοντο κατ' ἔτος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Παρέλαβον δὲ μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Ἰησοῦν, ὅτε οὐ-

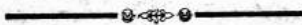
Ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετής καθήμενος ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων.

τος ἐγένετο δώδεκα ἐτῶν. Ἀφοῦ, δὲ ἐτελείωσαν αὐτὴν ἡμέραι τῆς ἑορτῆς, οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ ἀνεχώρησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων συνοδοιπόρων. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνεχώρουσιν δὲν εὑρισκόν τὸν Ἰησοῦν, ἐνόμισαν ὅτι ἦτο μετὰ τῆς συνοδείας, ἐνῷ ἐκεῖνος εἶχε μείνῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Τὸ ἑσπέρας ἀνεζήτησαν αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, ἀλλὰ δὲν τὸν

εὔρον· ἠναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, ζητοῦντες αὐτόν. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας εὔρον αὐτὸν εἰς τὸν ναόν, καθήμενον ἐν τῷ μέσῳ τῶν διδασκάλων, ἀκούοντα τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. Πάντες δὲ οἱ ἀκούοντες ἐθαύμαζον διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὰς ἀποκρίσεις τοῦ δωδεκαετοῦς παιδίου. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ του. «Τέκνον, διατί ἔκαμες εἰς ἡμᾶς τοῦτο; Ἴδού ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ λυπούμενοι σὲ ἐζητοῦμεν». Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτήν· «Διατί με ἐζητεῖτε; Δὲν γνωρίζετε ὅτι ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωμαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου;» Οὗτοι ὅμως δὲν ἐνόησαν τὸν λόγον, τὸν ὅποιον εἶπεν εἰς αὐτούς. Ἀνεχώρησε δὲ μετ' αὐτῶν εἰς Ναζαρέτ καὶ ὑπετάσσετο πάντοτε εἰς αὐτούς. Χ

Ἠθ. πόρισμα. Ἡ ἐν τῷ ναῷ διατριβὴ τοῦ Ἰησοῦ διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πρέπει νὰ ἀσχολώμεθα εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ τὴν μελέτην τοῦ θείου λόγου φοιτῶντες εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀκροώμενοι τοῦ θείου κηρύγματος. Πρὸς δὲ ὅτι πρέπει νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν.

Ρητά. «Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ἡμῶν κατὰ πάντα τοῦτο γάρ ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Κολασ. γ', 20). «Κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου» (ψαλμ, κέ', η').

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ, ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

* 1. Κήρυγμα Ἰωάννου.

Ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἐλισάβητ κατὰ τὰ ἔτη τῆς νεανικῆς του ἡλικίας διέτριβεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ζῶν βίον σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ. Ἦτο ἐνδεδυμένος φορέματα ἐκ τριχῶν καμήλου καὶ ἐξωσμένος μὲ δερματίνην ζώνην, ἐτρέφετο δὲ μὲ ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. Ὅτε δὲ ἦτο βασιλεὺς τῆς μὲν Ἰουδαίας ὁ Πόντιος Πιλάτος, τῆς δὲ Γαλιλαίας Ἡρώδης ὁ Ἀντίπας, ὁ Θεὸς διέταξε τὸν Ἰωάννην νὰ ὑπάγῃ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου καὶ νὰ κηρύττῃ βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφρασι μαρτιῶν, λέγων. **«Μετανοεῖτε, διότι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»**. Πολλοὶ τότε Ἰουδαῖοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη καὶ ἐβαπτίζοντο εἰς τὸν Ἰορδά-

νην ποταμὸν ὑπ' αὐτοῦ, ἔξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτούς. «**Ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας· πᾶν γὰρ δένδρον, μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται**». Πολλοὶ τότε, ἀκούσαντες ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμωσι καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας διὰ νὰ σωθῶσιν, ἠρώτησαν τὸν Ἰωάννην, τί πρέπει νὰ πράξωσι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς μετανοίας. Ὁ Ἰωάννης εἶπε πρὸς αὐτούς· «Ὅστις ἔχει δύο χιτῶνας, ἅς δώσῃ τὸν ἓνα εἰς τὸν μὴ ἔχοντα, καὶ ὅστις ἔχει τροφὰς ἅς πράξῃ ὁμοίως.» Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι, διὰ νὰ βαπτισθῶσι καὶ στρατιῶται καὶ ἠρώτων αὐτόν. «Διδάσκαλε, τί νὰ πράξωμεν;» Ὁ δὲ Ἰωάννης ἔλεγεν εἰς αὐτούς. «Μὴ εἰσπράττετε περισσότερον, ἀφ' ὅσα ὁ νόμος παραγγέλει» πρὸς δὲ τοὺς στρατιώτας ἔλεγε· «Μὴ πιέζετε καὶ μὴ ἀδικεῖτε κανένα· ἀρκεῖσθε δὲ εἰς τὸν μισθόν σας». Ἐπειδὴ δὲ τινες διελογίζοντο, μήπως αὐτὸς εἶναι ὁ περιμενόμενος Μεσσίας, ὁ Ἰωάννης εἶπεν ἐνώπιον πάντων· «Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Χριστός· οὗτος ἔρχεται ὀπίσω μου, τοῦ ὁποίου ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ λύσω τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων.» Ἀκούσαντες δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὅτι βαπτίζει, ἀπέστειλαν ἱερεῖς τινάς, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσωσι, διατί βαπτίζει; μήπως εἶναι ὁ Χριστὸς ἢ ὁ Ἡλίας;» Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης ἀπεκρίθη καὶ πρὸς αὐτούς· «Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ Χριστός,

οὔτε ὁ Ἥλιος. Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶπε. **Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύναται τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου,**» ὁ δὲ Χριστὸς εὐρίσκειται μεταξὺ σας. Ἐγὼ σὰς βαπτίζω με ὕδωρ, ἐνῶ ἐκεῖνος θὰ σὰς βαπτίση με Πνεῦμα ἅγιον καὶ με πῦρ. Οὗτος κρατεῖ τὸ πτύον (διδασκαλία, κήρυγμα) εἰς τὰς χεῖράς του, με τὸ ὁποῖον θὰ καθάρισῃ τὸ ἁλώνιον αὐτοῦ, καὶ τὸν μὲν σίτον (οἱ πιστοί) θὰ συνάξῃ εἰς τὴν ἀποθήκην του (βασιλεία τῶν οὐρανῶν), τὸ δὲ ἄχυρον (οἱ ἄπιστοι) θὰ κατακαύσῃ με πῦρ ἄσβεστον». Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ προτρέπων ἔλεγεν εἰς τὸν λαόν.

Ἠδ. πόρισμα. Διὰ τὰ γίνωμεν λοιπὸν ἄξιοι τῆς οὐρανόου βασιλείας ἔχομεν καθῆκον ἀμαρτάνοντες τὰ μετανοῶμεν, δεικνύοντες τὴν μετάνοιαν ἡμῶν δι' ἔργων διότι ἄλλως ὁμοιάζομεν πρὸς δένδρον «μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν», τὸ ὁποῖον «κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται».

✠ 2. Βάπτισις τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἔγινε τριάκοντα ἐτῶν ἦλθεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, διὰ τὰ βαπτισθῆ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁμως ἠμπόδιζεν αὐτόν λέγων· «Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην τὰ βαπτισθῆ ὑπὸ σοῦ καὶ σὺ ἔρχεσαι πρὸς με»; Ὁ δὲ

Ἰησοῦς εἶπε· «Ἄφες τώρα, διότι ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐκπληρώσωμεν πᾶσαν δικαιοσύνην». Τότε ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε τὸν Ἰησοῦν. Ἀφ-οῦ δὲ ἐβαπτί-σθη ὁ Ἰησοῦς, εὐθὺς ἐξῆλ-θεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰ-δοὺ ἠνεώχθη-σαν οἱ οὐρα-νοί, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατέβη ἐπ' αὐτοῦ ἐν εἴδει περιστε-ρᾶς καὶ φωνῇ ἐκ τοῦ οὐρα-νοῦ ἠκούσθη, λέγουσα· Οὗ-τός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐνῶ ἠὺ-δόκησα.

Ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἠθ. πόρισμα. Τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διδά-σκει ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρώωμεν τὰ θεῖα παραγ-γέλματα.

Σημ.— Διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ἐφανε-

ρώθη ἀκριβέστατα καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος· διότι ὁ μὲν Υἱὸς ἐβαπτίζετο, τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατήλθεν ἐπ' αὐτοῦ ἐν εἶδει περιστερᾶς καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπευφήμει. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βάπτισις τοῦ Ἰ. Χριστοῦ λέγεται **Θεοφάνεια**. Τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἑορτάζει τὴν 6ην Ἰανουαρίου, ὅτε ψάλλονται καὶ τὰ ἑξῆς τροπάρια.

«Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπητόν σε υἱὸν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἶδει περιστερᾶς ἐβεβαίον τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανείς, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι».

«Ἐπεφάνης σήμερον τῇ οἰκουμένῃ καὶ τὸ φῶς σου Κύριε, ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς, ἐν ἐπιγνώσει ὑμνοῦντάς σε. Ἦλθες ἐφάνης τὸ φῶς τὸ ἀπόσιτον».

«Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Προόδρομε· ἀνεδείχθης γὰρ ὄντος καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ρείθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ τοῖς ἐν Ἄδῃ Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

3. Πειρασμοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Ἐρήμῳ.

Μετὰ τὸ βάπτισμα φέρεται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐρημον, διὰ νὰ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ

διαβόλου. Εἰς τὴν ἐρημον ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς 40 ἡμέρας καὶ 40 νύκτας προσευχόμενος καὶ νηστεύων, διὰ τὸ ἐνισχυθῆναι εἰς τὸ μέγα ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον κατήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀφοῦ δὲ ἐνήστευσε 40 ἡμέρας, ὕστερον ἐπεινάσασκε. Τότε ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τῷ λέγει, «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπέ οἱ λίθοι οὗτοι νὰ γίνωσιν ἄρτοι» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Εἶναι γεγραμμένον ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῆ μόνον μὲ ἄρτον, ἀλλὰ μὲ πάντα λόγον, ἐξερχόμενον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ». Μετὰ ταῦτα παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τὸν φέρει εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἀφοῦ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν. «Ἄν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ ρίψον σεαυτὸν κάτω· διότι εἶναι γεγραμμένον, ὅτι θὰ διατάξῃ τοὺς ἀγγέλους σου νὰ σὲ λάβωσιν εἰς τὰς χεῖράς των, διὰ τὸ νὰ μὴ κτυπήσῃς εἰς λίθον τὸν πόδα σου». Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπέδειξε τὴν μωρίαν τῶν λόγων τοῦ διαβόλου, εἰπὼν. «Εἶναι γεγραμμένον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πειράζῃς Κύριον τὸν Θεόν σου». Ὁ διάβολος τότε καταφεύγει εἰς τρίτον πειρασμόν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ δελεάσῃ τὸν Ἰ. Χριστόν. Φέρει λοιπὸν αὐτὸν εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ δεικνύει εἰς αὐτὸν πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τῷ λέγει. «Ταῦτα πάντα θὰ σοὶ δώσω, ἐὰν πέσῃς καὶ μὲ προσκυνήσῃς». Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Ἵπα-

γε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· διότι εἶναι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι «**Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις**». Ὁ διάβολος ἰδὼν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀπκτήσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀφῆκεν αὐτὸν καὶ ἀνεχώρησεν, οἱ δὲ ἄγγελοι ἐλθόντες ὑπηρέτουν αὐτόν.

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς δυνάμεθα νὰ καταβάλωμεν πολλοὺς πειρασμούς. Πολλάκις ὁ διάβολος προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ μὲ ὑποσχέσεις ψευδεῖς προσκαιροῦ δόξης καὶ φθουρῆς τιμῆς. Ἀλλ' ὁ εὐσεβῆς καὶ φρόνιμος ἄνθρωπος πράττει ἐκείνο μόνον, τὸ ὁποῖον ὑπαγορεύει ὁ Θεός, ἢ συνείδησις καὶ τὸ λογικόν.

Ρητόν. «Ὑποτάγητε τῷ Θεῷ ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν» (Ἰακωβ. δ' (7)).

4. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡμέραν τινὰ ἐνῶ ὁ Ἰωάννης ἕστατο εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν μὲ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἰωάννην, εἶδε τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς: «**Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου**». Οἱ δύο οὗτοι μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου ἠκολούθησαν ἀμέσως τὸν Ἰησοῦν. Ὁ Ἀνδρέας (ὁ ὁποῖος καὶ πρωτόκλητος λέγεται) εὗρσκει τὸν ἀδελφόν του Σίμωνα καὶ

λέγει εἰς αὐτόν. «Εὐρίκαμεν τὸν Μεσσίαν» καὶ ἔφερον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος πρώτην φοράν βλέπει αὐτόν, τῷ λέγει· «Σὺ εἶσαι ὁ Σίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ; Σὺ θὰ ὀνομασθῆς Πέτρος (ἄνθρωπος στερεὸς ὡς ὡσάν βράχος)». Ἐκτοτε ὁ Πέτρος ἔμεινε πλησίον του. Ὁ Ἰωάννης παρέλαβε καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰάκωβον.

Τὴν ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καθ' ὁδὸν εὕρισκει τὸν Φίλιππον καὶ τῷ λέγει· «Ἀκολούθει μοι». Καὶ ὁ Φίλιππος τὸν ἠκολούθησεν. Ἦτο δὲ ὁ Φίλιππος ἐκ τῆς πόλεως Βηθσαϊδά, πατρίδος τοῦ Ἀνδρέου καὶ τοῦ Πέτρου. Ὁ Φίλιππος πάλιν εὕρισκει τὸν φίλον του Ναθαναὴλ καὶ τῷ λέγει μετὰ χαρᾶς. «Ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται, εὕρήκαμεν, Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ». Τότε ὁ Ναθαναὴλ, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ναζαρέτ ἦτο μικρὸν καὶ ἀσήμαντον χωρίον, κακίστην ἔχον ὑπόληψιν, τῷ λέγει· «Ἐκ Ναζαρέτ δύναται νὰ προέλθῃ τι ἀγαθόν»; Ὁ δὲ Φίλιππος τῷ ἀπαντᾷ· «Ἐρχου καὶ ἴδε». Ὅτε ὁ Ἰησοῦς εἶδε τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον εἶπεν· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, εἰς τὸν ὁποῖον δόλος δὲν ὑπάρχει». Καὶ ὁ Ναθαναὴλ θαυμάσας διὰ τοὺς λόγους τούτους λέγει· «Πόθεν με γινώσκεις»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται· «Πρὶν σὲ καλέσῃ ὁ Φίλιππος σὲ εἶδον, ὅτε ἐκάθησο ὑπὸ τὴν συκῆν. Τότε ὁ Ναθα-

ναῖλ ἀνεφώνησε· «Ραββὶ (διδάσκαλε), σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ». Οὗτοι ἦσαν οἱ ἕξ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς παραλαβὼν τοὺς μαθητὰς τούτους περιήρχετο ὅλην τὴν Γαλιλαίαν διδάσκων εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ κηρύττων ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν προκηρυχθεὶς Μεσσίας καὶ ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν λεγομένων του ἔκαμνε καὶ πολλὰ θαύματα· ἐθεράπευεν ἀνιάτους ἀσθενεῖς, παραλυτικούς, δαιμονιζομένους, σεληνιαζομένους καὶ ἀνίστα νεκροῦς. Ἡ φήμη τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων του ἠκούσθη πανταχοῦ καὶ πολὺς ὄχλος ἠκολούθη αὐτόν· ἄλλοι μὲν, διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του καὶ ἄλλοι ἔφερον εἰς αὐτόν τοὺς ἀσθενεῖς των, τοὺς ὁποίους ἐθεράπευεν ὁ Ἰησοῦς· πολλοὶ δὲ βλέποντες τὰ θαύματα καὶ ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν του ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

Ἐκ τῶν πολλῶν μαθητῶν του ὁ Ἰησοῦς εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ συνοδοὺς 12, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι: Σίμων, ὁ λογόμενος Πέτρος καὶ Ἀνρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ Ζεββεδαίου, Ματθαῖος, Βαρθολομαῖος ἢ Ναθαναήλ, Θαδδαῖος, Φίλιππος, Θωμᾶς, Ἰάκωβος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, Σίμων ὁ Καννανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Οὗτοι ἐγκαταλείψαντες τὰς οἰκογενείας των καὶ τὰ ἔργα

των, ἠκολούθουν συνοδεύοντες πάντοτε τὸν Ἰησοῦν νύκτα καὶ ἡμέραν.

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ ἀναφέρονται καὶ μέλη τινα τοῦ μεγάλου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων, ὁ Νικόδημος ἐπίσημος Φαρισαῖος, Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας, ὁ ἀρχιτελώνης Ζακχαῖος καὶ ἄλλοι. Προσέτι δὲ ἀναφέρονται καὶ εὐσεβεῖς τινες μαθήτριαι, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ, Σαλώμη ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεββεδαίου, Μάρθα καὶ Μαρία αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, Ἰωάννα ἡ σύζυγος τοῦ Χουζᾶ ἢ Σουσάννα καὶ ἄλλαι. /

Ἡθ. πόρισμά. Ἐάν θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ γίνωμεν ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, δεφείλομεν ἀφοῦ ἀφήσωμεν πάσας τὰς κακίας καὶ πονηρίας ἡμῶν νὰ πράττωμεν τὸ ἅγιόν του θέλημα.

Ρητόν. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι» (Μαρκ. ἡ, 34).

5 Ἀποτομή τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ὁ Ἡρώδης Ἀντίπας, ὁ ἡγεμὼν τῆς Γαλιλαίας συνέλαβε τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἔδεσε αὐτὸν καὶ

τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν φυλακὴν χάριν τῆς Ἑρωδιάδος τῆς γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ του, τὴν ὁποῖαν ἤρπασεν ἀπὸ αὐτόν, διότι ἔλεγεν εἰς αὐτόν ὁ Ἰωάννης. «Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃς σύζυγον τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.» Διὰ τοῦτο ἡ Ἑρωδιάς ἐμίσει τὸν Ἰωάννην καὶ προσεπάθει νὰ καταπέσει τὸν Ἑρώδην νὰ τὸν φονεύσῃ· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο· διότι ὁ Ἑρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο δίκαιος καὶ ἅγιος.

Ἡμέραν τινα ὁ Ἑρώδης ἐώρταζε τὰ γενέθλιά του καὶ ἔδιδε δεῖπνον εἰς τοὺς μεγιστάνας, χιλιάρχους καὶ πρώτους τῆς Γαλιλαίας. Ἐνῶ δὲ ἐκάθηντο πάντες εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔτρωγον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἡ κόρη τῆς Ἑρωδιάδος καὶ ἐχόρευεν ἐνώπιον ὄλων. Τοῦτο εὐχαρίστησε μὲν πάντας τοὺς προσκεκλημένους, ἰδίᾳ ὅμως τὸν Ἑρώδην, ὁ ὁποῖος καὶ εἶπεν εἰς τὸ κοράσιον μεθ' ὄρκου· «Ζήτησον παρ' ἐμοῦ ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃς νὰ σοὶ δώσω· καὶ τὸ ἤμισυ ἀκόμη τῆς βασιλείας μου». Τὸ κοράσιον ἔσπευσε πρὸς τὴν μητέρα του καὶ ἠρώτησε· «Τί νὰ ζητήσω»; Ἐκείνη τῷ εἶπε· «Ζήτησον τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Ἦλθε τότε καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα· «Θέλω νὰ μοὶ δώσης ἀμέσως τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Ὁ βασιλεὺς πολὺ ἐλυπήθη ἀκούσας τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ ὤρκισθη ἐνώπιον τῶν προσκεκλημένων, δὲν ἠθέλησε νὰ παραβῆ

τὴν ὑπόσχεσίν του. Διέταξε λοιπὸν νὰ ἀποκεφαλίσωσι τὸν Ἰωάννην καὶ νὰ δώσωσι τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ κοράσιον· τὸ δὲ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν μητέρα του. Ὅταν ἔμαθον τοῦτο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου ἤλθον καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔθαψαν.

Ἡθ πόρισμα. Πρέπει νὰ προσέχη τις νὰ μὴ δίδῃ ἐποσχέσεις ἀφρόνους, πολὺ δὲ περισσότερον μεθ' ὄρκου.

Ρητά: «Ἐγὼ δὲν λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως» (Ματθ. ε', 34). Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ» (ψαλμ. ια', 6).

Τροπάριον. «Ἡ τοῦ Προδρόμου ἐνδοξος ἀποτομή οἰκονομία γέγονέ τις θεϊκή, ἵνα καὶ τοῖς ἐν Ἄδῃ κηρύξῃ τὴν ἔλευσιν. Θρηνεῖτω οὖν Ἑρωδιάς, ἄνομον φόνον αἰτήσασα· οὐ νόμον γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ, οὐ ζῶντα αἰῶνα ἠγάπησεν, ἀλλ' ἐπίπλαστον πρόσκαιρον».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. ΘΑΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ

1. Ὁ ἐν Κανᾷ γάμος.

Τὸ πρῶτον θαῦμά του ὁ Ἰησοῦς ἐποίησεν εἰς τὴν Κανᾷν, πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Γάμος ἐγένετο εἰς τὴν Κανᾷν, εἰς τὸν ὁποῖον προσεκληθῆσαν καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἐπειδὴ δὲ ὁ οἶνος ἐτελείωσε, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· «Οἶνον δὲν ἔχουσιν». Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν· «Τὶ μᾶς μέλει, μήτηρ· δὲν ἤλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα μου». Λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς ὑπηρέτας· «Ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς εἶπη, πράξατε». Ὑπῆρχον δὲ ἐκεῖ ἕξ ὑδρίαὶ μέγισται. Λέγει ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας· «Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ταύτας ὕδατος» καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. Καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς· «Δώσατε ἐκ τούτου πρὸς τὸν ἀρχιτρίκλινον». Ἄμα δὲ οὗτος ἔπιεν ἐκ τοῦ ὕδατος

ἐκείνου καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο μεταβεβλημένον εἰς οἶνον ἐξαιρετον, προσκαλεῖ τὸν νυμφλον καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· «Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον φέρει καί, ὅταν οἱ προσκεκλημένοι μεθύσθῳσι, φέρει τὸν κατώτερον· ἐνῶ σὺ ἐφύλαξας τὸν καλὸν οἶνον ἕως τῶρα».

Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Ἡθ. πόρισμα. Ἀξιομίμητον παράδειγμα εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ προβάλλει εἰς ἡμᾶς ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς.

Ρητόν. «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμασὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου!»

* 2. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.

Ἡμέραν τινὰ θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ δείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ τὴν δόξαν του, τὴν ὁποῖαν ἔμελλε νὰ ἔχῃ μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψίν του, παραλαμβάνει τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀναβαίνει μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ, διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἐκεῖ ἐξαίφνης μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ τὸ μὲν πρόσωπον αὐτοῦ, ἔλαμψεν ὡς ὁ

ἥλιος, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἔγειναν λευκὰ, ὡς τὸ φῶς. Συγχρόνως ἐφάνησαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος καὶ συνωμίλουν μετ' αὐτοῦ. Ἀποκριθεὶς τότε ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Κύριε, καλὸν εἶναι νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα· ἂν θέλῃς νὰ κατασκευάσωμεν τρεῖς σκηνάς, μίαν διὰ σέ, μίαν διὰ τὸν Μωϋσῆν καὶ μίαν διὰ τὸν Ἥλιον¹». Ἐνῶ δὲ ἐλάλει ἔτι ὁ Πέτρος, αἴφνης μία νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς (τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς δύο προφήτας)· καὶ φωνὴ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. «**Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐνῶ ἠῶδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε**». Οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τὴν φωνὴν ταύτην ἐφοβήθησαν καὶ ἔπεσαν πρηγεῖς κατὰ γῆς. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς πλησιάσας ἤγγισεν αὐτοὺς λέγων. «Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε». Τότε ὕψωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ δὲν εἶδον ἄλλον τινά, εἰμὴ μόνον τὸν Ἰησοῦν.

Ἐνῶ δὲ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ ὄρους, παρήγγειλεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς νὰ μὴ εἴπωσιν ὅ,τι εἶδον, ἕως οὗ ἀναστῆ ἐκ νεκρῶν.

Τροπάριον «Μεταμορφώθης ἐν τῷ ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός, δεῖξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς

1) Ὁ Πέτρος μεριμνῶν περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Ἰησοῦ, προσπαθεῖ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ παραμείνῃ διαρκῶς μετὰ τῶν προφητῶν, μακρὰν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κινδύνων.

ἠδύναντο. Λάμπρον καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ φῶς σου
 νὸ ἀίδιον. πρεσβείας τῆς θεοτόκου, φωτοδότα, δόξα σοι».

Σημ. Τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἐορτάζομεν τὴν
 6ην Αὐγούστου, ὅτε ψάλλεται τὸ ἀνωτέρω τροπάριον.

3. Τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμέραν τινὰ ἀπέστειλε τοὺς
 δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἀνὰ δύο εἰς τὰς διαφόρους
 πόλεις καὶ κώμας τῆς Γαλιλαίας, διὰ νὰ κηρύξωσι
 τὸ Εὐαγγέλιόν του. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς ταῦτα.
 «Εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς τὰς πόλεις τῶν Σαμαρειτῶν μὴ
 εἰσέλθετε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον εἰς τὰ πρόβατα τὰ
 ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Κηρύσσετε δὲ ὅτι ἤγγικεν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἀσθενοῦντας θεραπεύετε,
 λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκ-
 βάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ ἔχετε
 μαζῆ σας μήτε χρυσὸν καὶ ἄργυρον, μήτε πήραν
 καὶ ράβδον, μήτε δύο χιτῶνας. Εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς
 τὴν οἰκίαν, ἢ ὁποία θὰ σᾶς δεχθῆ καὶ ἀκούσῃ τὸν
 λόγον σας, ἅς μείνη καὶ ἡ εὐλογία σας· εἰ δὲ μὴ
 ἐξελεθόντες ἐκτινάξατε καὶ τὸν κονιορτὸν αὐτὸν ἀπὸ
 τῶν ποδῶν σας. Μετὰ βεβαιότητος σᾶς λέγω ὅτι ἐπιει-
 κέστερος θὰ εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς
 κρίσεως εἰς τὴν γῆν τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων παρὰ

εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην. Σᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε λοιπὸν φρόνιμοι, ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἄκακοι, ὡς αἱ περιστεραί. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· διότι θὰ σᾶς παραδώσωσιν εἰς τὰ συνέδρια καὶ ἐντὸς τῶν συναγωγῶν των θὰ σᾶς μαστιγώσωσι καὶ ἐνώπιον ἡγεμόνων καὶ βασιλέων θὰ σᾶς φέρωσιν ἐξ αἰτίας μου. Ἄλλ' ὅταν παραδίδησθε, μὴ φροντίζετε τί θὰ εἶπητε· διότι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν στιγμήν ἐκείνην θὰ σᾶς ὀδηγήσῃ τί νὰ εἶπητε. Θὰ παραδώσῃ δὲ εἰς θάνατον ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ ὁ πατὴρ τὸ τέκνον καὶ τὰ τέκνα θὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν γονέων καὶ θὰ τοὺς θανατώσωσι καὶ θὰ μισήσθε ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὅστις ὅμως ὑπομένει μέχρι τέλους, οὗτος θὰ σωθῆ. Ὅταν σᾶς διώκωσιν εἰς τὴν μίαν πόλιν, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Δὲν ὑπάρχει μαθητῆς ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, οὔτε δοῦλος ἀνώτερος τοῦ κυρίου του. Ἄν ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ σᾶς θὰ διώξωσι. Μὴ φοβεῖσθε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φονεύουσι τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ φονεύσωσι τὴν ψυχὴν· φοβήθητε μᾶλλον ἐκείνον, ὅστις δύναται νὰ καταστρέψῃ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Δύο στρουθία δὲν πωλοῦνται ἀντὶ ἐνὸς ἀσσαρίου; καὶ ὅμως οὔτε ἓν ἐξ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ πέσῃ κατὰ γῆς ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Πατρὸς σας. Ὑμῶν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι μεμετρημένα. Μὴ φοβεῖσθε λοιπὸν· διότι σεῖς εἶσθε πολυτι-

μότεροι πολλῶν στρουθίων. Ὅστις ὁμολογήσῃ ἐμὲ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ὅστις δὲ μὲ ἀρνηθῇ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα, υἷὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ γίνῃ μαθητῆς μου· καὶ ὅστις δὲν λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ διὰ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ γίνῃ μαθητῆς μου. Ὅστις δέχετε ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ δεχόμενος ἐμέ, δέχεται τὸν ἀποστειλαντά με».

Ταύτας καὶ ἄλλας παραγγελίας ἔδωκεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς δώδεκα. Προεῖπε δὲ εἰς αὐτοὺς τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας θὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὸ ἔργον των, διὰ νὰ μὴ ἀποθαρρύνωνται ὁσάκις ἀπαντῶσι ταύτας.

Ρητόν. «Ὅστις θέλει ὀπίσω ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι» (Μαρκ. η', 34.)

4. Θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ Ἐκατοντάρχου.

Ἦλθεν ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Καπερναοῦμ. Ἐκεῖ ἦτο Ρωμαῖός τις ἐκατόνταρχος, τοῦ ὁποίου ὁ δούλος ἠσθένει βαρέως. Οὗτος ἀκούσας ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὕρισκετο εἰς τὴν Καπερναοῦμ, ἦλθε πρὸς

αὐτόν, παρακαλῶν αὐτόν καὶ λέγων. «Κύριε, ὁ παῖς μου κεῖται εἰς τὴν οἰκίαν μου παραλυτικὸς καὶ πολὺ βασανίζεται». Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς. «Ἐγὼ θὰ ἔλθω καὶ θὰ τὸν θεραπεύσω». Ἄλλ' ὁ Ἑκατόνταρχος συναισθανόμενος τὴν ἁμαρτωλὸν αὐτοῦ κατάστασιν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Κύριε δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σὲ δεχθῶ εἰς τὴν οἰκίαν μου· μόνον λόγον εἶπέ καὶ θὰ θεραπευθῇ ὁ δούλός μου· διότι καὶ ἐγὼ ἔχω ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου στρατιώτας· καὶ εἰς τοῦτον μὲν λέγω «**Πορεύθητι**» καὶ πορεύεται· εἰς ἄλλον λέγω «**Ἔρχου**» καὶ ἔρχεται· καὶ εἰς τὸν δούλόν μου λέγω «**Ποίησον τοῦτο**» καὶ τὸ πράττει». Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τοῦ Ἑκατοντάρχου, ἐθαύμασε διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ πίστιν καὶ στραφεὶς εἶτα πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας. «Ἀληθῶς σὰς λέγω, ὅτι οὔτε μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν δὲν εὔρον τόσῳ μεγάλην πίστιν». Καὶ πρὸς τὸν Ἑκατόνταρχον λέγει. «Ἕπαγε καὶ καθὼς ἐπίστευσας ἄς γίνῃ». Καὶ ἐθεραπεύθη ὁ δούλος τὴν ὥραν ἐκείνην.

Ἡθὸς πόρισμα. Πρέπει νὰ ἔχωμεν μεγάλην πίστιν εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ· διότι «Τὰ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι» (Μαρκ. θ', 23).

5. Ἀνάστασις τοῦ ἐν Ναϊν υἱοῦ τῆς χήρας.

Ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἡμέραν τινὰ μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τινα πόλιν, καλουμένην Ναϊν, ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως, ἰδοὺ ἐκομίζετο ἔξω νεκρός, υἱὸς μονογενῆς χήρας τινός, καὶ ὄχλος πολὺς ἠκολούθη αὐτήν. Ὅτε εἶδεν αὐτήν ὁ Ἰησοῦς κλαίουσαν εὐσπλαγχνίσθη καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν· «Μὴ κλαῖε»· καὶ πλησιάσας ἐκράτησε τὸ φέρετρον, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν νεκρὸν «Νεανίσκε, σοὶ λέγω· ἐγέρθητι». Καὶ ἀμέσως ἀνεκάθησεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν μητέρα του.

Πάντες δὲ οἱ παρόντες ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, λέγοντες. Προφήτης μέγας ἠγέρθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν αὐτοῦ».

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ Σωτὴρ ἔδειξε τὴν μεγάλην εὐσπλαγχίαν του πρὸς τὴν τεθλιμμένην μητέρα.

Ρητόν. «Ὁ Θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληθής, μακρόθυμος καὶ ἐν ἑλέει διοικῶν τὰ πάντα» (Σοφ. Σολ. ιε', 1).

†6 Ὁ Ἰησοῦς θεραπεύει τὸν ἐκ γενετῆς τυφλόν.

Σάββατόν τι ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐν Ἱερουσαλήμ συνήντησε καθ' ὁδὸν ἄνθρωπον τυφλόν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες.

Διδάσκαλε, ποῖος ἡμάρτησεν; οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ· διὰ νὰ γεννηθῆι τυφλός; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Οὔτε οὗτος ἡμάρτησεν, οὔτε οἱ γονεῖς του· ἀλλ' ἐγεννήθη τυφλός, διὰ νὰ φανερωθῶσι δι' αὐτοῦ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἔπτυσσε κατὰ γῆς, ἐποίησε πηλόν, ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν «Ὑπαγε νὰ νιφθῆς εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ». Ὁ τυφλὸς ἔπραξε τοῦτο καὶ ἐπέστρεψε βλέπων. Οἱ γείτονες καὶ πάντες ὅσοι ἔβλεπον αὐτὸν πρότερον τυφλόν, ἔλεγον. «Δὲν εἶναι οὗτος, ὅστις ἐκάθητο καὶ ἐζήτει ἐλεημοσύνην;» Καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι οὗτος εἶναι· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι εἶναι ἄλλος ὅμοιος μὲ τὸν τυφλόν. Ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν· «Ἐγὼ εἶμαι». Τὸν ἠρώτων λοιπόν· «Πῶς ἠνεώχθησαν οἱ ὀφθαλμοί σου»; Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «Ἄνθρωπος, λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλόν ἐποίησεν, ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ μοι εἶπε· Ὑπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἐγὼ δὲ ἀπελθὼν καὶ νιφθὲς ἀνέβλεφα.»

Μετὰ ταῦτα ἔφερον αὐτὸν εἰς τοὺς Φαρισαίους.

Ἐκεῖνοι τὸν ἠρώτησαν· «Πῶς ἀνέβλεψας»; Ἐκεῖνος ἀπήντησε· «Πηλὸν ἔθνηκεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ νιφθεις ἀνέβλεψα». Ἦτο δὲ Σάββατον, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐποίησε τὸ θαῦμα τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἔλεγόν τινες ἐκ τῶν Φαρισαίων· «Οὗτος ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν φυλάττει τὸ Σάββατον». Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· «Καὶ πῶς δύναται ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοιαῦτα νὰ πράττη»; Καὶ φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ αὐτῶν. Ἠρώτησαν δὲ καὶ τὸν πρότερον τυφλόν· «Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ἀφοῦ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου»; «Ἐγὼ νομίζω ὅτι προφήτης εἶναι», ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

Ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι δὲν ἐπίστευσαν περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψε, προσεκάλεσαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἠρώτησαν· «Οὗτος εἶναι ὁ υἱὸς σας, περὶ τοῦ ὁποίου λέγετε, ὅτι ἐγεννήθη τυφλός; πῶς τώρα βλέπει»; Ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ· «Γνωρίζομεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς ὅμως τώρα βλέπει καὶ ποῖος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν. Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε». Τοιοῦτοτρόπως ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, διότι ἐφοβοῦντο τοὺς Φαρισαίους, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀποφασίσῃ ἀναμεταξύ των νὰ κάμωσιν ἀποσυνάγωγον (ν' ἀποκλείσωσι δηλ. ἀπὸ τῆς ὀλομελείας τῶν Ἰσραηλιτῶν) πάντα, ὅστις ἤθελεν ὁμολογήσῃ τὸν Ἰησοῦν ὡς Μεσσίαν. Τότε προσεκάλεσαν

ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἦτο τυφλὸς καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ἁμαρτωλὸς». Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «Ἄν εἶναι ἁμαρτωλὸς δὲν γνωρίζω· ἐγὼ ἔν μόνον γνωρίζω, ὅτι ἤμην τυφλὸς καὶ τῶρα βλέπω». Ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ πάλιν· «Τί σοι ἔκαμε; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς»; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· «Πρὸ ὀλίγου διηγήθη πρὸς ὑμᾶς τοῦτο· δὲν ἠκούσατε; διατί πάλιν μὲ ἐρωτᾶτε; Μήπως θέλετε καὶ σεῖς νὰ γίνητε μαθηταί του»; Τότε τὸν ὕβρισαν καὶ εἶπον· «Σὺ εἶσαι μαθητῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ εἴμεθα μαθηταί τοῦ Μωϋσέως. Ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐλάλησεν· ἐνῶ τοῦτον δὲν γνωρίζομεν πόθεν εἶναι». Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἄνθρωπος πρὸς αὐτούς· «Τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστὸν ὅτι σεῖς μὲν δὲν γνωρίζετε πόθεν ἐστὶ, καὶ ὅμως οὗτος ἠνοιξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ Θεὸς ἁμαρτωλοὺς δὲν ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις εἶναι θεοσεβῆς καὶ τὸ θέλημα τούτου πράττη, τούτου ἀκούει. Δὲν ἠκούσθη δὲ ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου μέχρι σήμερον, ὅτι ἠνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ ἐκ γενετῆς». Τότε ὀργισθέντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς αὐτόν· «Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς;» Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. Μετ' ὀλίγον εὐρῶν αὐτὸν καθ' ὁδὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπε· «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ;» Καὶ ἐκεῖνος ἀπήντη-

σε· «Καὶ ποῶς εἶναι, Κύριε, διὰ νὰ πιστεῶ εἰς αὐτόν»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ εἶπε· «Καὶ εἶδες αὐτόν καὶ ὁ ὄμιλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνος εἶναι». Ὁ δὲ τυφλὸς ἀνεφώνησε· «Πιστεύω, Κύριε». Καὶ προσεκύνησεν αὐτόν.

Ἡθ. πόρισμα. Πολλάκις ἢ ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶναι αἰτία τῶν ἀσθενειῶν καὶ συμφορῶν αὐτοῦ. Ἄς προσυλατιώμεθα ὅθεν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Μακρὰν δι' ἀφ' ἡμῶν ὁ φθόνος, ἢ ρίζα τοσοῦτων κακῶν. Οἱ Φαρισαῖοι, ἐνῶ ἔβλεπον τὸν τυφλὸν καθήμενον παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ ἐπαιτοῦντα, φθονοῦντες ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὠνόμαζον ἁμαρτωλόν, λαοπλάνον καὶ παραβάτην τοῦ θείου νόμου.

Ῥητόν. «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε».

7. Θεραπεία τοῦ ἐν Βηθσεδᾶ παραλυτικοῦ.

Ἀνέβη ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὑπήρχε δὲ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πλησίον εἰς τὴν προβατικὴν πύλην τῆς πόλεως μία κολυμβήθρα (δεξαμενὴ), ἢ ὁποῖα ἐλέγετο Ἑβραϊστὶ Βηθσεδᾶ, (οἶκος ἐλέους, εὐεργεσίας, ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῇ ἐνεργουμένης θεραπείας διαφόρων νοσημάτων) καὶ ἢ ὁποῖα εἶχε πέντε στοᾶς. Εἰς τὰς στοᾶς ταύτας κατέκειτο πλῆθος πολὺ ἀσθενούντων, τυφλῶν,

χωλῶν ξηρῶν, οἵτινες περιέμενον τὴν κίνησιν τοῦ ὕδατος· διότι ἄγγελος Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινε εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ ἐτάραττε τὸ ὕδωρ· ὅστις λοιπὸν εἰσῆρχετο εἰς τὸ ὕδωρ πρῶτος μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ἐθεραπεύετο, ὅποιανδήποτε ἀσθένειαν καὶ ἂν εἶχε. Μεταξὺ τῶν ἐκεῖ κατακειμένων ἀσθενῶν ὑπῆρχε καὶ ἄνθρωπός τις, ὅστις ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη κατέκειτο ἐκεῖ παραλυτικός. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐννοήσας ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εὗρίσκετο ἐκεῖ, εὐσπλαγχνισθεὶς τῷ λέγει· «Θέλεις νὰ γίνῃς ὑγιής»; Ὁ ἀσθενῶν ἀπεκρίθη· «Κύριε, δὲν ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν. Ἐνῷ δὲ ἔρχομαι, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει». Ὁ Ἰησοῦς λέγει τότε πρὸς αὐτόν· «Ἐγέρθητι, λάβε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει». Καὶ ἀμέσως ἐθεραπεύθη ὁ ἄνθρωπος, ἠγέρθη, ἔλαβε τὸν κράββατόν του καὶ περιεπάτει. Ἦτο δὲ Σάββατον τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἔλεγον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν θεραπευθέντα· «Σάββατον εἶναι· δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φέρῃς τὸν κράββατόν σου». Αὐτὸς δὲ εἶπεν· «Ὁ ποιήσας με ἠγιῆ, ἐκεῖνος μοὶ εἶπε· Λάβε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει». Ἠρώτησαν αὐτόν· «Καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος»; Ἄλλ' οὗτος δὲν ἐγνώριζεν αὐτόν, διότι ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸ θαῦμα εἶχεν ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν ταχέως. Μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τῷ λέγει·

«*Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται*». Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὸν ἐθεράπευσεν.

Ἠθ. πόρισμα. Ἡ ἁμαρτία πολλὰ κακὰ φέρει, ἀσθενείας, παραλυσίαν, καὶ θάνατον ἐπὶ τέλους σωματικὸν καὶ ψυχικόν. Ὁ φθόνος εἶναι μέγα κακόν· Ἐμπορικαὶ ἐργασίαι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται κατὰ τὰς εορτάς. Φιλάνθρωποι ὁμῶς καὶ ἱεραὶ ἐργασίαι πρέπει κατ' αὐτὰς κυρίως νὰ γίνονται.

Ρητά. «Γίνεσθαι οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν». (Λουκ. στ', 36). «Ἡ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον» (Ἰάκωβ. Α', 15).

8. Διατροφή τῶν 5000.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἔμαθε τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Καπερναοῦμ καὶ διὰ πλοιαρίου διαβάς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος ἀπεβιβάσθη εἰς τινα ἔρημον παραλίαν αὐτῆς, διὰ νὰ ἀναπαυθῆ μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ πολλοὶ ἤκολούθησαν αὐτὸν διὰ ξηρᾶς, διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του καὶ νὰ ἴδωσι τὰ θαύματά του. Ὁ Ἰησοῦς, ὅταν εἶδε τὴν προθυμίαν ταύτην τοῦ ὄχλου τὸν εὐσπλαγχνίσθη, ἐπειδὴ ὁμοιάζον πρόβατα ἄνευ

ποιμένος, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀσθενεῖς τῶν, ἤρχισε δὲ νὰ διδάσκη τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Περὶ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπον· «Κύριε, ὁ τόπος εἶναι ἔρημος καὶ ἡ ὥρα παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς πέριξ κώμας καὶ ἀγοράσωσι τροφάς». «Ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ

Ἐὸ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς.

ἀπέλθωσι· δώσατε εἰς αὐτοὺς σεῖς νὰ φάγωσιν». Οἱ μαθηταὶ θαυμάσαντες εἶπον· «Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ δώσωμεν εἰς τόσον πλῆθος τροφήν; ἡμεῖς δὲν ἔχομεν εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθῦς». Τότε λέγει ὁ Ἰησοῦς· «Φέρετέ μοι αὐτά». Οἱ μαθηταὶ ἔφερον τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς. Ὁ Ἰησοῦς διέταξε κατόπιν τοὺς ὄχλους νὰ καθίσωσιν ἐπὶ τῶν χόρτων καθ' ὁμί-

λους ἀνὰ 100 ἢ 50. Μετὰ ταῦτα ὑψώσας τοὺς θ-
φθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἠυλόγησε τοὺς ἄρτους
καὶ τοὺς ἰχθῦς καὶ κόψας ἔδωκε τοὺς ἄρτους καὶ
τοὺς ἰχθῦς εἰς τοὺς μαθητάς, οἱ δὲ μαθηταὶ εἰς τοὺς
ὄχλους. Ἐφαγον δὲ πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν καὶ
ἐπερίσσευσαν δώδεκα κόφισμοί κλασμάτων. Ἦσαν δὲ
οἱ φαγόντες 5000 ἄνδρες ἐκτὸς τῶν γυναικῶν καὶ
τῶν παιδίων. Μετὰ ταῦτα ἀπέλυσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς
ὄχλους.

Ἡθ. πόρισμα. Ἐσὺ ἀγαθοποιῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν.
Ἐσὺ τρέφωμεν τοὺς πεινῶντας, ἄς ἐλεῶμεν τοὺς πάσχοντας.

Ρητόν. «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκ-
ζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ»
(Ψαλμ. λγ', 11).

9. Ὁ Ἰησοῦς καταπαύει τὴν τρικυμίαν.

Ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς ἓν πλοῖον μετὰ
τῶν μαθητῶν του, διὰ νὰ διέλθωσιν εἰς τὸ ἀντικρὺ
μέρος τῆς λίμνης Γενησαρέτ. Ἐνῶ δὲ ἔπλεε τὸ πλοῖον,
ὁ Ἰησοῦς κεκοπιακῶς καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ραν ἐκ τῆς ἐργασίας ἐξηπλώθη καὶ ἀπεκοιμήθη.
Αἴφνης ὅμως ἐγένετο μεγάλη τρικυμία εἰς τὴν λί-
μνην, τὰ κύματα εἰσήρχοντο μὲ δρμὴν ἐντὸς τοῦ
πλοίου, τὸ ὅποσον ἐκινδύνευε νὰ καταποντισθῇ.

Οἱ δὲ μαθηταὶ βλέποντες τὸν κίνδυνον ἐφοβήθησαν καὶ προσελθόντες ἐξύπνησαν τὸν Ἰησοῦν, λέγοντες· «Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα». Καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτούς· «Διατί εἴσθε δειλοί, ὀλιγόπιστοι»; Ἐπειτα ἐσηκώθη καὶ διέταξε τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλασσαν νὰ ἡσυχάσωσι καὶ παρευθὺς ἔγεινε μεγάλη γαλήνη. Πάντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες· «Ποῖος εἶναι οὗτος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν»;

Ἦθ. πόρισμα. *Εἰς πάντα κίνδυνον πρέπει νὰ προστρέχωμεν εἰς τὸν Κύριον, καὶ οὗτος μᾶς σώξει.*

Ρητόν. «Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερός, βασιλεὺς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὅρους διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

α) Οἱ Μακαρισμοί.

* Ἡ φήμη τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ ἠκούσθη ὄχι μόνον εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἕλην τὴν Συρίαν· διὰ τοῦτο πλῆθος ἄπειρον ἠκολούθη τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν του. Ἡμέραν τινα, ὅτε εἶδεν ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα πολὺν ὄχλον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἄλλων μερῶν, ἀνέβη ἐπὶ τινος ὄρους καὶ ἐκείθεν ἤρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτούς, λέγων·

«Μακάριοι εἶναι οἱ ταπεινόφρονες, διότι αὐτῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Μακάριοι εἶναι οἱ πενθοῦντες διὰ τὰς ἁμαρτίας των, διότι αὐτοὶ θὰ παρηγορηθῶσιν.

Μακάριοι οἱ πραεῖς, διότι αὐτοὶ θὰ κληρονομήσωσι τὴν γῆν.

Μακάριοι οἱ επιθυμοῦντες τὴν δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ θὰ ἀπολαύσωσιν αὐτήν.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, διότι αὐτοὶ θὰ ἐλεηθῶσι παρὰ τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ (ἔχοντες καρδίαν καθαρὰν, ἀπηλλαγμένην δηλονότι δόλου, φθόνου, ἀπάτης κτλ.), διότι αὐτοὶ θὰ ἴδωσι τὸν Θεόν.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, διότι αὐτοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομασθῶσιν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ.

Μακάριοι ὅσοι καταδιώκονται ἕνεκεν δικαιοσύνης, διότι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι θὰ εἶσθαι σεῖς οἱ μαθηταί μου, ὅταν σὰς ὀνειδίσωσι, σὰς καταδιώξωσι καὶ σὰς συκοφαντήσωσι διὰ τὸ ὄνομά μου, μὴ θέλοντες νὰ ἀκούσωσι τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας. Χαίρετε τότε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, διότι ἡ ἀνταμοιβή σας θὰ εἶναι μεγάλη ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μακαριότητα ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ εἴμεθα ταπεινόφρονες, πρῶτοι, ἐλεήμονες, ἄνευ δόλου καὶ ἀπάτης, εἰρηνικοὶ εἰς πάντα καὶ χάρις τοῦ καλοῦ πρόθυμοι.

β) Συμπλήρωσις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ἐπειδὴ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ Φαρισαῖοι, διὰ νὰ καταπέσωσι τὸν ὄχλον νὰ μὴ πιστεύῃ εἰς αὐτόν, διέδιδον ὅτι ὁ Ἰησοῦς

ἦλθε νὰ καταλύσῃ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν ὄχλον ἀπὸ τοῦ ἔρους. «Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον νὰ καταλύσω τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· ἀλλὰ τοῦναντίον νὰ συμπληρώσω καὶ τελειοποιήσω αὐτόν. Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει «οὐ φονεύσεις». Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω; ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ φονεύῃ ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐργίζηται καὶ ὑβρίζη ἢ μισῇ ἀδίκως τὸν ἀδελφόν του, διότι ἁμαρτάνει.

Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει *οὐκ ἐπιιορκήσης*· ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω, ὄχι μόνον νὰ μὴ ἐπιιορκεῖτε, ἀλλὰ νὰ εἰσθε τόσον φιλαλήθεις, ὥστε νὰ μὴ ἔχητε ὄλως διόλου ἀνάγκην ὄρκων, ἀλλὰ νὰ ἀρκεῖσθε εἰς τὸ Ναί, Ναί καὶ εἰς τὸ Οὐ, Οὐ.

Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει «*Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου*». Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω. Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς σας, εὐλογῆτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, εὐεργετήτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν βλαπτόντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Τοιοῦτοτρόπως μόνον δύνασθε νὰ γίνητε ἄξιοι υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὁ ὁποῖος ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· διότι ἐὰν ἀγαπᾶτε ἐκείνους, οὔτινες σὰς ἀγαπᾶσι, ποῖαν ἀνταμοιβὴν ἔχετε παρὰ τοῦ θεοῦ; Μήπως δὲν πρᾶττουσι τὸ ἴδιον καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι;

Γίνεσθε λοιπὸν τέλειοι, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειος εἶναι».

Ἦθ. πόρισμα. Θέλει ὁ Σωτὴρ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ὕβριν, τὴν ὀργήν, τὴν μνησικακίαν, νὰ εἴμεθα καθαροὶ τὴν καρδίαν, νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν καὶ θὰ ἀγαπᾷ ἡμᾶς ὁ Θεός.

γ) Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ προσευχῆς.

Περὶ ἐλεημοσύνης εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Προσέχετε νὰ μὴ πράττειτε τὸ καλὸν πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ χάριν αὐτοῦ τοῦ καλοῦ. Ὅταν π. χ. κάμητε ἐλεημοσύνην, νὰ μὴ κάμνητε ταύτην ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι, διότι ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Ὅταν σὺ δίδῃς ἐλεημοσύνην, ἅς μὴ γνωρίζῃ ἡ ἀριστερά σου τί πράττει ἡ δεξιὰ σου· καὶ ὁ Θεός, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ σέ ἀνταμείψῃ ἐν τῷ φανερῷ».

Ρητόν. «Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ αὕτη ἀποκαθαροῖ πάσαν ἁμαρτίαν».

Περὶ προσευχῆς εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Μὴ προσεύχεσθε, καθὼς οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ Φαρισαῖοι οἱ ὁποῖοι προσεύχονται εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τὰς πλατείας, διὰ νὰ βλέπουσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι· ἡ τοιαύτη προσευχὴ δὲν ἔχει ἀξίαν, οὔτε εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν. Σὺ ὅταν προσεύχησαι, εἴσελθε εἰς

τὸ ταμείον σου, καὶ κλείσας καλῶς τὴν θύραν προσευχήθητι εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ θὰ σὲ ἀνταμείψῃ ἐν τῷ φανερῷ. Ὅταν δὲ προσεύχησθε, μὴ πολυλογεῖτε, καθὼς οἱ ἔθνηκοι, οἱ ὁποῖοι νομίζουσιν ὅτι διὰ τῆς πολυλογίας των θὰ εἰσακουσθῶσι. Σεῖς προσεύχεσθε τοιουτοτρόπως. «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν, τὸν ἐπιούσιον, δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ῥητόν. «Ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ἡμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν». (Φιλιπ. δ', 6).

Περὶ νηστείας εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Ὅταν νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, καθὼς οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί, οἱ ὁποῖοι ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπά των, διὰ νὰ φανῶσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νηστεύοντες· ἡ τοιαύτη νηστεία οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Σὺ δέ, ὅταν νηστεύῃς, ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, διὰ νὰ μὴ φανῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους νηστεύων, ἀλλ' εἰς τὸν πατέρα σου, τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ

σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ σὲ ἀνταμείψῃ ἐν τῷ φανερωῷ».

δ) Περὶ πλεονεξίας, ἡδυπαθείας καὶ κατακρίσεως.

Περὶ *πλεονεξίας* εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα· «Μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐπιγείους, οἱ ὅποιοι εὐκόλως καταστρέφονται· ἀλλὰ θησαυρίζετε θησαυροὺς οὐρανόους, οἱ ὅποιοι μένουσιν ἄφθαρτοι, αἰώνιοι καὶ ἀναφαίρετοι (αἱ ἀρεταί)· διότι ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ θὰ εἶναι καὶ ἡ καρδιά σας. Οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς δύο κυρίους, διότι ἢ τὸν ἓνα θὰ μισήσῃ καὶ τὸν ἄλλον θὰ ἀγαπήσῃ, ἢ θὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον θὰ καταφρονήσῃ. Τοιοῦτοτρόπως καὶ σεῖς δὲν δύνασθε νὰ δουλεύητε συγχρόνως τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μαμμωνᾶν, τουτέστι τὸν Θεὸν καὶ τὴν ὕλην».

Περὶ *ἡδυπαθείας* εἶπεν εἰς αὐτοὺς ταῦτα. «Μὴ φροντίζετε τί θὰ φάγητε, ἢ τί θὰ πίνητε, ἢ τί θὰ ἐνδυθῆτε. Παρατηρήσατε μετὰ προσοχῆς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ ὅποια οὔτε σπείρουσιν, οὔτε θερίζουσιν, οὔτε συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὅμως ὁ οὐράνιος πατὴρ τρέφει αὐτά. Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Παρατηρήσατε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὔτε νήθουσιν, οὔτε κοπιῶσι· καὶ ὅμως ὁ Θεὸς τὰ ἐνδύει μὲ τόσῃ λαμπρότητα, μὲ ὅσῃ δὲν ἐνεδύθη οὐδὲ αὐτὸς ὁ Σολομών. Ἄφου λοιπὸν τὸν χόρτον, ὅστις σῆ-

μερον εἶναι καὶ αὔριον εἰς τὸν κλίβανον ρίπτεται, με-
 τοιούτον λαμπρὸν ἔνδυμα ὁ Θεὸς στολίζῃ, περὶ ὑμῶν,
 ἂν ὅποιοι διαφέρετε καὶ ἀπὸ τὰ πτηνά, καὶ ἀπὸ τὸν
 χόρτον, δὲν θὰ φροντίσῃ, ὀλιγόπιστοι; Ζητεῖται πρῶ-
 τον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐ-
 τοῦ (δηλ. τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ) καὶ θὰ προστεθῶ-
 σιν εἰς ταῦτα καὶ ἐκεῖνα (τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ).»

Περὶ **κατακρίσεως** εἶπεν εἰς αὐτοὺς ταῦτα· «Μὴ
 κατακρίνετε τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ μὴ κατακριθῆτε καὶ
 σεῖς· διότι μὲ τὸ μέτρον, μὲ τὸ ὅποιον μετρεῖτε, θὰ
 μετρηθῆτε καὶ σεῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διατί βλέπεις τὸ
κάρφος (μικρὸν ἐλάττωμα ἢ ἀμάρτημα), τὸ ὅποιον
 εὐρίσκεται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
δοκὸν (μέγα ἐλάττωμα ἢ ἀμάρτημα), ἣ ὅποια ὑπάρ-
 χει εἰς τὸν ὀφθαλμὸν σου δὲν αἰσθάνεσαι; Ὑποκριτά,
 ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
 τότε θὰ δυνηθῆς νὰ ἐκβάλῃς καὶ τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
 ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου» (δηλ. ὅταν θέλῃς νὰ
 διορθώσῃς τὰ σφάλματα τοῦ ἄλλου, διώρθωσον πρῶ-
 τον τὰ ἰδικά σου).

Τελευτῶν ὁ Ἰησοῦς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκα-
 λίαν του, εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς· «Προσέχετε ἀπὸ τῶν
 ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες ἔρχονται πρὸς σᾶς μὲ ἔνδυμα
 προβάτου, ἔσωθεν δὲ εἶναι λύκοι, ἄρπαγες. Ἀπὸ τοὺς
 καρπούς των δύνασθε νὰ τοὺς γνωρίσητε. Τὸ καλὸν

δένδρον κάμνει καλοὺς καρπούς, τὸ δὲ σαπρὸν κακοὺς. Στενὴ εἶναι ἢ πύλη καὶ δύσβατος ἢ ὁδός, ἢ φέρουσα εἰς τὴν ἀρετὴν· πλατεῖα δὲ ἢ πύλη καὶ εὐρεῖα ἢ ὁδός, ἢ φέρουσα εἰς τὴν κακίαν. Σεῖς ὅμως νὰ προτιμήσητε τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν θὰ εἰσέλθωσιν ὄχι οἱ λέγοντες «**Κύριε, Κύριε,** ἀλλ' ὅσοι πράττουσι τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς (δηλ. ὁ Θεὸς δὲν θέλει μόνον ἐξωτερικοὺς τύπους λατρείας, ἀλλὰ καὶ ἔργα καλά). "Ὅστις ἀκούει τοὺς λόγους μου τούτους καὶ ἐκτελεῖ αὐτούς, ὁμοιάζει μὲ φρόνιμον ἄνθρωπον, ὅστις ᾤκοδόμησε τὴν οἰκίαν του ἐπάνω εἰς βράχον· καὶ κατέβη ἢ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν ἄνεμοι (1) καὶ προσέβαλον τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἀλλ' αὕτη δὲν ἔπεσε, διότι ἦτο θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς πέτρας. "Ὅστις δὲ ἀκούει μὲν τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ δὲν ἐκτελεῖ αὐτούς, ὁμοιάζει μὲ ἄνθρωπον μωρὸν, ὅστις ἔκτισε τὴν οἰκίαν του ἐπάνω εἰς ἄμμον· καὶ κατέβη ἢ βροχὴ, καὶ ἤλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέβαλον τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἔπεσε καὶ ἡ πτώσις αὐτῆς ἦτο μεγάλη».

Ταῦτα περίπου ἐλάλησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ

(1) Βροχὴ, ποταμοί, ἄνεμοι εἶναι αἱ θλίψεις, αἱ στενοχωρίαι καὶ τὰ τριαῦτα, ὑπὸ τῶν ὁποίων, οἱ ἔχοντες σταθερὰν εἰς Χριστὸν πίστιν δὲν καταβάλλονται· τούναντίον δὲ οἱ μὴ ἔχοντες σταθερὰν πίστιν.

τοῦ ὄρους ὁ Ἰησοῦς, ὁ δὲ λαὸς ἐθαύμαζεν ἀκούων τὴν διδασκαλίαν του.

2. Παραβολαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Σημ. Παραβολὴ εἶναι πλαστὴ ἠθικὴ διήγησις, τῆς ὁποίας ἄλλη μὲν ἢ κατὰ λέξιν ἐρμηνεῖα καὶ ἄλλη ἢ κατὰ τὴν ὑποδηλουμένην ὑψηλὴν καὶ θεῖαν ἔννοιαν· τούτεστι διὰ τῆς παραβολῆς ἄλλο λέγεται καὶ ἄλλο ἐννοεῖται. Τοιαύτας παραβολὰς διηγεῖτο ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς του, πρῶτον διὰ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του καὶ δευτέρον διὰ νὰ γίνωνται αἱ διδασκαλίαι του εὐληπτότεραι.

α) Τὰ ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ του ὑπάρχουσι καὶ πιστοὶ καὶ ὑποκριταί, ἐνάρετοι καὶ κακοί, ἀληθεῖς χριστιανοὶ καὶ μὴ καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέχεται τοὺς ὑποκριτὰς καὶ μὴ ἀληθεῖς χριστιανοὺς μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας, ὁπότε καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν·

«Ὡμοιωθή ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μὲ τὸν γεωργὸν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔσπειρε καλὸν σπέρμα εἰς τὸν ἀγρὸν του· ἐνῷ δὲ ἐκοιμῶντο οἱ ἐργάται, ἤλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ ἔσπειρε ζιζάνια μεταξὺ τοῦ σίτου

καὶ ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησε τὸ καλὸν σπέρμα καὶ ἐκαρποφόρησε, τότε ἐφάνησαν καὶ τὰ ζιζάνια. Ἐλθόντες τότε οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον πρὸς αὐτόν· «Κύριε, σὺ ἔσπειρας καλὸν σπέρμα εἰς τὸν ἀγρὸν σου· πόθεν λοιπὸν ἐφύτρωσαν τὰ ζιζάνια»; Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν· «Ἐχθρὸς ἄνθρωπος ἔπραξε τοῦτο». Εἶπον δὲ οἱ δοῦλοι· «Θέλεις νὰ ὑπάγωμεν νὰ ἐκριζώσωμεν αὐτά»; «ἜΟχι», εἶπεν ὁ Κύριος, «διότι ἐκριζόνοντες τὰ ζιζάνια, θὰ ἐκριζώσητε μετ' αὐτῶν καὶ τὸν σῖτον· ἄφετε νὰ αὐξηθῶσιν ὁμοῦ, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θεριμοῦ συναΐξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ καύσατε, τὸν δὲ σῖτον φέρετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου». Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, μὴ ἐννοήσαντες τὴν ἔννοιαν τῆς παραβολῆς, παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ τὴν ἐξηγήσῃ. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ὁ γεωργὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἀγρὸς εἶναι ὁ κόσμος. Τὸ καλὸν σπέρμα εἶναι οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια οἱ υἱοὶ τῆς κακίας. Ἐχθρὸς εἶναι ὁ διάβολος· ὁ θεριμὸς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ οἱ θερισταὶ οἱ ἄγγελοι, οἱ ὅποιοι θὰ συναθροίσωσι πάντας τοὺς κακοὺς καὶ θὰ τοὺς ρίψωσιν εἰς τὴν κόλασιν, οἱ δὲ δίκαιοι θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ρητόν «Καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε', 28).

β) Ὁ ἐλεήμων Σαμαρείτης.

✠ Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ἐλεῶμεν πάντα ἄνθρωπον ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἄλλοφύλους καὶ ἄλλοθρήσκους, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολὴν·

Νομικός τις ἦλθέ ποτε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· «Διδάσκαλε, τί πρέπει νὰ πράξω, διὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωὴν»; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Τί εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν νόμον»; Καὶ ὁ νομικός ἀπήντησεν· «*Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Ὅρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ θὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνιον ζωὴν». Καὶ ὁ νομικός θέλων νὰ δικαιώσῃ ἑαυτόν, εἶπε· «Καὶ τίς εἶναι ὁ πλησίον μου»; Τότε ὁ Ἰησοῦς διηγῆθη εἰς αὐτὸν τὴν ἐξῆς παραβολὴν·

«Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχὼ· καθ' ὁδὸν δὲ περιέπεσεν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἐπλήγωσαν, τὸν ἀφήκαν ἡμιθανῆ καὶ ἀνεχώρησαν. Κατὰ τύχην διέβαινεν ἐκεῖθεν ἱερεὺς τις, ὅστις ἂν καὶ εἶδεν αὐτὸν εἰς τοιαύτην

ἀθλίαν κατάστασιν, παρήλθε, χωρὶς νὰ τὸν πλησιάσῃ. Τὸ ἴδιον ἐπραξε καὶ εἰς Λευέτης. Σαμαρείτης δέ τις ὁδοιπορῶν καὶ διερχόμενος ἐκεῖθεν, ἅμα ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ εἶδεν αὐτόν, τὸν εὐσπλαγγνίσθη. Πλησιάσας λοιπὸν ἔδωσε τὰς πληγὰς του, ἀφοῦ πρῶτον ἔχυσε ἐπ' αὐτῶν ἔλαιον καὶ οἶνον. Ἔπειτα ἀναβιβάσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κτήνους του, ἔφερεν

Ὁ ἐλεήμων Σαμαρείτης.

αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ τὸν περιποιήθη. Τὴν ἐπαύριον δέ, ὅτε ἀνεχώρει, ἔδωκε δύο δηνάρια εἰς τὸν πανδοχέα, λέγων· «Περιποιήσου τὸν ἄνθρωπον τοῦτο· καὶ ὅ,τι περιπλέον δαπανήσῃς, θὰ σοὶ τὸ πληρώσω, ὅταν ἐπιστρέψω».

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἠρώτησε τὸν νομικόν· «Τίς λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων σοὶ φαίνεται ὅτι ἔγινεν ὁ πλη-

σίον τοῦ ἐμπεισόντος εἰς τοὺς ληστάς; Ὁ δὲ νομικὸς ἀπεκρίθη· «Ὁ ἐλεήσας αὐτὸν Σαμαρεΐτης». Εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς. «Πορεύου καὶ σὺ καὶ πράττε ὁμοίως».

Ἡθ. πόρισμα. Πρὸς πάντας λοιπὸν πρέπει νὰ εἴμεθα εἰσπλαγῆνοι. Δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν οὔτε τὴν θρησκείαν, οὔτε τὸ ἔθνος τῶν δυστυχοῦντων, ἀλλ' αὐτόκλητοι νὰ σπεύδωμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

Ῥητόν. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. ε', 7).

γ) Ὁ ἄφρων πλούσιος.

Θέλων νὰ διδάξῃ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι πρόσκαιρον ἀγαθόν, ὁ δὲ πλούσιος εἶναι μόνον οἰκονόμος τοῦ Θεοῦ, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησαν οἱ ἀγροὶ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· «Τί νὰ πράξω; διότι δὲν ἔχω ποῦ νὰ συνάξω τοὺς καρπούς μου. Τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ πράξω. Θὰ κρημνίσω τὰς ἀποθήκας μου καὶ θὰ ἀνοικοδομήσω ἄλλας μεγαλειτέρας καὶ θὰ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγροῦτά μου· καὶ θὰ εἶπω τότε εἰς τὴν ψυχὴν μου· **Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου**». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· «Ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν

φυγὴν σοῦ ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ὅσα δὲ ἠτοίμασας, τίνος θὰ εἶναι»;

Τοιουτοτρόπως θὰ συμβῆ εἰς πάντα, ἔστις θησαυρίζει εἰς ἑαυτὸν καὶ δὲν πλουτεῖ εἰς Θεόν.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ ὑπέρομετρος ἀγάπη τοῦ πλούτου καὶ ἡ ἀκράτητος ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν ἐπιγείων ἀγαθῶν φέρει φροντίδας. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἐλεήμονες καὶ οὐχὶ πλεονέκται καὶ φιλάργυροι. Ἄς θησαυρίζωμεν δὲ θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ πράττοντες τὸ ἀγαθόν, ἐλεοῦντες τοὺς πτωχοὺς καὶ προσχαιεύοντες τοὺς ἀδυνάτους· διότι τοὺς ἐπιγείους θησαυροὺς δὲν εἴμεθα βέβαιοι, ἐὰν θὰ ζήσωμεν, διὰ τὰ τοὺς ἀπολαύσωμεν. Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου εἶναι ἄγνωστος.

Ρητόν. «Μὴ μεριμνήσητε διὰ τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς» (Ματθ. στ' 34). «Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῆ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ». (Ἰώβ, δ', 7).

†

δ) Ὁ ἄσωτος υἱός.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς εὐσπλαγχνίαν, ὅταν οἷτοι εἰλικρινῶς μετανοῶσιν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἀνθρωπὸς τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα του. «Πάτερ, δός μοι τὸ ἀνήκον μέρος τῆς περιουσίας μου». Καὶ διεμερίρασεν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντά του. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συνάξας πάντα τὰ πράγματά του

ὁ νεώτερος υἱός, ἀνεχώρησεν εἰς μακρυνὴν χώραν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν περιουσίαν του, ζῶν ἄσωτως. Ἀφοῦ δὲ ἐδαπάνησε πάντα ἕσα εἶχε, συνέβη λιμὸς μέγας εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ἤρχισε δὲ καὶ αὐτὸς νὰ στερεῖται. Τότε ὑπῆγε καὶ προσεκολλήθη εἰς ἓνα τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, ὅστις ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς του, διὰ νὰ βόσκη χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατιῶν, τὰ ὅποια ἔτρωγον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἔδιδεν εἰς αὐτὸν. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· «Πόσοι δούλοι τοῦ πατρός μου ἔχουσιν ἄφθονον ἄρτον, ἐγὼ δὲ ἀποθνήσκω τῆς πείνης; Θὰ σηκωθῶ καὶ θὰ ὑπάγω ἀμέσως πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ θὰ εἶπω πρὸς αὐτόν. Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου. Ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν δούλων σου.» Καὶ σηκωθείς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα του.

Ἐνῶ δὲ ἀκόμη ἦτο μακρὰν, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ του ἐρχόμενον καὶ τὸν εὐσπλαγχνίσθη. Ἐτρεξε λοιπὸν, ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλόν του καὶ τὸν κατεφίλησεν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ υἱός· «Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου.» Καὶ ὁ πατήρ εἶπε πρὸς τοὺς δούλους του· «Φέρετε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσετε αὐτόν· καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρά του καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας·

φέρετε δὲ καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν καὶ σφάζετε αὐτόν, διὰ νὰ φάγωμεν καὶ εὐφρανθῶμεν, διότι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦτο καὶ εὐρέθη.» Καὶ ἤρχισαν νὰ εὐφραίνωνται.

Ἦτο δὲ ὁ υἱὸς ὁ μεγαλείτερος εἰς τὸν ἀγρόν. Ὅτε δὲ ἐπιστρέφων ἐπλησίασεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἤκουσε μουσικὴν καὶ χοροῦς, προσεκάλεσεν ἓνα τῶν δούλων

Ὁ ἄσωτος υἱός.

καὶ ἠρώτα τί συμβαίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὗτος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ὁ ἀδελφός σου ἦλθε καὶ ἔσφαξεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, διότι ἐπανήλθεν ὑγιής.» Ὁργίσθη δὲ οὗτος καὶ δὲν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ. Ἐξῆλθεν λοιπὸν ὁ πατήρ καὶ παρεκάλει αὐτόν. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα· «Ἴδού τόσα ἔτη σὲ δουλεύω καὶ ποτὲ δὲν παρέβην καμ-

μίαν ἐντολήν σου· καὶ ὅμως οὐδὲ ἐρίφιον ἔδωκάς ποτε, νὰ εὐφρανθῶ μὲ τοὺς φίλους μου. Καὶ τώρα, ὅτι ἦλθεν ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ ὁποῖος κατέφαγε τὴν περιουσίαν σου μετὰ κακῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων, ἔσφαξας δι' αὐτὸν τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν». Ὁ δὲ πατήρ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Τέκνον μου, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶσαι· καὶ πάντα τὰ ἰδικά μου εἶναι ἰδικά σου.» Ἐπρεπε λοιπὸν καὶ σὺ νὰ εὐφρανθῆς καὶ νὰ χαρῆς, διότι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦτο καὶ εὐρέθη».

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει εἰς ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, ὅτι ὁ ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τοῦ θεοῦ περιλίπει εἰς πλεῖστα κακά, δυστυχεῖ καὶ ἀποθνήσκει τῆς πείνης. Ὅτι ὁ Θεός, ὡς φιλόστοργος πατήρ, δέχεται μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς κόλπους τοὺς εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀγαπῶνται ἀμοιβαίως, ὅτι τὰ τέκνα, διὰν ἀπομακρύνωνται τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ἀπειθῶσιν εἰς τὰς καλὰς συμβουλὰς τῶν γονέων, περιλίπτουσιν εἰς πολλὰ κακά.

Ρητά. «Ὅπισω ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου καὶ ἀπὸ τῶν ὀρεξεῶν σου κωλύου» (Σειρ. ιη', 30), «Χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτιωλῶ μετανοοῦντι» (Λουκ. ιε', 10).

† ε) Ὁ Ἀβροδίατος πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ εἰς ἡμᾶς ὅποιαν τιμωρίαν θὰ ὑποστῶσιν οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἐλεοῦσι τοὺς πτωχοὺς, καὶ ὅποιαν δόξαν καὶ μαριότητα θὰ ἀπολαύσωσιν οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μετὰ καρτερίας ὑπομένουσι τὰς δυστυχίας ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ ἔχοντες ἀκράδαντον πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἵπῆρχε ποτε ἄνθρωπός τις πλούσιος, ὅστις ἐνεδύετο πορφυρὰν καὶ βυσοίνην στολήν (ἦτοι πολυτελεῖ ἑνδύματα), εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Ἵπῆρχε δὲ καὶ πτωχὸς τις, ὀνομαζόμενος Λάζαρος, ὅστις ἔκειτο πληγωμένος πλησίον τῆς θύρας τοῦ πλουσίου καὶ ἐπεθύμει νὰ χορτασθῇ ἀπὸ τὰ ψυχία, τὰ ὅποια ἔπιπτον ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰς πληγὰς αὐτοῦ. Συνέβη δὲ νὰ ἀποθάνῃ ὁ πτωχὸς καὶ οἱ ἄγγελοι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῇ ἄδῃ εὐρισκόμενος ὁ πλούσιος καὶ βασανιζόμενος, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ βλέπει τὸν Ἀβραάμ μακρόθεν καὶ τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ. καὶ φωνάξας εἶπε· «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλεησόν με καὶ πέμψον τὸν Λάζαρον, διὰ νὰ βρέξῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του εἰς τὸ ὕδωρ καὶ δροσίση τὴν γλῶσ-

σάν μου, διότι βασανίζομαι εἰς τὴν φλόγαν ταύτην.»
Εἶπε δὲ ὁ Ἀβραάμ. «Τέκνον, ἐνθυμήθητι, ὅτι ἀπή-
λαυσεσ σου τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ὁ δὲ Λά-
ζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ. Τώρα λοιπὸν οὗτος μὲν πα-
ρηγορεῖται, σὺ δὲ βασανίζεσαι. Καὶ ἐκτὸς τούτου με-
ταξὺ ὑμῶν ὑπάρχει μέγα χάσμα, ὥστε οἱ θέλοντες
νὰ διαβῶσιν ἐντεῦθεν εἰς ὑμᾶς νὰ μὴ δύνανται, μηδὲ
ἐκεῖθεν νὰ ἔρχωνται πρὸς ἡμᾶς». Εἶπε δὲ ὁ πλού-
σιος· «Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν, πάτερ Ἀβραάμ, νὰ πέμ-
ψῃς τὸν Λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, διότι
ἔχω πέντε ἀδελφούς, διὰ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς τι συμ-
βαίνη ἐν τῷ ἄδη, διὰ νὰ μὴ ἔλθωσι καὶ αὐτοὶ εἰς
τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου». Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ
Ἀβραάμ· «Ἔχουσι τὸν Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας
ἃς ἀκούσωσιν αὐτούς.» Ὁ δὲ πλούσιος εἶπεν. «Οὐχί,
πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ὑπάγῃ
πρὸς αὐτούς, θὰ μετανοήσωσιν.» Εἶπε δὲ πάλιν πρὸς
αὐτὸν ὁ Ἀβραάμ. «Ἐὰν τὸν Μωσῆν καὶ τοὺς
προφήτας δὲν ἀκούσωσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ τῶν νεκρῶν
ἔκαστηθῆ καὶ ὑπάγῃ πρὸ αὐτούς, θέλουσι πεισθῆ».

Ἡθ. πόρισμα. Ἐν τῷ Ἄδη δὲν ὑπάρχει μετάνοια.
Πρέπει νὰ τελῶμεν δεήσεις, ἐλεημοσύνας καὶ μνημόσυνα
ὑπὲρ τῶν ἀποθνησκόντων συγγενῶν ἡμῶν, διότι ἐκ τῆς
φιλανθρωπίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἀνα-
κούφισις τῶν ἀμαρτωλῶν. Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ δὲν ἀνα-
φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ πλουσίου, ἐκ τοῦ ὁποίου διδασκόμεθα
ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πολυτέλεια οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσιν,

ἄνευ χρηστοῦ ὀνόματος. *Κάλλιον ὄνομα χρηστὸν ἢ πλοῦτος πολὺς.*

Ρητόν. «Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ αὕτη ἀποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν» (Ἰώβ. εβ', 9).

3. Ὁ Ἰησοῦς ἔργῳ ἐκπληροῖ τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ὄχι μόνον διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ ὅρους διδασκαλίας καὶ τῶν παραβολῶν ἐδίδαξε, τί θφειλεὶ νὰ πράττη τις, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ βίου καὶ τῶν πράξεών του ἐξεπλήρωσεν ἀκριβῶς ὅσα ἐδίδαξε· δηλ. τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην.

Τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην ἀπέδειξεν ὁ Κύριος ἡμῶν τρανώτατα, διότι ἐξεπλήρωσεν ἀκριβῶς τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα. Πρώτη αὐτοῦ φροντίς ἦτο νὰ ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς του. Ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἔπαθεν, ὑβρίσθη, ἐσυκοφαντήθη, ἐρραπίσθη, ἐσταυρώθη, τὰ πάντα ὑπέμεινεν διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ οὐράνιος αὐτοῦ Πατήρ, διὰ νὰ γίνῃ τὸ θέλημά του. Προσηύχετο, ἐδοξολόγει, ἠὺχαρίσται τὸν Θεόν, ἔκλινε τὸ γόνυ καὶ ἠτένιζε τὸ βλέμμα του πρὸς Αὐτόν. Προσηύχετο τακτικῶς εἰς τὰς συναγωγάς, ἐτέλει τὰ τοῦ νόμου, ἠγγίαζε τὰς ἑορτὰς καὶ ἐδίδασκε τακτικῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀπέδειξεν ἐναργῶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, διότι χάριν τοῦ ἀνθρώπου κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔπαθεν ὡς ἄνθρωπος. Ὡς καλὸς ποιμὴν ἐθυσίασε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων. Πανταχοῦ ἐζήτηε τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, διὰ νὰ τὸ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀληθινὴν ποιμνὴν. Ἐχαίρει χαρὰν μεγάλην διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Παράδειγμα ἔχομεν τὸν ἀρχιτελώνην καὶ πλούσιον Ζακχαῖον. Ἔτερον παράδειγμα τῆς ἀγάπης τοῦ Σωτῆρος πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἔχομεν τὸ τῆς ἁμαρτωλοῦ γυναικός, τὴν ὁποίαν ἤθελον νὰ λιθοβολήσωσιν οἱ Φαρισαῖοι, ὁπότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὸν θαυμαστὸν ἐκείνῳ λόγον «ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω». Τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς Φαρισαίους κατήσχυε, διδάξας, ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀναμάρτητος πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν γυναῖκα ἔσωσεν εἰπὼν εἰς αὐτήν· «Πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε».

Ἦγάπα τὴν ἀθωότητα τῶν παιδῶν· ἔλεγε δέ· «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

Ὡς φίλος ἦτο φίλος πιστός, εἰλικρινής καὶ εὐεργετικός· διὸ καὶ ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου αὐτοῦ Λαζάρου καὶ παρηγόρησε τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, ἀναστήσας αὐτόν.

Ἦτο λίαν φιλόπατρις. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν

ἔξης λόγων, τοὺς ὁποίους εἶπε πρὸς τὴν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπικαλουμένην Χαναναίαν. Ὅτι δὲν εἶναι καλὸν νὰ λαμβάνῃ τις τὸν ἄρτον τῶν τέκνων του καὶ νὰ τὸν ρίπτῃ εἰς τὰ κυνάρια (τοὺς ξένους). Ἔτι δὲ καταφανεστέρα γίνεται ἡ φιλοπατρία του καὶ ἐκ τῶν ἀξιοσημειώτων λόγων, τοὺς ὁποίους εἶπε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου του, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ φονεύουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ· ποσάκις ἠθέλησα νὰ συναθροίσω τὰ τέκνα σου, καθὼς ἡ ὄρνις συνάζει ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς τὰ νεοσσία αὐτῆς καὶ δὲν ἠθέλησατε»; Ἐλυπεῖτο δὲ πολὺ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων.

Καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡ καρδία τοῦ Σωτῆρος ἦτο πλήρης ἀγάπης. Διωκόμενος, εὐηργέτει· ὑβριζόμενος, ἠυλόγει. Ἐπὶ τοῦ ὀδυνηροῦ σταυροῦ εὐρισκόμενος, συνεχώρει τοὺς ἐχθροὺς του, λέγων πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα του. «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν».

Ὅλος ἐν γένει ὁ βίος τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τὴν ζωὴν αὐτοῦ θυσιάσῃ οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τῶν φίλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΓΕΝΟΜΕΝΑ

1. Ὁ Ζακχαῖος.

Ἡμέραν τινὰ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱεριχῶ. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην κατῴκει ἀνὴρ τις ὀνομαζόμενος Ζακχαῖος, ὅστις ἦτο ἀρχιτελώνης καὶ πολὺ πλούσιος. Ὁ Ζακχαῖος οὗτος ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, διότι ἦτο μικρὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα· διὰ τοῦτο προδραμῶν ἀνέβη ἐπάνω εἰς συκομωρέαν, παρὰ τὴν ὁδόν, διὰ νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν, διότι δι' ἐκείνης τῆς ὁδοῦ ἔμελλε νὰ διέλθῃ. Ὁ Ἰησοῦς ὅτε ἔφθασε πλησίον τῆς συκομωρέας, ἀναβλέψας εἶδε τὸν Ζακχαῖον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ζακχαῖε, κατὰβα ταχέως· διότι σήμερον πρέπει νὰ μείνω εἰς τὸν οἶκόν σου». Καὶ ὁ Ζακχαῖος κατέβη ταχέως καὶ πλήρης χαρᾶς ὑπεδέχθη αὐτόν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ Φαρισαῖοι ἐγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθε νὰ καταλύσῃ. Τότε ὁ Ζακχαῖος σταθεὶς ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ, εἶπε πρὸς αὐ-

τόν· «Ἴδου τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἂν ἠδίκησά τινα, θὰ ἀποδώσω εἰς αὐτὸν τετραπλοῦν». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Σήμερον σωτηρία εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ εἶναι· διότι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε νὰ ζητήσῃ καὶ σῶσῃ τὸ ἀπολωλός».

Ἠθ. πόρισμα. Ἡ μετάνοια τοῦ Ζακχαίου εἰλικρινῆς καὶ πραγματικῆ οὔσα, ἐπέφερε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου του. Καὶ πλούσιος λοιπὸν καὶ τελώνης δύναται νὰ σωθῶσιν, εἰλικρινῶς μετανοοῦντες καὶ ἀποδίδοντες τὰ τυχόν παρ' αὐτῶν ἠρπαγμένα.

Ρητόν. «Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἑνενήκοντα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας» (Λουκ. ιε', 7).

2. Ὁ Ἰησοῦς ὡς προφήτης.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἐγνώριζεν ὡς Θεὸς ὅτι ἔπρεπε νὰ πάθῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· προεῖπε δὲ τοῦτο δις εἰς τοὺς μαθητάς του· τὴν μὲν τρίτην φοράν, ὅτε μετὰ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅποτε καθ' ὁδὸν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του. «Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδωθῇ εἰς χεῖρας

ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστηθῆ·» Ἐλυπήθησαν δὲ πολὺ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τοῦτο. Ὅτε δὲ τὴν τελευταίαν φορὰν πρὸ τοῦ πάθους ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καθ' ὁδὸν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του· «Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ παραδωθῆ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς. οἱ ὅποιοι θὰ τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον, θὰ ἐμπαίξωσι, θὰ μαστιγώσωσι καὶ θὰ σταυρώσωσιν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ ἀναστηθῆ».

3. Ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ἰησοῦς πολλάκις κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς διδασκαλίας του ἤρχετο εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἱερόν. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν του. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐπίστευον καὶ ἦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἄλλοι δέ, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἔχι μόνον δὲν ἐπίστευον, ἀλλὰ βλέποντες ὅτι καθ' ἡμέραν πολὺς ὄχλος πιστεύει εἰς αὐτόν, ἤθελον ἐκ φθόνου νὰ συλλάβωσι καὶ φονεύσωσιν αὐτόν.

Ἡμέραν τινά, ἐνῶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἱερόν, περικύκλωσαν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· «**Ἔως πότε**

αἴρεις τὴν ψυχὴν ἡμῶν ; Ἐὰν σὺ εἶσαι Χριστός, εἰπέ τοῦτο εἰς ἡμᾶς φανερά». Μολονότι δὲ ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας, τὰ δὲ θαύματα καὶ ἡ διδασκαλία του ἀπεδείκνυον τοῦτο, οὗτοι ὅμως οὐχὶ μόνον δὲν ἐπίστευον τοῦτο ἀλλὰ παρακινούμενοι παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ἠθέλησαν νὰ λιθοβολήσωσιν αὐτόν. Τότε ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἦλθε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἄλλοτε ἐβάπτιζεν ὁ Ἰωάννης καὶ διέτριβεν ἐκεῖ.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁλόση ἡ πάρωσις τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες τυφλώτινον εἰς τὰ τοσαῦτα θαύματα καὶ τὰς ὑπερφυσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διδασκαλίας καὶ δὲν σπεύδουσι μετὰ προθυμίας νὰ δεχθῶσι τὴν ὑπ' αὐτοῦ προκηρουσομένην σωτηρίαν.

Ρητόν. «Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστραφῶσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς». (Ἡσαΐας).

4. Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.

† Ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐν Βηθανίᾳ φιλικὴν τινα οἰκογένειαν, τὸν Λάζαρον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ Μάρθαν καὶ Μαρίαν. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λαζάρου πάντοτε εὑρισκεν ὁ Ἰησοῦς προθυμοτάτην φιλοξενίαν. Ἐνῶ ὁ

Ἰησοῦς εὐρίσκετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ Μαρία ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον λέγουσαι· «Κύριε, ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾶς, ἀσθενεῖ». Ἀκούσας τοῦτο ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· «Αὕτη ἡ ἀσθένεια δὲν εἶναι διὰ θάνατον· ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς». Καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀκόμη δύο ἡμέρας. Τὴν τρίτην ἡμέραν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν ἐκοιμήθη· ἀλλ' ὑπάγω νὰ ἐξυπνήσω αὐτόν». Ἐπειδὴ δὲ οἱ μαθηταὶ δὲν ἐνόησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ εἶπον· «Κύριε, ἐὰν ἐκοιμήθη, θὰ σηκωθῇ». Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς παρρησίᾳ· «Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε καὶ ἄς ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν». Ὅτε ἔφθασεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὁ Λάζαρος εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ταφῇ πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βηθανία ἦτο πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ, πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἦλθον εἰς τὴν Βηθανίαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν, διὰ νὰ παρηγορήσωσιν αὐτὰς διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἡ Μάρθα ἀκούσασα ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔτρεξεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ, ἡ δὲ Μαρία ἔμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ὅτε δὲ εἶδε τὸν Ἰησοῦν, κλαίουσα εἶπε πρὸς αὐτόν· «Κύριε, ἐὰν ἦσο ἐδῶ, δὲν θὰ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου· ἀλλὰ καὶ τώρα γνωρίζω, ὅτι ὅσα ζήτησης παρὰ τοῦ Θεοῦ, σοὶ δίδει». Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Θὰ ἀναστηθῇ ὁ ἀ-

δελφός σου». Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Γνωρίζω ὅτι θὰ ἀναστηθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως πάντων τῶν νεκρῶν». Εἶπε τότε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἂν ἀποθάνῃ, θὰ ζήσῃ. Σὺ πιστεύεις εἰς τοῦτο»; Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Ναί, Κύριε· ἐγὼ ἐπίστευσα ἤδη ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὑπῆγε καὶ προσεκάλεσε κρυφίως τὴν ἀδελφήν τῆς Μαρίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς ἤκουσε τοῦτο ἡ Μαρία, ἔσπευσε πρὸς αὐτόν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὴν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν παρηγόρου, ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, διὰ νὰ κλαύσῃ. Ἡ Μαρία ἰδοῦσα τὸν Ἰησοῦν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του καὶ κλαίουσα ἔλεγε «Κύριε, ἐὰν ἦσο ἐδῶ, δὲν θὰ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου». Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν ὅτι ἡ Μαρία καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτὴν ἔκλαιον, συνεινήθη καὶ ἠρώτησε· «Ποῦ ἐθάψατε αὐτόν»; Εἶπον δέ τινες· «Ἐρχου καὶ ἴδε». Ὅτε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ μνημεῖον ἐδάκρυσεν. Ἐλεγον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι· «Ἴδε πόσον ἠγάπα αὐτόν». Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· «Δὲν ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, νὰ κάμῃ ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνῃ καὶ ὁ Δάζαρος»; Λέγει τότε ὁ Ἰησοῦς· «Σηκώσατε τὸν λίθον». «Κύριε», εἶπεν ἡ Μάρθα, «ὁ νεκρὸς ὅζει πλέον, διότι

ἐτάφη πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν». Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Δὲν σοὶ εἶπον, ὅτι ἐὰν πιστεύῃς, θὰ ἴδῃς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ»; Ἐσήκωσαν λοιπὸν τὸν λίθον. Τότε ὁ Ἰησοῦς ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ προσευχήθει εἰς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα, ἔκραξε μεγαλοφώνως· «**Λάζαρε, δεῦρο ἔξω**»· καὶ ἀμέσως ἐξῆλθεν ὁ Λάζαρος δεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο περιτετυλιγμένον διὰ σουδαρίου. Λέγει τότε ὁ Ἰησοῦς· «Λύσατε αὐτὸν καὶ ἀφήσατε νὰ ὑπάγῃ.

Τὸ θαῦμα τοῦτο ἰδόντες πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ὅτε δὲ ἤκούσθη τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, πολλοὶ ἦλθον εἰς τὴν Βηθανίαν, διὰ νὰ ἴδωσιν ὄχι μόνον τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν Λάζαρον, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν. Καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἀπεδείχθη ἡ παντοδυναμία τοῦ Σωτῆρος, προδιετυπώθη δὲ καὶ ἡ κοινὴ ἡμῶν ἀνάστασις. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἦτο φίλος καὶ συμπαθὴς καὶ εὐαίσθητος, διὸ καὶ ἐλυπήθη καὶ ἐδάκρυσε, διδάξας ὅτι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ὀφείλομεν ὄχι μόνον δάκρυα νὰ χύνωμεν καὶ νὰ προσευχώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις νεκρῶν.

Ῥητόν. «Ἔρχεται ὥρα, ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ οἱ ἀκούοντες ζήσονται, καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε', 28—29).

5. *Συνέδριον τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων περὶ θανατώσεως τοῦ Ἰησοῦ.*

Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅσοι εἶδον τὸ ἐξάίσιον θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν· τινὲς ὅμως ἐξ αὐτῶν, ἐλθόντες ἀνήγγειλαν πρὸς τοὺς Φαρισαίους πάντα τὰ γενόμενα. Τότε οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνηθροίσθησαν καὶ συνεσκέπτοντο λέγοντες· «Τί νὰ πράξωμεν; ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ θαύματα πράττει καὶ ἂν τὸν ἀφήσωμεν, πάντες θὰ πιστεύσωσιν εἰς αὐτὸν καὶ τότε θὰ ἔλθωσιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ θὰ καταστρέψωσι καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν». Τότε ὁ Καϊάφας, ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἔτους ἐκείνου, εἶπεν εἰς αὐτούς· «Συμφέρει εἰς ἡμᾶς εἰς ἄνθρωπος νὰ ἀπολεσθῆ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, παρὰ νὰ ἀπολεσθῆ ὅλον τὸ ἔθνος». Ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσωσι τὸν Ἰησοῦν. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς μαθὼν ταῦτα ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Βηθανίαν καὶ ἤλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἐφραΐμ, ἡ ὁποία ἔκειτο πλησίον τῆς ἐρήμου καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν του.

Ἠθ. πόρισμα. Ὅποίαν ἀρά γε τιμωρίαν ἐπιφυλάσσει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, οἵτινες ὁμολογοῦσι μὲν ὅτι ὁ Ἰησοῦς πλεῖστα σημεῖα, ποιεῖ, ἀλλ' ἐκ φθόνου καταδικάζουσιν αὐτὸν εἰς θάνατον!

Ρητόν. «Οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ! πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ». (Ἡσαΐας γ', 11).

6. Ἡ Μαρία ἀλείφουσα τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ διὰ πολυτίμου μύρου.

Ἐξ ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἦλθε πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπουθεν ἔμελλε ν' ἀναβῆ εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ ἑορτάσῃ τὸ Πάσχα. Ἐν τῇ Βηθανίᾳ κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ὅστις προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς δεῖπνον, εἰς τὸ ὅποιον ἦτο προσκεκλημένος καὶ ὁ Λάζαρος μὲ τὰς ἀδελφάς του. Καὶ ἡ μὲν Μάρθα ὑπηρέτει· ἡ δὲ Μαρία, διὰ νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβε μίαν λίτραν πολυτίμου μύρου, ἠλείψε τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐσπόγγισεν αὐτοὺς μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της. Ὅλη δὲ ἡ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς εὐωδίας τοῦ μύρου. Τότε ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὅστις εἶχε τὸ γλωσσόκομον (= βαλάντιον, χρήμα), ἐπειδὴ ἦτο φυλάργυρος, ἐλυπήθη διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μύρου καὶ εἶπε· «Πρὸς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; Τὸ μῦρον τοῦτο ἠδύνατο νὰ πωληθῇ ἀντὶ τριακοσίων δηναρίων, τὰ ὅποια νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς». Εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχὶ διότι τῷ ἔμελλε διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ διότι ἦτο κλέπτῃς καὶ ἠθέλε νὰ

λάβῃ αὐτὸς τὰ χρήματα, ἐπειδὴ ἦτο ταμίας. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου ἐφύλαττεν αὐτό· τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐμὲ δὲ δὲν θὰ ἔχητε πάντοτε».

Ἐκτοτε εἰσῆλθεν ὁ Σατανᾶς εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην καὶ πορευθεὶς εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς «Τί μοι δίδετε, διὰ νὰ σᾶς παραδώσω τὸν Ἰησοῦν»; Οὗτοι δὲ ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τριάκοντα ἀργύρια· (τὴν τιμὴν τῶν δούλων=100 φράγκα περίπου). Ἀπὸ τότε οὗτος ἐζήτει εὐκαιρίαν διὰ νὰ παραδώσῃ τὸν Ἰησοῦν.

Ἡθ. πόρισμα. Θαυμαστὴ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀδελφῶν Μάρθας καὶ Μαρίας πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ Σωτῆρα αὐτῶν. Ὀλέθριον πάθος ἡ φυλαργυρία.

7. Ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐκ τῆς Βηθανίας, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, εἶπεν εἰς δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του· «Ἵπάγετε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην καὶ θὰ εὔρητε μίαν ὄνον δεδεμένην καὶ τὸν πῶλον αὐτῆς· λύσατε καὶ φέρετε αὐτά». Οἱ μαθηταὶ πορευθέντες ἔφερον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον. Τότε ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ πώλου καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐπόρευετο εἰς τὴν

Ἱερουσαλήμ. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ἀκούσαντες ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔστρωνον τὰ φορέματά των εἰς τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ διέλθῃ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους δένδρων καὶ ἔστρωνον τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ

κρατοῦντες εἰς χεῖρας κλάδους φοινίκων ἐξῆλθον εἰς προῦπάντησιν αὐτοῦ. Τὸ δὲ προπορευόμενον καὶ ἀκολουθοῦν πλῆθος ἔκραζον λέγοντες «Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ

Ἡ θριαμβευτικὴ εἰσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἰσραήλ». Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐσεῖσθη ὄβλη ἡ πόλις, λέγουσα· «Τίς εἶναι οὗ-

τος;» οἱ δὲ ἄλλοι ἔλεγον. «Οὗτος εἶνε ὁ Ἰησοῦς, ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας». Κατόπιν ἐπορεύθη εἰς τὸν ναόν. Ἐκεῖ προσήλθον πολλοὶ παῖδες, οἱ ὅποιοι ἔκραζον, λέγοντες· «**Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ**». Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς, ἀγανακτήσαντες εἶπον πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Ἀκούεις τί λέγουσιν οὗτοι;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Ναί· ἀλλ' οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι **ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;**» Ἐπειτα λαβὼν φραγγέλιον ἐδίωξεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, λέγων· «Εἶναι γεγραμμένον, ὅτι ὁ **οἶκος μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται**· σεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν **σπήλαιον ληστῶν**». Μετὰ ταῦτα ἐπανήλθεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τὴν Βηθανίαν, ὅπου καὶ διενυκτέρευσεν.

Ἡθ. πόρισμα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐτίμησαν τὸν Ἰησοῦν, στρώσαντες εἰς τὴν ὁδὸν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ κλάδους δένδρων· ἡμεῖς δὲ δυνάμεθα νὰ τιμήσωμεν αὐτόν, ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Τροπάρια. «Τὴν κοινήν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἤγειρας τὸν Λάζαρον, Χριστὲ ὁ Θεός· ὄθεν καὶ ἡμεῖς, ὡς οἱ παῖδες, τὰ τῆς νίκης σύμβολα φέροντες, σοὶ τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου βοῶμεν, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

«Μετὰ κλάδων ὑμνήσαντες πρότερον μετὰ ξύλων συνέλαβον ὕστερον οἱ ἀγνόμονες Ἰουδαῖοι Χριστὸν τὸν Θεὸν

ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ πίστει ἀμεταθέτῳ ἀεὶ τιμῶντες ὡς εὐεργέτην, διὰ παντὸς βοήσωμεν αὐτῷ. Εὐλόγημένος ὁ ἐρχόμενος τὸν Ἄδὰμ ἀνακαλέσασθαι».

8. Κατάκρισις τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων.

Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἤρχετο ἀπὸ πρώτας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ μεταβαίνων εἰς τὸ ἱερόν ἐδίδασκεν ἐκεῖ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν Ἰουδαίους, τὸ δὲ ἑσπέρας ἀνεχώρει καὶ διενυκτέρευεν εἰς τὰ πέριξ χωρία· κατέκρινε δὲ αὐστηρότατα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ὑποκρισίαν, τὴν ἐλεεινὴν ἡθικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ψευδῆ δικαιοσύνην τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες ἐξωτερικῶς μὲν ἐφαίνοντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους καλοὶ καὶ δίκαιοι, ἐσωτερικῶς δὲ ἦσαν μοχθηροὶ καὶ πονηροί. Ἔλεγε δὲ περὶ αὐτῶν εἰς τὸν λαόν· «Ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Μαϋσέως ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα λοιπὸν ὅσα σὰς λέγουσι νὰ φυλάττητε, πρέπει νὰ τὰ φυλάττητε καὶ νὰ τὰ πράττητε· ἀλλὰ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ πράττετε· διότι λέγουσι μὲν, ἀλλὰ δὲν πράττουσιν. Ἐπιβάλλουσι φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ ὅμως οὐδὲ μὲ τὸν δάκτυλόν των δὲν ἐγγίζουσιν αὐτά.

Πράττουσι δὲ ὅλα τὰ ἔργα αὐτῶν, διὰ νὰ φανῶσι μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους».

Στραφεῖς δὲ πρὸς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους εἶπεν·

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οὔτε σεῖς εἰσέρχεσθε εἰς αὐτήν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἀφήνετε νὰ εἰσέλθωσιν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι κατατρώγετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, προφασίζομενοι ὅτι προσεύχεσθε μακρὰς προσευχὰς ὑπὲρ αὐτῶν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι θέλοντες δῆθεν νὰ φιλάττητε αὐστηρῶς τὸν νόμον, δεκατίζετε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἀνηθον καὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ παραβαίνετε τὰ βαρύτερα παραγγέλματα τοῦ νόμου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. Ὅδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. Φυλάττετε διαταγὰς ἀνθρώπων, παραβαίνετε δὲ θείας ἐντολάς».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, οἱ ὅποιοι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμετε ἀπὸ ἀρπαγὰς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, διὰ νὰ γίνῃ καὶ τὸ ἐντὸς καθαρὸν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, οἱ ὅποιοι ὁμοιάζετε μὲ τάφους πολυτελεῖς, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε εἰς τοὺς ἀνθρώπους δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ εἰσθε πλήρεις ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς θὰ διαφύγητε τὴν καταδίκην τῆς γεέννης; Εἰσθε υἱοὶ τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας· θὰ συμπληρώσητε καὶ σεῖς τὸ ἔργον αὐτῶν (φονεύοντες δηλ. ἐμὲ καὶ τοὺς μαθητάς μου), διὰ τὰ ἐπέλθῃ καὶ κατ' ὑμῶν ἡ θεία ὀργή, ὅπως ἐπῆλθε καὶ κατὰ τῶν πατέρων ὑμῶν».

«Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ φονεύουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα νὰ συνάξω τὰ τέκνα σου, καθὼς συνάζει ἡ ὄρνις τοὺς νεοσσοὺς ὑποκάτω εἰς τὰς πτέρυγὰς τῆς καὶ δὲν ἠθέλησατε; Ἴδου ἀφήνεται ὁ οἶκός σας ἔρημος».

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς κατακρίσεως τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ ὅτι πρέπει νὰ κατακρίνωμεν μετὰ παρηγορίας τὰς κακίας τῶν συμπολιτῶν μας· ὅτι πρέπει νὰ λυπώμεθα διὰ τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος μας καὶ ὅτι οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ κυβερνηταὶ πρέπει νὰ εἶναι δίκαιοι καὶ ἀγαθοί, πρῶτοι αὐτοὶ δίδοντες τὸ παράδειγμα τῆς εὐπειθείας εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ὁ Σωτὴρ ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο γνήσιος φίλος τῆς πατρίδος του.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤ΄.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΙΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Ὁ μυστικὸς δεῖπνος.

Ὅτε ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ ἐπιλεγομένη Πάσχα, πρὸ δύο ἡμερῶν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἠρώτησαν αὐτόν· «Κύριε, ποῦ θέλεις νὰ σοὶ ἐτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· «Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ συναντήσητε καθ' ὁδὸν ἄνθρωπον, βαστάζοντα ὑδρίαν ὕδατος· ἀκολουθήσατε αὐτόν καὶ εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εἰσέλθῃ, εἶπατε. Ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ, ποῦ εἶναι τὸ κατάλυμα, ὅπου θὰ φάγῃ τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν του; καὶ ἐκεῖνος θὰ σᾶς δεῖξῃ ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ λοιπὸν ἐτοιμάσατε». Οἱ μαθηταὶ ὑπήγον, εὑρον τὰ πάντα, καθὼς προεῖπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ ἠτοίμασαν τὸ δεῖπνον· περὶ δὲ τὸ ἑσπέρας ἦλθε καὶ Ἰησοῦς μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν ἐτοιμασθεῖσαν τράπεζαν.

Ἐπειδή δὲ μεταξύ τῶν μαθητῶν ἠγέρθη φιλονικία περὶ πρωτείων, ὁ Ἰησοῦς θέλων νὰ διδάξῃ αὐτοὺς ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ταπεινόφρονες, ἠγέρθη ἐκ τῆς τραπέζης, ἐζώσθη λέντιον, ἔβαλεν ὕδωρ εἰς νιπτῆρα καὶ ἤρχισε νὰ νίπτῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του καὶ νὰ σπογγίζῃ αὐτοὺς μὲ τὸ λέντιον. Ὅτε ὁμοῦς ἦλθε καὶ πρὸς τὸν Πέτρον, εἶπεν οὗτος πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Κύριε, σὺ θὰ μοῦ νίψῃς τοὺς πόδας;» Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Σὺ δὲν γνωρίζεις τῶρα τί πράττω· θὰ τὸ ἐννοήσῃς μετὰ ταῦτα». Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Πέτρος· «Δὲν θὰ νίψῃς τοὺς πόδας μου οὐδέποτε». Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. «Ἐὰν δὲν νίψω τοὺς πόδας σου, δὲν θὰ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πέτρος εἶπε· «Τότε, Κύριε, ὄχι μόνον τοὺς πόδας μου, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖράς μου καὶ τὴν κεφαλὴν μου νίψαι». Ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Γνωρίζετε τί ἔκαμα; Ὑμεῖς μὲ ὀνομάζετε, ὁ **Διδάσκαλος** καὶ ὁ **Κύριος** καὶ καλῶς λέγετε, διότι εἶμαι πραγματικῶς Κύριος καὶ Διδάσκαλός σας. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγὼ ὁ Διδάσκαλος καὶ Κύριός σας ἔνιψα τοὺς πόδας σας, ὀφείλετε καὶ σεῖς νὰ νίπτῃτε τοὺς πόδας ἀλλήλων· ὑπόδειγμα σας ἔδωκα διὰ νὰ πράττῃτε καὶ σεῖς ὅ,τι ἐγὼ ἔπραξα· νὰ δεικνύῃτε δηλ. τοιαύτην ταπεινοφροσύνην πρὸς ἀλλήλους».

Ἐπειτα ἐκάθισεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν τράπεζαν· καὶ

λαβὼν τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν ἠϋλόγησεν αὐτόν, ἔκοψεν εἰς τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του, εἰπὼν. «Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-

Ὁ μυστικός δεῖπνος.

τιῶν». Ὅμοίως δὲ λαβὼν καὶ τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας καὶ εὐλογήσας, ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς, εἰπὼν. «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν».

Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητάς του. «Ταύτην τὴν νύκτα εἰς ἐξ ὑμῶν θὰ μὲ παραδώσῃ». Οἱ μαθηταὶ ἐταράχθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ λέγωσι πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Μήπως ἐγὼ εἶμαι, Κύ-

ριε ;» Μόνος δὲ ὁ Ἰούδας ἐσιώπα. Τότε ὁ Πέτρος ἔνευσεν εἰς τὸν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο πλησίον τοῦ Ἰησοῦ, διὰ τὴν ἐρωτήσῃ, ποῖος εἶναι ὁ προδότης. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω τεμάχιον ἄρτου, βεβαμμένον εἰς τὸ φαγητόν». Καὶ ἐμβάψας τεμάχιον ἄρτου εἰς τὸ φαγητόν, ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην, εἰπών. «Ὅ,τι μέλλεις νὰ πράξῃς, πράξον αὐτὸ ταχύτερον». Οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν ἐνόησε, πρὸς τί ἔλεγε ταῦτα ὁ Ἰησοῦς. Ὁ δὲ Ἰούδας, λαβὼν τὸν ἄρτον ἐξῆλθεν. Ἦτο δὲ πλέον νύξ· ἔτρεξε δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς πῶς δύνανται νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν τὴν νύκτα ταύτην.

Ἠθ. πόρισμα. Διὰ τοῦ νιπιῆρος ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς νὰ εἴμεθα ταπεινόφρονες καὶ ὅτι πρὸ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀπαιτεῖται μετάνοια καὶ καθαριότης τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦ μυστικοῦ δείπνου συνέστησεν ὁ Ἰησοῦς τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας.

Τροπάρια. «Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ἐν τῷ νηπιῆρι τοῦ δείπνου ἐφωτίζοντο, τότε Ἰούδας ὁ δυσεβής, φιλαργυρίαν νοσήσας ἐσκοτίζετο· καὶ ἀνόμοις κριταῖς σὲ τὸν δίκαιον κριτὴν παραδίδωσι. Βλέπε, χρημάτων ἐραστά, τὸν διὰ ταῦτα ἀγχόνην χρησάμενον, φεῦγε ἀκόρεστον ψυχήν, τὴν διδασκάλῳ τοιαῦτα τολμήσασαν. Ὁ περὶ πάντας ἀγαθός, Κύριε, δόξα σοι».

«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε· οὐ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ

μυστήριον εἶπω, οὐ φίλημα σοὶ δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας· ἀλλ' ὡς ὁ ληστής ὁμολογῶ σοι. Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ Ἰούδας εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. «Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ αὐτοῦ. Οὐαὶ ὅμως εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν θὰ ἦτο νὰ μὴ ἐγενᾶτο ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος. Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν θὰ εἶμαι· ὅπου ὑπάγω δὲν δύνασθε τώρα νὰ ἔλθητε». Τότε ὁ Πέτρος εἶπε· «Κύριε, ποῦ ὑπάγεις;» Ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν. «Ὅπου ὑπάγω δὲν δύνασαι τώρα νὰ με ἀκολουθήσῃς· θὰ με ἀκολουθήσῃς κατόπιν». Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν ὅτι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὠμίλει. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Ἰησοῦς ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του τὰς τελευταίας παραγγελίας καὶ συμβουλίας, τὰς ὁποίας διέσωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἰς τὰ ιδ', ιε', ιστ' καὶ ιζ', κεφάλαια τοῦ Εὐαγγελίου του. Μεταξὺ τούτων εἶπεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἑξῆς· **«Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα καὶ τὴν ψυ-**

χήν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ὑμεῖς φίλοι μου ἔστε, ἐὰν ποιῆτε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν».

Μετὰ τὸ δείπνον ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων (ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ), εἰς τόπον λεγόμενον Γεσθημανή, ὅπου ἦτο κῆπος, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Καθ' ὁδὸν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Ταύτην τὴν νύκτα πάντες θὰ σκανδαλισθῆτε δι' ἐμέ». Ὁ δὲ Πέτρος, ἔχων ζωνηρὰν πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτόν, εἶπεν· «Καὶ ἐὰν πάντες σκανδαλισθῶσιν, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε· ἀλλ' ἐὰν εἶναι ἀνάγκη καὶ θὰ ἀποθάνω μετὰ σοῦ». Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Ἀληθῶς σοὶ λέγω, ὅτι ταύτην τὴν νύκτα, πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θὰ μὲ ἀπαρνηθῆς τρίς». Τὰ ἴδια ἔλεγον καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταί.

Ἠθ. πόρισμα. Ὁ Πέτρος εἶχε μὲν πεποιθήσιν εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐνόμιζεν ὅτι δὲν χορῆζει τῆς θείας ἀγιότητος, ἥτις νὰ ἐνισχύῃ αὐτόν κατὰ παντὸς πειρασμοῦ.—

† 2. Ἡ ἐν Γεθσημανῇ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ.
Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ.

Ἄφου εἰσηλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν κῆπον, εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του. «Καθίσατε ἐδῶ, ἕως οὗ ὑπάγω νὰ προσευχηθῶ ἐκεῖ». Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, προὔχώρησεν εἰς τὸ ἔσωτερικόν τοῦ κήπου καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· «Περίλυπος εἶναι ἡ ψυχὴ μου μέχρι θανάτου· μείνατε ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε μετ' ἐμοῦ»· καὶ ἀπομακρυνθεὶς ὀλίγον, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ προσηύχετο, λέγων· «Πάτερ μου, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἄς παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχὶ ὅπως ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ». Εὐθύς δὲ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ ἐπειδὴ εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους, λέγει πρὸς τὸν Πέτρον· «Τοιοιουτρόπως δὲν ἠδυνήθητε μίαν ὥραν νὰ ἀγρυπνήσητε μετ' ἐμοῦ; Ἄγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής». Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπήλθε καὶ προσηυχήθη, εἰπὼν· «Πάτερ μου, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἄς παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τὸ ποτήριον, διὰ νὰ μὴ πίω αὐτό· ἀλλ' ὅμως ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου». Καὶ ἐλθὼν εὗρίσκει τοὺς μαθητάς πάλιν κοιμωμένους. Καὶ ἀφήσας αὐτοὺς ὑπῆγε πάλιν καὶ προσηυχήθη, τοὺς ἰδίους λόγους

εἰπών. Εἰς τοσαύτην δὲ ἀγωνίαν εὗρίσκετο, προσευχόμενος, ὥστε ὁ ἰδρῶς ἔπιπτεν ἀπὸ τοῦ προπώπου του, ὡς θρόμβοι αἵματος, ἐφάνη δὲ εἰς αὐτὸν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἐνισχύων αὐτόν. Ἐγερθεὶς τότε ἐκ τῆς προσευχῆς ἄφοβος καὶ πλήρης θάρρους εἰς τὸ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπῆγε πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ εὐρῶν αὐτοὺς κοιμωμένους, λέγει. «Κοιμᾶσθε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἴδου ἔφθασεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν. Ἐγέρθητε, ἅς ἀναχωρήσωμεν. Ἴδου ἔφθασεν ὁ παραδιδούς με». Ἐνῶ δὲ ἔτι ἐλάλει ὁ Ἰησοῦς, ἰδοὺ ἔρχεται ὁ Ἰούδας καὶ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται καὶ ὄχλος πολλὸς ὑπηρετῶν τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, κρατοῦντες μαχαίρας, ξύλα καὶ φανούς, διὰ νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων δὲν ἐγνώριζον τὸν Ἰησοῦν, ὁ Ἰούδας καθ' ὁδὸν εἶπε πρὸς αὐτούς· «Ὅντινα θὰ φιλήσω, ἐκεῖνος εἶναι· ἐκεῖνον νὰ συλλάβητε». Πλησιάσας δὲ τὸν Ἰησοῦν εἶπε· «Χαῖρε, διδάσκαλε», καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Παρευθὺς τότε οἱ στρατιῶται συνέλαβον αὐτόν. Τότε ὁ Πέτρος ἔσυρε τὴν μάχαιράν του καὶ ὀρμήσας κατὰ τοῦ ὄχλου ἀπέκοψε τὸ ὠτίον τοῦ Μάλχου, δούλου τοῦ ἀρχιερέως. Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Πέτρε, βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην· διότι πάντες

ὅσοι λαμβάνουσι μάχαιραν, διὰ μαχαίρας θὰ ἀποθάνωσιν· ἢ νομίζεις ὅτι δὲν δύναμαι νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, διὰ νὰ μοὶ στείλῃ λεγεῶνας ἀγγέλων πρὸς ὑπεράσπισίν μου; Πῶς λοιπὸν θὰ πληρωθῶσιν αἱ γραφαί»; Ἐπειτα ἀφοῦ ἐθεράπευσε τὸ οὖς τοῦ Μάλχου, στραφεὶς εἶπε πρὸς τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν ὄχλον. «Ὡς ληστήν μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων ἐξήλθετε νὰ με συλλάβητε· καθ' ἡμέραν ἐδίδασκον ἐν τῷ ἱερῷ καὶ δὲν με συνελάβετε». Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ προσευχὴ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ καὶ ταῖς θλίψεσι παρηγορεῖ καὶ ἐπιχέει βάλσαμον εἰς τὴν τεθλιμμένην ψυχὴν μας. Ὑποτάσσεσθε εἰς τὸ θεῖον θέλημα.

Ρητόν. «Προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν».

† 3. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων

Ἄννα καὶ Καϊάφα.

Ἄρνησις καὶ μετάνοια τοῦ Πέτρου.

Οἱ στρατιῶται, ἀφοῦ συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, ἔφερον αὐτὸν πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πρώην ἀρχιερέως Ἄννα, ὅστις ἦτο πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ἀρχιερέως τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὁ Ἄννας ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας του. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλά-

λησα εἰς τὸν κόσμον· πάντοτε ἐδίδαξα εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τὸ ἱερόν, ἔπου συνήρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐν τῇ κρυπτῇ τίποτε δὲν ἐλάλησα. Τί λοιπὸν ἐρωτᾷς ἐμέ; Ἐρώτησον ἐκείνους, οἱ ἔποιοι μὲ ἤκουσαν». Ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα, εἰς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν ἐρράπισεν αὐτόν, λέγων· «Τοιοῦτοτρόπως ἀποκρίνεσαι πρὸς τὸν ἀρχιερέα»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπήντησεν· «Ἄν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· ἐὰν ὅμως καλῶς, διατί μὲ δέρεις»; Μετὰ ταῦτα ἔστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς τὸν Καϊάφα. Ἦκολούθουν δὲ μακρόθεν τῷ Ἰησοῦ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης, ἐπειδὴ ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιερέα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν· ὁ δὲ Πέτρος ἴστατο ἔξω, ἕως οὗ ὁ Ἰωάννης εἶπεν εἰς τὴν θυρωρὸν καὶ τὸν ἀφήκε νὰ εἰσέλθῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ψυχρὸς, οἱ ὑπηρέται ἤναψαν πῦρ καὶ ἐθερμαίνοντο· μετ' αὐτῶν δὲ ἔστεκε καὶ ὁ Πέτρος καὶ ἐθερμαίνεται.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καϊάφα εἶχον συναχθῆ ὁ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον καὶ ἐζήτουν αἰτίαν, διὰ νὰ καταδικάσωσι τὸν Ἰησοῦν εἰς θάνατον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχε καμμία κατηγορία κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἐζήτουν ψευδομάρτυρας. Καὶ ἦλθον μὲν πολλοὶ ψευδομάρτυρες, ἀλλ' αἱ μαρτυρίαι των δὲν ὠφέλησαν. Τέλος προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον· «Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτὸν νὰ λέγῃ ὅτι δύναται νὰ καταλύσῃ τὸν ναὸν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέ-

ρας νὰ τὸν ἀνοικοδομήσῃ». Τότε σηκωθεὶς ὁ Καϊάφας εἶπε· «Δὲν ἀποκρίνεσαι δι' ὅσα σὲ κατηγοροῦσιν»; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς εἶπε πρὸς αὐτόν· «Σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, νὰ εἴπῃς εἰς ἡμᾶς, ἐὰν σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Ναί. Ἐγὼ εἶμαι, ὅπως σὺ εἶπας». Τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἐσχίσε τὰ ἐνδύματά του ἐξ ἀγανακτήσεως δῆθεν, εἰπὼν· «Ἐβλασφήμησε ἀνάγκην ἄλλων μαρτύρων δὲν ἔχομεν. Τί λοιπὸν φρονεῖτε»; Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον· «Εἶναι ἔνοχος θανάτου». Τότε ἤρχισαν οἱ ὑπηρέται νὰ ἐμπαίζωσιν αὐτόν· καὶ σκεπάσαντες τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐρράπιζον αὐτόν καὶ τὸν ἡρώτων λέγοντες· «Προφήτευσον, Χριστέ, ποῖος σὲ ἐρράπισεν».

Ἐνῶ δὲ ὁ Πέτρος ἴστατο πλησίον εἰς τὴν πυρὰν καὶ ἐθερμαίνεται, προσῆλθε μία ὑπηρέτρια καὶ εἶπε· «Καὶ σὺ ἦσο μὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Γαλιλαῖον». Ἐκεῖνος ὁμως ἠρνήθη εἰπὼν· «Δὲν γνωρίζω τί λέγεις». Μετ' ὀλίγον ἄλλη ὑπηρέτρια εἶπε πρὸς τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους· «Καὶ οὗτος ἦτο μὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον». Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Πέτρος ἠρνήθη μεθ' ὄρκου, εἰπὼν· «Δὲν γνωρίζω τὸν ἀνθρώπον τοῦτον». Τότε οἱ ἐκεῖ ἰστάμενοι εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον· «Πραγματικῶς καὶ σὺ εἶσαι εἷς ἐξ αὐτῶν, διότι καὶ ἡ ὀμίλια σου φανερόναι ὅτι εἶσαι Γαλιλαῖος». Τότε ὁ Πέτρος ἤρχισε νὰ ἀναθεματίζῃ καὶ νὰ ὀρκίζεται,

λέγων, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εὐθύς ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Τότε ἐνεθυμήθη ὁ Πέτρος τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις τῷ εἶχεν εἶπη ὅτι «πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θὰ μὲ ἀπαρνηθῆς τρίς» καὶ ἐξεληθὼν ἔκλαυσε πικρῶς.

Ἠθ. πόρισμα. Ὁφείλομεν νὰ λέγωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, οὐδόλως τὰς συνεπείας αὐτῆς συλλογιζόμενοι. Τοῦ Πέτρου ἡ διαγωγή δεικνύει τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον εὐσεβῶν. Μόνον διὰ τῆς θείας βοήθειας δύναται νὰ ἀντιστῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν πειρασμόν. Τοῦ Πέτρου ἡ μετάνοια ἐγένετο εὐπρόσδεκτος, διότι ἦτο εἰλικρινής. Τὰ πικρά του δάκρυα ἐξέπλυναν τὸ σφάλμα του. Μεγάλη ἡ δύναμις τῆς μετανοίας.

Ῥητά. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν τῷ δὲ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν» (Ἡσαΐας νγ', 4—6). «Ὅς ἂν ἀρνήσηται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς» (Ματθ. ι', 33). «Χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (Λουκ. ιε', 10).

✠ 4. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡγεμῶν τῆς Ἰουδαίας ἦτο ὁ Πόντιος Πιλάτος, διωρισμένος παρὰ τῶν Ρωμαίων. Ἐπειδὴ δὲ μόνος αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ

θη· «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· ἐὰν ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, οἱ ὑπηρέται μου θὰ ἠγωνίζοντο, διὰ νὰ μὴ παραδοθῶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους». Τότε λέγει ὁ Πιλάτος· «Λοιπὸν βασιλεὺς εἶσαι»; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· «Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἶμαι ἐγὼ· ἐγὼ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ κηρύξω τὴν ἀλήθειαν». Τότε ὁ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Ἐγὼ δὲν εὐρίσκω οὐδεμίαν αἰτίαν θανάτου εἰς τὸν ἄνθρωπον τούτον». Ἐκείνοι δὲ εἶπον· «Ταράττει τὸν λαόν, διδάσκων εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀρχίσας ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐφθασεν ἕως ἐδῶ». Ὁ Πιλάτος ἀκούσας τὴν λέξιν **Γαλιλαίαν**, ἐρωτήσας δὲ καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο Γαλιλαῖος, ἀπέστειλεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἡρώδη τὸν Ἀντίπαν, τὸν ἡγεμόνα τῆς Γαλιλαίας, ὅστις κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εὐρίσκετο ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἡρώδης ἐχάρη πολὺ, ὅτε εἶδε τὸν Ἰησοῦν, διότι ἀκούσας πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ἐπεθύμει πρὸ πολλοῦ νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ κανὲν θαῦμά του νὰ ἴδῃ. Τῷ ἔκαμε λοιπὸν πολλὰς ἐρωτήσεις, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Διὰ τοῦτο πρὸς ἐμπαιγμὸν ἐνέδυσεν αὐτὸν ἐσθῆτα λευκὴν (ὡς ὑποψήφιον δηλ. βασιλέα) καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Πιλάτον.

Τροπάριον. «Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχὰς ἡ παροῦσα ἡμέρα λαμπροφορεῖ. Δεῦτε οὖν φιλέοργοι, ἀπαντήσωμεν ἄσμασιν. Ὁ γὰρ Κτίστης ἔρχεται σταυρὸν κατα-

δέξασθαι, ἑτασμούς καὶ μάστιγας, Πιλάτῳ κρινόμενος ὄθεν καὶ ἐκ δούλου ραπισθεὶς ἐπὶ κόρης, τὰ πάντα προσίεται, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο βοήσωμεν. Φιλάνθρωπε Χριστέ ὁ Θεός, τῶν πταισμάτων δώρησαι τὴν ἄφεσιν, τοῖς προσκυνοῦσιν ἐν πίστι τὰ ἄχραντα πάθη σου».

✠ 5. Καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ εἰς θάνατον. Μεταμέλεια καὶ ἀπόγνωσις τοῦ Ἰούδα.

Ὁ Πιλάτος ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἐκ φθόνου παρέδωκαν τοῦτον εἰς αὐτόν. Ἦτο δὲ συνήθεια κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ὁ ἡγεμὼν νὰ ἀπολύῃ ἓνα ἐκ τῶν κακούργων, ὄντινα ἤθελεν ὁ λαός. Εἰς τὴν φυλακὴν εὗρισκετο κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἰς ἐπικίνδυνος κακοῦργος, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Βαραββᾶς. Ὁ Πιλάτος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ λαὸς οὐδέποτε θὰ ἐζήτει τὴν ἀπόλυσιν ἑνὸς τρομεροῦ κακούργου, ἀλλ' ὅτι ἀντ' αὐτοῦ θὰ ἐζήτει τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἠπατήθη· διότι, ὅτε ὁ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτούς· «Ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε νὰ ἀπολύσω; τὸν Βαραββᾶν ἢ τὸν Ἰησοῦν»; οἱ ἀρχιερεῖς κατέπεισαν τὸν ὄχλον νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Βαραββᾶ. Ἐρωτᾷ αὐτούς ὁ Πιλάτος· «Τί νὰ κάμω λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν»; Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· «Σταυρωθήτω». Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε· «Καὶ τί κακὸν ἐπραξεν»; Ἐκεῖνοι

ὅμως περισσότερο ἔκραζον «Σταυρωθήτω». Τότε ὁ Πιλάτος, διὰ νὰ κινήσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συμπάθειαν τῶν Ἰουδαίων ἐμαστίγωσεν αὐτὸν καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας. Οὗτοι δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔπλεξαν στέφανον ἐξ ἀκανθῶν καὶ ἔθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· ἐνδύσαντες δὲ αὐτὸν πορφύραν, ἔδωκαν εἰς τὰς χεῖράς του κάλαμον καὶ γονυπετοῦντες ἐνώπιον αὐτοῦ ἐμπαικτικῶς ἔλεγον· «Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»· συγχρόνως δὲ ἔπτυνον, ἐρράπιζον καὶ ἐκτύπων αὐτὸν διὰ τοῦ καλάμου. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ τοιουτοτρόπως ἐνδεδυμένον ἐξάγει αὐτὸν ὁ Πιλάτος εἰς τὸν λαὸν (ἐπειδὴ ἤλπιζεν ὅτι ἡ μαστίγωσις καὶ ὁ ἐμπαιγμὸς ἤθελον καταπραῦνῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἔργῃν τῶν Ἰουδαίων) καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· «**Ἴδε ὁ ἄνθρωπος**». Ἄλλ' ἐκεῖνοι ἐκραύγαζον· «**Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν**». Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ δὲν εὐρίσκω οὐδεμίαν αἰτίαν εἰς αὐτόν». Οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν· «Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἀποθάνῃ· διότι ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν». Ὅτε ἤκουσε τὸν λόγον τοῦτον ἐφοβήθη καὶ ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν· «Πόθεν εἶσαι σὺ»; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς οὐδὲν ἀπεκρίθη. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· «Εἰς ἐμὲ δὲν ἀποκρίνεσαι; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἔχω ἐξουσίαν νὰ σὲ σταυρώσω ἢ νὰ σὲ ἀπολύσω»; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Οὐδεμίαν ἐξουσίαν θὰ εἶχες ἐπ' ἐμέ, ἐὰν δὲν

σοὶ ἦτο τοῦτο δεδομένον ἀνωθεν». Καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτηε ὁ Πιλάτος νὰ τὸν ἀπολύσῃ· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐκράζον· «Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, δὲν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος· διότι ὅστις κάμνει τὸν ἑαυτὸν του βασιλέα, εἶναι ἐναντίος τοῦ Καίσαρος». Τότε ὁ Πιλάτος βλέπων ὅτι δὲν κατορθώνει τίποτε, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, ἔλαβεν ὕδωρ καὶ ἔνιψε τὰς χεῖράς του ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, λέγων· «**Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε**». Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ λαὸς εἶπε· «**Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν**». Τότε τὸν μὲν Βαραββᾶν ἀπέλυσε, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν, ἵνα σταυρωθῇ.

Ὁ δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ παραδοὺς τὸν Ἰησοῦν, ὅτε εἶδεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς καταδικάσθη εἰς θάνατον, μετανοήσας ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβυτέρους, λέγων· «**Ἡμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῶον**». Ἐκεῖνοι τῷ εἶπον· «**Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει**». Ἐρριψε τότε τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν καὶ ὑπήγγε καὶ ἐκρεμάσθη. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· «Δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ βάλωμεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν κόρβανᾶν (θησαυροφυλάκιον τοῦ ναοῦ), διότι εἶναι τιμὴ αἵματος». Ἠγόρασαν λοιπὸν δι' αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κερραμέως πρὸς ταφὴν τῶν ξένων, ὅστις διὰ τοῦτο ὠνομάσθη ἀγρὸς αἵματος.

Ἡθ. πόρισμα. Οἱ Ἰουδαῖοι προτίμησαν ν' ἀπολυθῆ ὁ κακοῦργος Βαραββᾶς καὶ νὰ θανατωθῆ ὁ Ἰησοῦς. Οὕτω πᾶς ἁμαρτωλὸς καὶ κακὸς ἄνθρωπος προτιμᾷ τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετὴν. Ἐνθυμούμενοι δὲ τὸν Ἰησοῦν πρέπει, δσάκις προσβαλλόμεθα, νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν ἐκδίκησιν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ συγχωρῶμεν τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς. Ὁ Πιλάτος διὰ τὴν φυλαρχίαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χαρακτηρὸς του ἐγένετο οὐνένοχος τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθὸν πρέπει νὰ πράττη ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ φοβῆται ὅτι καὶ ἂν ἤθελε πάθει διὰ τοῦτο. Ἡ φιλαργυρία εἶναι πρόξενος πολλῶν κακῶν. Ἡ ὁμολογία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἀδίκου πράγματος θὰ ἔσωζε τὸν Ἰούδαν, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις πεποιθήσεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὸν φίλον καὶ σωτῆρα τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐτύφλωσαν αὐτὸν καὶ ἐκρήμνισεν αὐτὸν εἰς μεγαλύτερον ἔγκλημα, εἰς τὴν αὐτοχειρίαν. Οἰκτρὸν τὸ τέλος τῶν προδοτῶν.

Ρητά. «Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται». (Ἰώβ, κ', 15). «Ὄνομα πονηρὸν αἰσχύνῃν καὶ ὄνειδος κληρονομήσει» (Σειρ. σ', 1).

✠ 6. Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.

Οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν, ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ ἐμπαίξωσι τὸν Ἰησοῦν· κατόπιν ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ τὸν ἐνέδυσαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ τὸν ἔφερον ἔξω τῆς πόλεως,

διὰ νὰ τὸν σταυρώσωσιν. Αὐτὸς δὲ ἐβάσταζε καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Ἐνῶ δὲ ἐξήρχοντο τῆς πόλεως ἠνάγκασαν Κυρηναῖόν τινα Σίμωνα ὀνομαζόμενον, διὰ νὰ λάβῃ τὸν σταυρὸν, διότι ὁ Ἰησοῦς, ἐξησθενημένος ὢν, δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ αὐτόν. Ἠκολούθουν δὲ

Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.

πολὺς λαὸς καὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἐκλαιον καὶ ἐθρήνον. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, πρῶτον τῷ ἔδωκαν νὰ πῖν ὄξος μετὰ χολῆς, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ πῖν καὶ ἀκολούθως ἐσταύρωσαν αὐτόν καὶ δύο κακούργους, τὸν μὲν ἓνα ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἕτερον ἐξ ἀριστερῶν. Οἱ στρατιῶται, ἀφοῦ ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, διεμοιράσθησαν διὰ κλήρου τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ καὶ καθήμενοι ἐφύλαττον αὐτόν. Ἐνῶ ἔπασχε ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, προσηύχετο πρὸς τὸν πατέρα του ὑπὲρ τῶν

πολὺς λαὸς καὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἐκλαιον καὶ ἐθρήνον. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, πρῶτον τῷ ἔδωκαν νὰ πῖν ὄξος μετὰ χολῆς, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ πῖν καὶ ἀκολούθως ἐσταύρωσαν αὐτόν καὶ δύο κακούργους, τὸν μὲν ἓνα ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἕτερον ἐξ ἀριστερῶν. Οἱ

κακῶν Ἰουδαίων, λέγων· **Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδαςι τί ποιοῦσιν**». Ἐπάνω δὲ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ ἦτο γεγραμμένος οὗτος ὁ τίτλος ἐβραϊστί, ἐλληνιστί καὶ ρωμαϊστί. «**Ἰησοῦς, Ναζωραῖος, βασιλεύς τῶν Ἰουδαίων**». Εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης συνήχθησαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι, οἵτινες περιέπαιζον τὸν Ἰησοῦν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ». Οἱ δὲ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐκπαίζοντες αὐτὸν ἔλεγον· «Ἄλλους ἔσωσεν ἑαυτὸν δὲν δύναται νὰ σώσῃ. Ἄς καταβῇ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ θὰ πιστεύσωμεν εἰς αὐτόν». Ἐπίσης ἐβλασφήμει τὸν Ἰησοῦν καὶ εἰς τῶν κρεμασθέντων κακούργων, λέγων· «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ σῶσον τὸν ἑαυτόν σου καὶ ἡμᾶς». Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπέπληξεν αὐτόν, λέγων· «Σὺ δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, ἀφοῦ καὶ σὺ εἶσαι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι; Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως πάσχομεν, διότι ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· ἐνῷ οὗτος οὐδὲν ἄτοπὸν ἔπραξε». Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «**Μνήσθητί μου Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου**». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Ἀληθῶς λέγω σοι, ὅτι σήμερον θὰ εἶσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ παραδείσῳ».

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ κακία ἐτύφλωσε τοὺς Ἰουδαίους καὶ δὲν ἐγγώριζον τί ἐπραττον. Καὶ ἡμεῖς πολλάκις τυφλονόμοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου πράττομεν κακίας, αἱ ὁποῖαι ἰσοῦνται μὲ τὰς

τῶν βασανισάντων τὸν Σωτῆρα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Ἰουδαίων παραγνωρίζοντες οὕτω τὸν Κύριον καὶ τὸ ἄγιόν του θέλημα. Πρέπει γὰ εἴμεθα ἀνεξίκακοι καὶ φιλόανθρωποι, συγχωροῦντες καὶ αὐτοὺς τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς.

Ρητά. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, τῷ δὲ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν (Ἦσ. νγ' 4—6). «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰωάν. ιε', 13).

Τροπάριον. «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου, ὃ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας. Στέφανον ἔξ ἀκανθῶν περιτίθεται, ὃ τῶν ἀγγέλων βασιλεὺς. Ψευδῆ πορφύραν περιβάλλεται, ὃ περιβάλλον τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. Ράπισμα κατεδέξατο, ὃ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας τὸν Ἀδάμ. Ἦλοις προσηλώθη ὃ νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. Λόγῃ ἐκεντήθη ὃ υἱὸς τῆς Παρθένου. Προσκυνοῦμέν σου τὰ πάθη, Χριστέ. Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἐνδοξὴν σου ἀνάστασιν». ✕

7. Τελευτή τοῦ Ἰησοῦ.

Ἰστατο πλησίον τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ ὁ ἠγαπημένος αὐτοῦ μαθητῆς Ἰωάννης καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄλλαι τινες γυναῖκες. Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν τὴν μητέρα αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτήν· «**Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου**» καὶ ἔδειξε τὸν Ἰωάννην. Ἐπειτα εἶπε καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν· «**Ἴδοὺ ἡ μήτηρ σου**» Καὶ

ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητῆς εἰς τὰ ἴδια.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἕκτης ὥρας μέχρι τῆς ἐνάτης ἔγεινε σκότος ἐφ' ὅλην τὴν γῆν. Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ὁ Ἰησοῦς ἀνεβόησε μετὰ φωνῆς μεγάλης· «**Ἡλί, Ἡλί, λαμὰ σαβαχθανεί**»· τοῦτέστι «**Θεέ μου, Θεέ μου, διὰ τί μὲ ἐγκατέλιπες**»; Τινὲς τῶν παρισταμένων ἐνόμισαν ὅτι τὸν προφήτην Ἡλίαν φωνεῖ, καὶ εἶπον· «Ἄφετε νὰ ἴδωμεν, ἐὰν ἔρχεται ὁ Ἡλίας νὰ σώσῃ αὐτόν». Μετὰ ταῦτα εἶπε· «**Διψῶ**». Τότε ἔδραμεν εἰς ἕκ τῶν ἐκεῖ ἰσταμένων καὶ λαβὼν σπόγγον, ἐγέμισεν αὐτὸν μὲ ὄξος, περιέθηκεν εἰς κάλαμον καὶ ἐπότιζε τὸν Ἰησοῦν. Ὅτε δὲ ἔπιε τὸ ὄξος εἶπε· «**Τέτέλεσται· Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου**». Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Καὶ ἀμέσως ἔγεινε σεισμὸς μέγας· τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω· ἡ γῆ ἐσεισθη· αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν· τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν καὶ πολλοὶ νεκροὶ ἠγέρθησαν καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς πολλούς. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἰδόντες τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα καὶ ἀνεφώνησαν· «Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦτο οὗτος». Οἱ δὲ ὄχλοι ὑπέστρεφον, τύπτοντες τὰ στήθη διὰ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον διέπραξαν.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἐν μέσῳ τῶν πόνων καὶ τῶν ὀδυνῶν του, ὡς φιλόστοργον τέκνον ἐφρόντισε περ

τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρὸς, συστήσας αὐτὴν εἰς τὸν ἀγαπημένον μαθητὴν του. Προεπι κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς καὶ νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῶν φιλοστόργως εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν εὕρισκώμεθα κατάστασιν καὶ ἀποθνήσκοντες δὲ νὰ δίδωμεν τοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις τὰς δεούσας περὶ τῶν γονέων ἡμῶν παραγγελίας.

Πᾶν ὅ,τι προεῖπον οἱ προφηταί, ὅ,τι ἐν τῇ Π. Δ. προδιετυπώθη ὅτι πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς θείας δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπητηῖτο, τετέλεστα ἔλαβε πέρας.

Ρητά. «Εὐλογία πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων· κατάρα δὲ μητρὸς ἐκρίζοι θεμέλια» (Σειρ. γ', 19). «Τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γῆρα πατρός σου καὶ μὴ λυπήσης αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ σου» (Σειρ. γ' 12).

8. Ταφή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ νὰ μὴ μείνωσι τὰ σώματα τῶν σταυρωθέντων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διότι ἡ ἐπιούσα ἡμέρα (τὸ Σάββατον) ἦτο ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ Πάσχα, παρεκάλεσαν τὸν Πιλάτον νὰ διατάξῃ νὰ συντριβῶσι τὰ σκέλη τῶν ἐσταυρωμένων καὶ νὰ καταβιβασθῶσιν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁ Πιλάτος ἐπέτρεψε τοῦτο. Καὶ τῶν μὲν δύο ληστῶν οἱ στρατιῶται συνέτριψαν τὰ σκέλη· ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, ἐπειδὴ εἶδον αὐτὸν ἀποθραμμένον, δὲν συνέτριψαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.

μόνον εἰς τῶν στρατιωτῶν ἐκέντησε διὰ τῆς λόγχης τὴν πλευρὰν αὐτοῦ καὶ εὐθύς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

Περὶ δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας (πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου) ἦλθε πρὸς τὸν Πιλάτον Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ἐπίσημος βουλευτὴς καὶ εἰς τὸ κρυπτόν μαθητὴς

τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Πληροφορηθεὶς ὁ Πιλάτος ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἤδη ἀποθάνῃ ἐπέτρεψε νὰ δωθῇ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἦλθε λοιπὸν μετὰ τοῦ Νικοδήμου, κατεβίβασαν ἀμφοτέροι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἤλειψαν τὰ ἀρώματα, περιετύλιξαν αὐτὸ εἰς κα-

Καταβίβασις τοῦ Ἰησοῦ
ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

θαράν σινδόνα καὶ τὸ ἔθηκον εἰς μνημεῖον νέον, τὸ ὁποῖον εἶχε κατασκευάσῃ ὁ Ἰωσήφ διὰ τὸν ἑαυτόν του, καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο λελαξευμένον εἰς βράχον πλη-

σίον τοῦ μέρους, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. Κατόπιν ἐκύλισαν λίθον μέγαν εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου καὶ ἀνεχώρησαν. Εἶχον δὲ ἀκολουθήσῃ αὐτοὺς Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ καὶ Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου, αἵτινες εἶχον ἔλθῃ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ εἶδον τὸ μνημεῖον, ὅπου ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Τὴν ἐπαύριον δηλ. τὸ Σάββατον, ἦλθον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ εἶπον· «Κύριε ἐνεθυμήθημεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ὅτε ἔζη, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐγερθῇ. Διάταξον λοιπὸν νὰ φυλαχθῇ ὁ τάφος ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα κλέψωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ εἴπωσιν εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ τότε ἡ ἐσχάτη πλάνη θὰ εἶναι χειροτέρα τῆς πρώτης». Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἔχετε φύλακας· ὑπάγετε καὶ ἀσφαλίσατε τὸν τάφον, ὅπως γνωρίζετε». Ἐκεῖνοι τότε ἐλθόντες εἰς τὸν τάφον, ἐσφράγισαν τὸν λίθον καὶ ἔθεσαν στρατιώτας, διὰ νὰ φυλάττωσιν ἀσφαλῶς τὸν τάφον.

Τροπάρια. «Ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄγραντόν σου σῶμα, σινδόνι καθαρᾷ εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο».

«Ὅτε κατήλθες πρὸς τὸν θάνατον ἢ ζωὴ ἢ ἀθάνατος, τότε τὸν Ἄδην ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος· ὅτε

Ἰὲ καὶ τοὺς τεθνεώτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνέστησας, πᾶσαι
αἱ δυνάμεις τῶν ἐπουρανίων ἐκράυγαζον. Ζωοδότα Χριστὲ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ζ΄.

Ἡ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΙΣ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

✠ 1. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος (τὴν καθ' ἡ-
μᾶς Κυριακὴν) ἔρθρου βαθέος, Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ,
Μαρία, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη, λα-
βοῦσαι ἀρώματα, ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον, διὰ νὰ
ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἔλεγον δὲ μεταξύ-
των· «Ποῖος θὰ μᾶς ἀποκυλίσῃ τὸν λίθον ἐκ τῆς
θύρας τοῦ μνημείου»; Ὅτε ὁμῶς ἦλθον πλησίον,
βλέπουσιν, ὅτι ὁ λίθος ἦτο ἀποκεκυλισμένος· διότι
περὶ τὰ μεσάνυκτα εἶχε γείνη σεισμὸς μέγας· ἄγγε-
λος δὲ Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν
λίθον καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀνέστη.
Ἦτο δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγγέλου ὡς ἀστραπή, τὸ

δὲ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκόν, ὡς ἡ χιών· οἱ δὲ στρατιῶ-
ται ἐκ τοῦ φόβου ἀπενεκρώθησαν. Αἱ γυναῖκες, ἅμα
εἶδον τὸν ἄγγελον, ἐφοβήθησαν· ὁ δὲ ἄγγελος εἶπε
πρὸς αὐτάς· «Μὴ φοβεῖσθε. Δὲν ζητεῖτε Ἰησοῦν τὸν

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρω-
μένον; Ἀνέ-
στη, ὡς προ-
εἶπεν. Ὑπά-
γετε καὶ ἀναγ-
γεῖλατε τὴν
ἀνάστασιν τοῦ
πρὸς τοὺς μα-
θητάς του». Τότε αἱ γυ-
ναῖκες ἔδρα-
μον μετὰ φό-
βου καὶ χα-
ρᾶς μεγάλης,
διὰ τὰ ἀναγ-
γεῖλωσι ταῦτα
πρὸς τοὺς μα-
θητάς. Καθ' ὁδὸν δὲ ἀπήντησεν αὐτάς ὁ Ἰησοῦς καὶ
λέγει· «Χαίρετε». Ἐκεῖναι πεσοῦσαι προσεκύνησαν
αὐτόν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτάς· «Ὑπάγετε
καὶ ἀναγγεῖλατε εἰς τοὺς μαθητάς μου τὴν ἀνάστα-

Ναζαρηνόν,
τὸν ἐσταυρω-
μένον; Ἀνέ-
στη, ὡς προ-
εἶπεν. Ὑπά-
γετε καὶ ἀναγ-
γεῖλατε τὴν
ἀνάστασιν τοῦ
πρὸς τοὺς μα-
θητάς του». Τότε αἱ γυ-
ναῖκες ἔδρα-
μον μετὰ φό-
βου καὶ χα-
ρᾶς μεγάλης,
διὰ τὰ ἀναγ-
γεῖλωσι ταῦτα
πρὸς τοὺς μα-

σίν μου». Ἦλθον τότε αἱ γυναῖκες καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς μαθητὰς ὅτι εἶδον τὸν Κύριον καὶ ὅσα εἶπεν εἰς αὐτάς. Οἱ λόγοι ὅμως οὗτοι τῶν γυναικῶν ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς ὡς λῆρος καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτάς. Δύο ὅμως ἐκ τῶν μαθητῶν, ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἦλθον μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ μνημεῖον, ἀκολουθούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαλινῆς· εἰσελθόντες δὲ καὶ ἰδόντες μόνον τὰ ὀθόνια, ἐπίστευσαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη.

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς ἀναστάσεως ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινός, ἐβεβαίωσε δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν, αὐτὸς ἀναστάς. Εἶθε καὶ ἡμεῖς ν' ἀποθάνωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ. «*Ἴνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν*». Καὶ οὕτως «*ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ἡμῖν*». Ρωμ. σί' καὶ η'.).

Τροπάριον. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θανάτου πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν ἠαρισάμενος».

2. Ἐμφάνις τοῦ Ἰησοῦ Μαρία τῇ Μαγδαλινῇ.

Ἀφοῦ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνεχώρησαν, ἡ Μαρία ἵστατο πρὸ τοῦ μνημείου καὶ ἔκλαιε. Κύ-

φασα δὲ βλέπει ἐντὸς αὐτοῦ δύο ἀγγέλους μὲ λευκὰ ἐνδύματα· ἓνα πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ἓνα πρὸς τοὺς πόδας, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, οἱ ὅποιοι εἶπον πρὸς αὐτήν· «Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς»; Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Ἔλαβον τὸν Κύριόν μου καὶ δὲν γνωρίζω ποῦ ἔθηκαν αὐτόν». Ταῦτα δὲ εἰπούσα ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἰστάμενον, ὅστις ἐρωτᾷ αὐτήν· «Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς»; Ἐκείνη δὲ νομίσασα ὅτι εἶναι ὁ κηπουρός, λέγει· «Κύριε, ἐὰν σὺ ἔλαβες αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ τὸν ἔθηκες, διὰ νὰ τὸν λάβω». Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν· «Μαρία». Ἀμέσως δὲ ἐκείνη ἀναγνώρισασα αὐτόν, εἶπε· «Διδάσκαλε» καὶ πλήρης χαρᾶς καὶ ἐκπλήξεως ὥρμησε νὰ ἀσπασθῇ τοὺς πόδας του. Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἤμπόδισε λέγων· «**Μὴ μου ἄπτου**· διότι ἀκόμη δὲν ἀνέβην πρὸς τὸν πατέρα μου. Πήγαινε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς μου καὶ εἰπέ εἰς αὐτούς· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν σας». Ἦλθε τότε Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτούς, ὅτι εἶδε τὸν Κύριον καὶ ὅσα εἶπε πρὸς αὐτήν.

Οἱ δὲ στρατιῶται, οἱ φύλακες τοῦ μνημείου, ἐλθόντες πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀνήγγειλαν τὰ γενόμενα. Συμβούλιον τότε ποιήσαντες, ἔδωκαν ἱκανὰ ἀργύρια εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ κατέπεισαν αὐτοὺς νὰ λέγω-

σιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτόν, ἐνῶ οὗτοι ἐκοιμῶντο. Οἱ στρατιῶται λαβόντες τὰ ἀργύρια ἔπραξαν, καθὼς ἐδιδάχθησαν καὶ ἔκτοτε ὁ λόγος οὗτος διεδόθη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μέχρι σήμερον.

Ἠθ. πόρισμα. Ὡ τῆς βλακειᾶς τῶν Ἰουδαίων! Ἄν μὴ ἐφυλάσσετο ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, οἱ παράνομοι ἤθελον διαφιλονικῆσαι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ λέγοντες ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκλεψαν τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἀλλὰ τώρα πᾶσα τοιαύτη κατὰ τῶν μαθητῶν κατηγορία εἶναι ἀνπόσιτος.

Ρητόν. «Ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. σ' 4).

Τροπᾶριον. Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες, ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ ἄδου καθεῖλες τὴν δύναμιν καὶ ἀνέστης ὡς νικητὴς, Χριστὲ ὁ Θεός, γυναιξὶ μυροφόροις φθεγγάμενος **χαίρετε** καὶ τοῖς σοῖς ἀποστόλοις εἰρήνην δωροῦμενος, ὁ τοῖς πεσοῦσι παρέχων ἀνάστασιν».

✠ 3. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως περὶ τὸ ἑσπέρας οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀναθαρρήσαντες συνήχθησαν εἰς τινα οἰκίαν καὶ ὠμίλουν περὶ πάντων τῶν

συμβεβηκότων τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐνῶ δὲ αἱ θύραι τῆς οἰκίας ἦσαν καλῶς κεκλεισμέναι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, αἴφνης ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπε· «**Εἰρήνη ὑμῖν**». Οἱ μαθηταὶ ἐτρόμαξαν, νομίσαντες ὅτι βλέπουσι φάντασμα. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· «Διατί εἰσθε τεταραγμένοι; καὶ διατί τοιοῦτοι διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μου καὶ θὰ πεισθῆτε, ὅτι ἐγὼ εἶμαι· φηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε ὅτι τὸ πνεῦμα σὰρκα καὶ ὄσῃ δὲν ἔχει, καθὼς βλέπετε ἐμὲ ἔχοντα». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἐχάρησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἰδόντες τὸν Κύριον. Εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· «**Εἰρήνη ὑμῖν. Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς**». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνεφύσησεν αὐτοὺς καὶ εἶπε· «**Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινῶν κρατῆτε, κεκράτηνται**».

Θωμᾶς δὲ εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλεγον λοιπὸν πρὸς αὐτὸν οἱ ἄλλοι μαθηταί. «Εἴδομεν τὸν Κύριον». Ὁ Θωμᾶς ὁμῶς εἶπεν. «Ἐὰν δὲν ἴδω εἰς τὰς χεῖράς του τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ ἐὰν δὲν βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ δὲν θὰ

πιστεύσω». Καὶ μεθ' ἡμέρας ὁκτώ ἦσαν πάλιν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι καὶ ὁ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Αἰφνης πάλιν, ἐνῶ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμένα, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς· στὰς δ' ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν «**Εἰρήνη ὑμῖν**». Κατόπιν λέγει πρὸς τὸν Θωμᾶν. «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ἐδῶ καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· φέρε δὲ καὶ τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Θωμᾶς εἶπεν. «**Ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου**»· εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Διότι μὲ εἶδες, Θωμᾶ, ἐπίστευσας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες».

Ἠθ. πόρισμα. Ἀξιοκατάκριτος ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ. Ναὶ μὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν πρέπει νὰ πείθηται τις ταχέως εἰς κάθε τι, ἀλλὰ νὰ ζητῇ ἀποδείξεις· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀπιστῇ τις καὶ εἰς τὰς διαβεβαιώσεις ἀξιοπίστων προσώπων.

“Ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν.” (Ἰωάν. α'. 1—4). Ἐὰς ἀποδεχόμεθα μετὰ προθυμίας τὴν πιστικωτάτην ταύτην μαρτυρίαν, διὰ νὰ ἀκούσωμεν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὸ «**Μακάριοι οἱ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες**» καὶ γίνωμεν κληρονόμοι τῆς αἰωνίου βασιλείας τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς πρὸς τὸν Κύριον πίστεως καὶ ἐκπληρώσεως τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν· ἄλλως, ἄπιστοι θνήσκοντες θέλομεν καταδικασθῆ καὶ ἡ καταδίκη θὰ εἶναι ἀτελεύτητος, διότι ἐν τῷ ἔθῳ δὲν ὑπάρχει μετάνοια.

Ρητόν. «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται». (Μαρκ. ιστ', 15).

4 Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὁ Ἰησοῦς ἐφανεροῦτο εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιόν του εἰς πάντα τὰ ἔθνη καὶ νὰ βαπτίζωσι τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ νὰ διδάσκωσιν αὐτοὺς νὰ φυλάττωσι πάντα, ὅσα τοῖς παρήγγειλε.

Τὴν τεσσαρακοστὴν δὲ ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ συνήθροισεν αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ παρήγγειλεν αὐτοὺς νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπ' αὐτῆς, ἕως οὗ στείλῃ εἰς αὐτοὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐπειτα ἐξήγαγεν αὐτοὺς μέχρι τῆς Βηθανίας, καὶ ἐκεῖ ὑψώσας τὰς χεῖρας ἠύλόγησεν αὐτούς· ἐνῶ δὲ τοὺς ἠύλόγει, ἀνελήφθη ἐνώπιόν των εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ μία νεφέλη φωτεινὴ ἀπέκρυφεν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Ἐνῶ δὲ ἐκεῖνοι ἠτένιζον πρὸς τὸν οὐρανόν, ἰδοὺ δύο ἄνδρες ἐνεφανίσθησαν εἰς αὐτούς, λευκὰ ἐνδεδυμένοι,

καὶ εἶπον· «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί στέκεσθε, βλέποντες πρὸς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀνα-

Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ.

τὸς εἰς τὸ ἱερόν, αἰνούντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

Ἠθ. πόρισμα. Μὲ πίστιν, ἀγάπην καὶ ἐλπίδα ἅς ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον, ἀναλαμβάνομενον εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἅς εἶναι αἱ καρδίαι μας ἐκεῖ μετ' αὐτοῦ καὶ ἅς προσδοκῶμεν τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν «ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, σπουδάζοντες, ἵνα ἄσπιλοι καὶ ἀμίμητοι αὐτῷ εὐρεθῶμεν ἐν εἰρήνῃ» (β'. Πέτρ. γ', 8).

ληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν θὰ ἔλθῃ πάλιν τοιοῦτοτρόπως ἐν δόξῃ καθὼς εἶδατε αὐτὸν ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν». Τότε οἱ μαθηταὶ προσκυνήσαντες ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ ἦσαν διὰ παν-

X Τροπάριον. «Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλογίας, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου». X

† 5. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
ἐπὶ τοῖς Ἀποστόλοις.

Σύστασις τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας
ἐν Ἱεροσολύμοις.

Γῆν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι ἐώρταζον τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ νομοθεσίας, ἐνῶ ἅπαντες οἱ ἀπόστολοι ἦσαν συνηγμένοι εἰς τινὰ οἰκίαν καὶ προσηύχοντο, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄλλοι πολλοὶ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, αἴφνης ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ ἦχος, ὅμοιος μὲ βιαίαν πνοὴν ἀνέμου καὶ ἐπλήρωσε τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν καθήμενοι· συγχρόνως δὲ ἐφάνησαν γλῶσσαι πυρός, αἱ ὁποῖαι ἐκάθισαν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἐκάστου ἀποστόλου. Ἄπαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι ἐπλήσθησαν Πνεύματος ἁγίου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλῶσι ξένας γλώσσας. Εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ εἶχον συρρέουσα κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας διὰ τὴν ἑορτὴν πολλοὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς διαφόρων

ἔθνων. (πρεσβεύοντες τὰ τῶν Ἰουδαίων). Οὗτοι, ἀκούσαντες τὸν ἤχον, ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν οἱ ἀπόστολοι καὶ ἐθαύμαζον, διότι ἤκουον τοὺς ἀποστόλους νὰ λαλῶσι τὴν γλῶσσαν ἐκάστου· ἔλεγον δέ. «Οὗτοι πάντες δὲν εἶναι Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν αὐτοὺς ὁμιλοῦντας καὶ κηρύττοντας τὰ μεγάλα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκάστου ἡμῶν;» Τινὲς δὲ περιέπαιζον τοὺς ἀποστόλους, λέγοντες ὅτι εἶναι μεθυσμένοι. Τότε ἀναστὰς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἕνδεκα μαθητῶν ἐλάλησε μεγαλοφώνως καὶ εἶπεν· «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀκούσατε. Οὗτοι οἱ ἄνδρες δὲν εἶναι μεθυσμένοι, ὡς νομίζετε, διότι εἶναι τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας· ἀλλ' αὐτό, τὸ ὁποῖον βλέπετε εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς προφητείας τοῦ προφήτου Ἰωήλ, ὅστις εἶπεν· «*Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα καὶ προφητεύσωσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ αἰ θυγατέρες ὑμῶν*» (β'. 28). Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Σεῖς ἐσταυρώσατε Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὅστις, καθὼς ἀπέδειξαν τὰ διάφορα θαύματα, τὰ ὁποῖα ἔπραξεν ἐνώπιον ὄλων, ἦτο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Τοῦτον ὁμοῦς ὁ Θεὸς ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν καὶ πάντες ἡμεῖς εἴμεθα μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. Ὡς Θεὸς δὲ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔστειλεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ

ὅποιον ὁμιλεῖ καὶ ἐνεργεῖ δι' ἡμῶν. Ἄπαντες λοιπὸν οἱ Ἰσραηλίται, μάθετε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὅποιον οἰεῖς ἐσταυρώσατε, εἶναι ὁ Μεσίας». Πολλοὶ τῶν παρισταμένων Ἰουδαίων, ἀκούσαντες τοὺς λόγους τοῦ Πέτρου, ἤλθον εἰς κατάνυξιν καὶ ἠρώτησαν. «Τί πρέπει νὰ πράξωμεν ἀδελφοί;» Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. «Μετανοήσατε καὶ βαπτισθῆτε ἕκαστος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ συγχωρηθῶσιν αἱ ἁμαρτίαι σας, θὰ λάβητε δὲ καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Καὶ ἐκεῖνοι ἐδέχθησαν προθύμως τὸν λόγον τοῦ Πέτρου καὶ ἐβαπτίσθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τρισχίλιοι περίπου. Τοιουτοτρόπως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς συνέστη ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Καὶ καθ' ἡμέραν ἠϋξάνεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων.

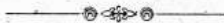
Ἡθ. πόρισμα. Ἡ Πεντηκοστὴ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι ἡ γεννέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῆς χάριτος ἐκηρύχθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

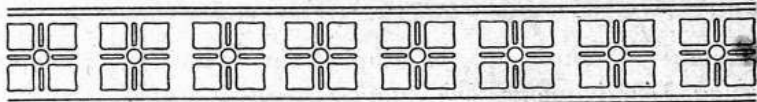
Ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶπεν ὅτι ὁ Πατὴρ ἐξ οὐρανοῦ θὰ δώσῃ Πνεῦμα ἅγιον εἰς τοὺς αἰτοῦντας αὐτὸν (Λουκ. ια', 13). Ἀδιαλείπτως λοιπὸν πρέπει νὰ παρακαλῶμεν τὸν Ὑψιστον νὰ φωτίζῃ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ κατανοῶμεν καὶ ἐκτελῶμεν τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ἄς παρακαλῶμεν, ἵνα αὐτὸ σκηνώσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ καθαρῶσιν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Χ Τροπάρια. «Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ

Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλόανθρωπε, δόξα σοι».

«Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν εἰς ἐνότητα πάντα ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα».

ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Λειτουργική τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας λέγεται τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖ ὅσα τελοῦνται ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανικοῖς ναοῖς, ἰδίᾳ δὲ ὅσα τελοῦνται κατὰ τὴν τέλει τῆς θείας λειτουργίας.

Λειτουργία δὲ λέγεται ἡ ἱερά ἐκείνη τελετή, κατὰ τὴν ὁποῖαν τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀναιμάκτου θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ *λειτουργική* εἶναι χρήσιμος ἰδίως μὲν εἰς τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα χριστιανόν, διότι διδάσκει τὰ τῆς δημοσίου λατρείας καὶ ἐξηγεῖ τὰς ὑψηλὰς καὶ συμβολικὰς παραστάσεις τῆς ἱεραῆς λειτουργίας, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ ἀνυψοῦται πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα ἡμῶν.

Πρῶτος συνέστησε καὶ ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ ἀναιμάκτως καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐναιμάκτως. Ἐχουσι δὲ ἀμφότεραι αἱ λειτουργίαι αὗται μεγίστην δύναμιν καὶ ἀξίαν, διότι ἠλευθέρωσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου καὶ συνεφίλωσαν αὐτὸν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δὲ σήμερον τελουμένη ἀναιμάκτος θυσία σώζει τοὺς μετανοοῦντας ἁμαρτωλοὺς καὶ καθαρῖζει αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

Λειτουργίαν ἔγραψε πρῶτος ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία διαρκεῖ 3—4 ὥρας. Σήμερον δὲ τελεῖται ἡ λειτουργία αὕτη μόνον τὴν 23^{ην} Ὀκτωβρίου, ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις. Δεύτερος ὁ Μ. Βασίλειος, ὅστις συνέταμε τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου· καὶ τρίτος ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅστις συνέταμε τὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου· καὶ αὕτη ἡ λειτουργία εἶναι ἐν χρήσει σήμερον.

Ἡ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου τελεῖται κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, πλὴν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὴν Μ. Πέμπτην, τὸ Μ. Σάββατον, τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν 1^{ην} Ἰανουαρίου, ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ· ἦτοι δεκάκις τοῦ ἔτους. Ἡ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου καθ' ὅλας τὰς ἄλλας ἡμέρας τοῦ ἔτους.

Καθ' ὅλας δὲ τὰς ἡμέρας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐκτὸς τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς ἐκάστης ἐβδομάδος, τελεῖται ἡ λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

Σημ. Τὴν Μ. Παρασκευὴν καὶ τὴν Τετάρτην καὶ Πάρασκευὴν τῆς Τυροφάγου λειτουργία δὲν γίνεται.

ΠΕΡΙ ΝΑΟΥ

Τὸ οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον εἶναι καθιερωμένον πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καλεῖται ναὸς.

Ὁ ναὸς διαιρεῖται εἰς τρία μέρη· α') εἰς τὸ **ἅγιον βῆμα**, ὅπου ἴστανται οἱ ἱερωμένοι καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ **ἅγια τράπεζα** καὶ ἡ προσκομιδὴ· χωρίζεται δὲ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ναοῦ διὰ τοῦ διαφράγματος τοῦ καλουμένου τέμπλου ἢ εἰκονοστασίου· β') εἰς τὸν **κυρίως ναόν**, ὅπου ἴστανται οἱ πιστοί, κεχωρισμένοι οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν, καὶ γ') εἰς τὸν **νάρθηκα** ἢ **πρόναον**, ὅπου ἴσταντο τὸ πάλαι οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ δημοσίᾳ μετανοοῦντες.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ θεία λειτουργία, τελεῖται ἐν τῷ ἱερῷ βήματι ἡ προσκομιδὴ.

Προσκομιδὴ λέγεται ἡ προετοιμασία τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τὰ ὅποια τότε εἶναι ἀντίτυπα τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας.

Ἄριστερὰ τῆς ἀγίας τραπέζης ὑπάρχει μία κόγχη, ἡ ὅποια σημαίνει τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ ἢ τὸν Γολγοθᾶν. Ἐκεῖ τίθεται δεξιὰ τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ ἄριστερὰ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν δισκάριον, τὸ ὅποιον σημαίνει τὴν φάτνην. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ δισκαρίου τίθεται ὁ ἐκ τῆς προσφορᾶς ἐξαγόμενος **ἀμνός** ὁ ὅποιος σημαίνει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καθηλωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἐντὸς δὲ τοῦ ἀγίου ποτηρίου χύνει ὁ ἱερεὺς οἶνον καὶ ὕδωρ εἰς ἀναπαράστασιν τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος, τὰ ὅποια ἔρρυσαν ἐκ τῆς κεντηθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος. Εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἀμνοῦ τίθεται μερὶς τρίγωνος εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου· ἄριστερὰ ἑννέα μερίδες εἰς τιμὴν τῶν Ἀγγέλων, τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν Μαρτύρων, τῶν Ὁσίων, τῶν Ἀναργύρων, τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης καὶ τοῦ ἀγίου, οὗτινος εἶναι ἡ λειτουργία, ὡς μεσιτῶν πρὸς τὸν Ἰ. Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰς δὲ τὸ κάτω μέρος τίθενται μερίδες ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἐκλέγοντος τοῦ ἱερέως εἰς ἕκαστον ὄνομα «**Μνήσθητι, Κύριε**», ὡς ἐπικαλουμένων τὸ ἔλεος τοῦ Σωτῆρος διὰ πρεσβειῶν.

τῆς τε ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ παρισταμένης Θεοτόκου καὶ τῶν ἐξ ἀριστερῶν ἱσταμένων ἁγίων. Ἡ προσφορά, ἐξ ἧς ἐξάγεται ὁ ἄμνος σημαίνει τὴν Θεοτόκον.

Ἐν τῇ προσκομιδῇ ὑπάρχει μία λόγχη σιδηρᾶ, διὰ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ὁ ἄμνος καὶ τίθεται εἰς τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος, εἰς ἀπεικόνισιν τῆς ὑπὸ τοῦ στρατιώτου λογχευθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος· δύο μικρὰ καλύμματα, σημαίνοντα τὰ σπάργανα τοῦ Ἰησοῦ· ἕτερον μεγαλύτερον κάλυμμα **ἀἴηρ** καλούμενον, σημαῖνον τὴν σινδόνα, δι' ἧς ἐτύλιξαν τὸν Ἰησοῦν· **ἀστερίσκος**, σημαῖνον τὸν ἀστέρα, τὸν ὁδηγήσαντα τοὺς Μάγους· ὁ **σπόγγος**, ὁ τιθέμενος ἐντὸς τοῦ ἁγίου ποτηρίου, ὅταν εἶναι κενὸν καὶ ἡ **λαβίς**, δι' ἧς μεταλαμβάνομεν.

Ἡ προσκομιδὴ τελεῖται κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ὅταν φάλλωνται οἱ αἶνοι καὶ ἡ δοξολογία.

Ἐν τῇ προσκομιδῇ προσφέρεται καὶ θυμίαμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν πρὸς τὰ ἄνω κατευθυνομένην προσευχὴν ἡμῶν, ὡς ἀναβαίνει ἡ ὁσμὴ τοῦ θυμιάματος· «**Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου**».

Τὸ θυμίαμα, τὸ ἔλαιον διὰ τὰς κανδύλας καὶ ὁ κηρὸς προσφέρονται καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐξωτερικῆς λατρείας·

Παρὰ τὴν προσκομιδὴν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι κρέματα καὶ ἕτερον σκεῦος, τὸ **θυμιατήριον**, σημαῖνον

τὸν Ἰ. Χριστὸν καὶ τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις· τὸ μὲν θυμίαμα τὴν ἀνθρωπίνην, τὸ δὲ πῦρ τὴν θεϊαν· αἱ τέσσαρες ἀλύσεις τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, οἱ δὲ 12 κωδωνίσκοι, τοὺς 12 Ἀποστόλους.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟΛΗΣ.

Πρὶν ἄρξῃται ὁ ἱερεὺς τῆς θείας λειτουργίας ἐνδύεται τὴν *ἱερατικὴν στολήν*.

Ἡ ἱερατικὴ στολή τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ ἑξῆς: *στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνη, ἐπιμάνικα καὶ φελόνιον*.

Ἡ ἱερατικὴ στολή τοῦ διακόνου εἶναι: τὸ *στιχάριον, τὰ ἐπιμάνικα καὶ ὠράριον*.

Τοῦ δὲ ἐπισκόπου ἡ ἑξῆς: *στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνη, ἐπιγονάτιον, ἐπιμάνικα, σάκος, ὠμοφόριον, μίτρα, σταυρός, ἐγκόλπιον, ποιμαντικὴ ράβδος, δικηριοτρικῆριον καὶ μανδύας*.

Τὸ *στιχάριον* εἶναι ποδήρης χιτῶν ὀνομάσθη δὲ τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν ἐρυθρῶν στίχων ἢ ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων κατ' ἀρχὰς ἐκοσμοῦντο τὰ στιχάρια. Σημαίνει δὲ τὴν λαμπρὰν ἐσθῆτα, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἑρώδης ἐνέδυσσε τὸν Ἰησοῦν, πέμψας πρὸς τὸν Πιλάτον.

Τὸ **ἐπιτραχήλιον** σημαίνει τὴν ἄνωθεν εἰς τοὺς ἱερωμένους κατερχομένην χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οἱ δὲ κάτωθεν κρεμάμενοι θύσανοι σημαίνουναι τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, τῶν ὁποίων μεσίτης ὁ ἱερεὺς ὑπάρχει.

Ἡ **ζώνη**, περισφίγγουσα τὸ στιχάριον καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ μὴ ἀφήνουσα τὸν ἱερουργοῦντα νὰ προσκόπῃ, ὅταν περιπατῇ, σημαίνει τὴν θείαν δύναμιν, ἣ ὁποία ἐνισχύει αὐτὸν εἰς τὸ νὰ διάγῃ βίον ἄμεμπτον.

Τὸ **ἐπιγονάτιον** σημαίνει τὴν ρομφαίαν τοῦ θείου λόγου, ὃ ὁποῖος ὀνομάζεται καὶ μάχαιρα τοῦ πνεύματος, ἢ τὸ λέντιον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Σωτὴρ νίφας ἐσπόγγισε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του·

Τὰ **ἐπιμάνικα** σημαίνουναι τὰ δεσμά, δι' ὧν ἔδεσαν τὰς χεῖρας τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ὁ **σάκκος** σημαίνει τὸν χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ τὸν ἄνωθεν ὑφαντὸν καὶ τὴν κοκκίνην χλαμύδα·

Τὸ **ὠμοφόριον** σημαίνει τὸ πλανώμενον πρόβατον, ὅπερ εὐρῶν ὁ Χριστὸς ἀνέλαβεν ἐπὶ τῶν ὠμων καὶ ἔσωσε· τὸ δὲ πρόβατον σημαίνει ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα·

Ἡ **μίτρα** καὶ ὁ **μανδύας** εἶναι δῶρα βασιλικά, δι' ὧν οἱ κατὰ καιροὺς Αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτίμησαν τοὺς Πατριάρχας·

Ὁ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἐπισκόπου **σταυρὸς** σημαίνει ὅτι οὗτος ὀφείλει, αἴρων τὸν σταυρὸν τοῦ Χρι-

στοῦ, ν' ἀκολουθῆ αὐτῷ πιστῶς, τηρῶν πάντοτε τὰς ἐντολάς του·

Τὸ **ἐγκόλπιον**, τὸ ὁποῖον φέρει παρὰ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθους ὁ ἐπίσκοπος, σημαίνει ὅτι σέβεται καὶ τιμᾷ ἐξ ὅλης καρδίας τὸν θεμελιωτὴν τῆς ἡμετέρας θρησκείας·

Ἡ **ποιμαντικὴ ράβδος** σημαίνει τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι, εἰς τὸ νὰ ποιμῶσι καὶ κυβερνῶσι τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ **δικήριον** σημαίνει τὰς ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην· τὸ δὲ **τρικήριον** σημαίνει τὴν τρισυπόστατον θεότητα· Διὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος ἱεουργῶν εὐλογεῖ τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι τῆς ὑπερουσίου Τριάδος καὶ τοῦ θεανθρώπου Ἰ. Χριστοῦ.

Τὸ δὲ **ὠράριον** τοῦ διακόνου σημαίνει τὸ ἐπίμηκες ἐκείνον ἐθόνιον, τὸ ὁποῖον ἔχοντες οἱ διάκονοι καθηλωμένον ἐπὶ τοῦ ὤμου, ἀπεσπόγγιζον τοὺς μεταλαμβάνοντας ἐκ τοῦ θείου ποτηρίου.

Τὰ ἱερὰ ταῦτα ἄμφια ἔταν ἐνδύηται ἡ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζει πρότερον σταυροειδῶς καὶ ἀκολουθῶς ἀσπάζεται εἰς ἰσημεῖον καθιερώσεως, ἐπιλέγων καὶ κατάλληλον ρῆσιν ἐκάστῳ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: τὴν **λειτουργίαν τῶν κατηχομένων** καὶ τὴν **λειτουργίαν τῶν πιστῶν**.

Ἡ ἱερὰ λειτουργία τελεῖται ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἁγίου βήματος ἀνυψουμένης **ἁγίας τραπέζης**. Ἡ ἁγία τράπεζα ἐξεικονίζει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὸν τάφον τοῦ Κυρίου Ἰ. Χριστοῦ· καλεῖται δὲ καὶ θυσιαστήριον. Ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὑπάρχουσι μαρτυρικὰ λείψανα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐθεμελιώθη ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἁγία τράπεζα κατασκευάζεται ἐκ λίθου, τετράγωνος, στηρίζεται δὲ ἢ ἐπὶ τεσσάρων κιόνων, οἵτινες εἰκονίζουν τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, ἢ ἐπὶ ἑνός, ὅστις συμβολικῶς σημαίνει ὅτι θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὸς ὁ Σωτήρ. Ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ὑπάρχουσι 1) τὸ **εἰλητὸν ἢ ἀντιμίνσιον**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸν τύπον τοῦ ἐπιταφίου καὶ σημαίνει τὸ σουδάριον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκαλύφθη ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε κατετέθη ἐν τῷ τάφῳ· 2) τὸ **ἱερὸν Εὐαγγέλιον**, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸν βασιλέα Χριστὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον καὶ 3) τὸ **ἄρτοφόριον** ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐν πυξίδι φυλάσσεται τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου πρὸς μετάληψιν τῶν ἀσθενούντων

χριστιανῶν. Ὅπισθεν τῆς ἀγίας τραπέζης ὑφούται ὁ τίμιος σταυρός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρέματα **«ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας»**, καὶ ἐξεικονίζει τὰ πάθη, ὅσα δι' ἡμᾶς ὑπέστη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης, πρὸ τοῦ ἀρτοφορίου, πρέπει νὰ καίη ἀκοίμητος λυχνία, εἰκονίζουσα τὸν ἐντὸς αὐτοῦ ζῶντα υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ λειτουργία τῶν κατηχομένων ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως **«Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν»** καὶ λήγει εἰς τὴν ἐκφώνησιν· **«Ὅσοι κατηχοῦμενοι προέλθετε· οἱ κατηχοῦμενοι προέλθετε· ὅσοι κατηχοῦμενοι προέλθετε· μή τις τῶν κατηχομένων»**. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς λειτουργίας καλεῖται **λειτουργία τῶν κατηχομένων**, διότι εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς λειτουργίας εἶχον τὴν ἄδειαν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους νὰ παρευρίσκωνται καὶ οἱ **κατηχοῦμενοι**· ἐκεῖνοι δηλ. οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦντες νὰ βαπτισθῶσι, **κατηχοῦντο** προηγουμένως, ἦτοι ἐδιδάσκοντο τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Οὗτοι ἅμα ἤκουον τὴν ἐκφώνησιν **«Ὅσοι κατηχοῦμενοι προέλθετε»** ἐξήρχοντο ἀμέσως τοῦ ναοῦ, διότι, ἀβάπτιστοι ἔτι ὄντες ἦσαν ἀνάξιοι νὰ παρίστανται κατὰ τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγίας εὐχαριστίας.

Αἱ κυριώτεραι στιγμαὶ τῆς λειτουργίας τῶν κατηχομένων εἶναι ἡ μικρὰ εἴσοδος, ὁ τρισάγιος ὕμνος καὶ ἡ ἀνάγνωσις περικοπῶν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ μικρὰ εἴσοδος γίνεται ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «**Εὐλογημένη ἡ βασιλεία**» καὶ τῆς συναπτῆς τῶν **εἰρηνικῶν** ψάλλονται τὰ **ἀντίφωνα**, τὰ ὁποῖα ἠνομάσθησαν τοιουτοτρόπως, διότι καὶ οἱ δύο χοροὶ τῶν ψαλτῶν ἀντιφωνοῦσι τὰς αὐτὰς λέξεις «**Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς**» καὶ «**Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ**». Μετὰ ταῦτα ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ διακόνου ποιεῖ τὴν μικρὰν εἴσοδον μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, λαμπάδος προπορευομένης. Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει καὶ τὴν μετὰ τὸ βάπτισμα εἰς τὸν κόσμον ἐμφάνισιν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ πρὸς τὸ κήρυγμα, τοῦ ὁποῦ προπαρασκεύασε τὸν δρόμον Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, τὸν ὁποῖον ὑποσημαίνει ἡ προπορευομένη λαμπάς. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἱερέως (ἢ διακόνου) κρατούμενον ἱερὸν Εὐαγγέλιον σημαίνει τὸν Ἰ. Χριστὸν ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἱερεὺς (ἢ ὁ διάκονος) ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ καὶ εὐλογῶν ἀσπάζεται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ὑψῶν αὐτὸ ἀναφωνεῖ «**Σοφία, ὀρθοί**» ἤτοι «**Χριστιανοί, τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ ἀληθινὴ Σοφία· ἐγέρθητε καὶ στήτε μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας καὶ ἀνυψώσατε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν ὑμῶν ἐκ τῶν γητίνων**

πρὸς τὰ οὐράνια». Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸν ἐξῆς ὕμνον: «**Δεῦτε κροσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ. Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούϊα**», διὰ τοῦ ὁποίου προτροπόμεθα νὰ προσκυνήσωμεν τὸν ἐπιφανέντα Κύριον καὶ νὰ προσπέσωμεν αὐτῷ ὡς δοῦλοι, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Μετὰ ταῦτα ψάλλεται ὁ **τρισάγιος ὕμνος**, διὰ τοῦ ὁποίου ὑμνεῖται ἡ Τριάς.

Μετὰ δὲ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀμέσως ἄρχεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἱερεὺς (ἢ ὁ διάκονος) καθιστᾷ τοὺς ἐκκλησιαζομένους προσεκτικοὺς διὰ τῶν λέξεων «**Πρόσχωμεν, Σοφία, Πρόσχωμεν**». Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως τῆς ὀρισμένης περικοπῆς τοῦ Ἀποστόλου ψάλλεται τὸ «**Ἀλληλούϊα**», τὸ ὁποῖον εἶναι λέξις Ἑβραϊκῆ, σημαίνουσα «**Αἰνεῖτε τὸν Θεόν**».

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἱερεὺς διεγείρει τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν διὰ τῆς ἐκφωνήσεως «**Σοφία, ὁρθοί· ἀκούσωμεν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου**» καὶ εὐλογῶν ἐπιλέγει: «**Εἰρήνη πᾶσι**». ὁ δὲ διάκονος λαβὼν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ἀναβάς ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ἄρχεται ἀναγινώσκων γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τὴν ὀρισμένην περικοπὴν

τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πρέπει πάντες μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας νὰ ἀκροώμεθα, ὡς νὰ ἀκούωμεν τοῦ ἰδίου Ἰ. Χριστοῦ διδάσκοντος ἡμᾶς. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁ μὲν χορὸς ψάλλει τὸ «**Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι**» εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ ἐκ μέρους πάντων, ὅτι ἠξίωσεν αὐτοὺς νὰ ἀκούσωσιν τὴν διδασκαλίαν του.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς, εἴαν εἶναι πεπαιδευμένοι, ἢ ὁ ἱεροκῆρυξ διδάσκει τὸν **λόγον τοῦ Θεοῦ** διὰ λέξεων εὐλήπτων, ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, ὅπως διὰ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τοῦ θείου λόγου θρέψῃ τὸν πεινῶντα λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἀκολούθως γίνεται ἡ **ἐκτενὴς δέησις**, ἣτις πρέπει νὰ γίνηται ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ εἰς ἐκάστης δεήσεως τὸ τέλος νὰ λέγηται παρὰ τῶν χορῶν τρις τὸ «**Κύριε, ἐλέησον**» εἰς σημεῖον τῆς θερμῆς δεήσεως. Δεόμεθα δὲ ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τῶν Ὁρθοδόξων, τοῦ ἐπισκόπου, τῶν πρεσβυτέρων τῶν διακόνων καὶ πάντων τῶν κληρικῶν, τῶν κτιτόρων τοῦ ναοῦ, τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ ναῷ, τῶν κοπιώντων καὶ φαλλόντων καὶ τοῦ περιστώτος λαοῦ.

Ἀκολουθῶς ὁ διάκονος (ἢ ἐλλείποντος τούτου ὁ ἱερεὺς), ἐπειδὴ ἄρχεται πλέον ἢ λειτουργία τῶν πιστῶν διατάσσει τοὺς κατηχουμένους νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ναοῦ, λέγων μεγάλη τῇ φωνῇ· «Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι προέλθετε· ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· μή τις τῶν κατηχουμένων». Ἐνταῦθα λήγει ἡ λειτουργία τῶν κατηχουμένων καὶ ἄρχεται ἡ λειτουργία τῶν πιστῶν.

ΠΕΡΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Ἡ λειτουργία τῶν πιστῶν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως «Ὅσοι πιστοί, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι· Σοφία» Διὰ τῆς λέξεως «Σοφία» ὁ διάκονος (ἢ ὁ ἱερεὺς) ἀναγγέλλει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν ἔναρξιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς προσεκτικούς.

Ἀκολουθῶς φάλλεται ὑπὸ τῶν χορῶν ὁ Χερουβιχὸς ὕμνος «Οἱ τὰ χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθόμεθα μέριμναν, ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὄλων

ὑποδεξάμενοι, ταῖς ἀγγελικαῖς ἀορίτως δωροφωρούμενον τάξεσιν Ἁλληλούϊα» Διὰ τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου προτρέπονται οἱ πιστοί, ἐπειδὴ μυστικῶς εἰκονίζουσι τὰ Χερουβίμ, ν' ἀποδιώξωσι πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν, διὰ νὰ καταστῶσιν ἄξιοι νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν βασιλέα τῶν ὄλων ἦτοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐρχόμενον ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος.

Ψαλλομένου τοῦ ἉΧερουβικοῦ ὕμνου ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, τὴν Πρόθεσιν καὶ ἀπὸ τῆς ὥραιας πύλης τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ τὸν λαόν. Τὸ θυμίαμα τοῦτο σημαίνει τὴν σμύρναν καὶ ἀλόην τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Νικοδήμου, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτοι ἤλειψαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, πρὶν ἐνταφιάσωσιν αὐτό.

Μετὰ τὸ θυμίαμα γίνεται ἡ **μεγάλῃ εἴσοδος**, ὡς ἐξῆς: Ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ διακόνου ἀπέρχονται εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν, προσκυνοῦσι καὶ ἀσπάζοντα τὰ τίμια δῶρα, τίθησιν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ διακόνου τὸν ἀέρα, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ δισκάριον, αὐτὸς δὲ λαμβάνει τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ τοιουτοτρόπως ἐξέρχονται τῆς βορείου πύλης, προπορευομένου τοῦ διακόνου· διέρχονται δὲ τὸν ναὸν ἐκφωνοῦντες ἐξ ὑπαμοιβῆς ταῦτα. «**Πάντων ἡμῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων**» καὶ εἰσέρχονται διὰ τῆς ὥραιας πύλης εἰς τὸ ἅγιον βῆμα καὶ ἀποθέτουσι τὰ τίμια δῶρα ἐπὶ τοῦ **εἰλητοῦ**, τὸ ὁποῖον

εἶναι ἠπλωμένον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς καὶ καλύπτουσιν αὐτὰ διὰ τοῦ **ἄερος**, ὅστις σημαίνει τὸν λίθον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Νικόδημος ἐκάλυψαν τὸν τάφον.

Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει τὴν ἀποκαθήλωσιν τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ τὴν μεταφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸ μνημεῖον. Διὰ τοῦτο ὁ ἱερεὺς, δεχόμενος τὸ δισκάριον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ διακόνου καὶ ἀποθέτων ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς λέγει. «**Ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα**» κ.τ.λ. ἡ δὲ ἁγία Τράπεζα σημαίνει τότε τὸν τάφον.

Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει προσέτι καὶ τὴν δευτέραν καὶ πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, ὅστις θὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν ἀγγέλων του, διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς.

Μετὰ ταῦτα ὁ διάκονος ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ ἱστάμενος πρὸ τῆς ὥραίας Πύλης, προτρέπει τοὺς πιστοὺς, διὰ νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ ἐξῆς ἔξ αιτήματα. 1) **Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον.** 2) **Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν.** 3) **Συγγνώμην [καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν.** 4) **Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι.**

5) Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικὰ καὶ 6) Καλὴν ἀπολογίαὶν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐκάστη αἰτήσις τελειώνει εἰς τὸ ρῆμα «αἰτήματα», ὅτε οἱ χοροὶ ἀνταποκρίνονται λέγοντες· «**Παράσχου, Κύριε**»· ἦτοι δὸς ἡμῖν, Κύριε, τὰ αἰτούμενα. Μετὰ τὸ τέλος τῶν αἰτημάτων ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· **Διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἄει καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων**»· ἦτοι· Ζητοῦμεν καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, Θεέ, νὰ μᾶς δώσης πάντα ταῦτα διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ ὁ ἀσπασμός. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «**Διὰ τῶν οἰκτιρῶν**» ὁ διάκονος προτρέπει τὸν λαὸν εἰς τὸν ἐν Κυρίῳ ἀσπασμόν, λέγων· «**Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν**»· καὶ ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν συμπληρῶν τὴν ἐκφώνησιν τοῦ διακόνου ψάλλει ἀπὸ μέρους τῶν πιστῶν «**Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον**». Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἄνδρες ἠσπάζοντο ἀλλήλους καὶ αἱ γυναῖκες ἀλλήλας. Ἄλλ' ἐπειδὴ συνέβαινε χασμωδία καὶ θόρυβος, ἔπαυσεν ἡ συνήθεια αὕτη καὶ διατηρεῖται μόνον ἐντὸς τοῦ βήματος, ὅπου γίνεται ὁ

ἀσπασμὸς μεταξὺ πολλῶν ἱερέων συλλειτουργούντων.

Μετὰ τὸν ἀσπασμὸν ὁ διάκονος ἀναφωνεῖ· «**Τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν**». Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ πάλαι οἱ Χριστιανοί, τελοῦντες τὴν λειτουργίαν, ἔκλειον τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ὁμολογήσωσι τὸ **Σύμβολον τῆς πίστεως**, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ ἄπιστος ἢ ἐθνικός τις. Ἀλλὰ σήμερον, ὅτε ἐθριάμβευσεν ὁ Χριστιανισμὸς, ὄχι μόνον αἱ θύραι δὲν κλείονται, ἀλλ' ἀνοίγεται καὶ ἡ ὡραία πύλη. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν λοιπὸν «**Τὰς θύρας, τὰς θύρας**» ἀπαγγέλλεται τὸ **Σύμβολον τῆς πίστεως**, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὁ ἱερεὺς ἐπισειεῖ ἀνωθεν τῶν ἀγίων δώρων τὸν ἀέρα, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸν σεισμόν, τὸν γενόμενον κατὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν λίθον, τὸν ἀποκυλισθέντα τοῦ μνήματος.

Μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, ἐπειδὴ πλησιάζει ἡ στιγμή, καθ' ἣν θὰ ἀγιασθῶσι τὰ τίμια δῶρα, ὁ διάκονος (ἢ ἐλλείποντος τούτου ὁ ἱερεὺς), συνιστᾷ εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἴστανται μετὰ μεγάλης προσοχῆς, εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ, διὰ νὰ καταστῶσιν ἄξιοι νὰ προσφέρωσιν ἐν εἰρήνῃ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, λέγων· «**Στῶμεν καλῶς· Στῶμεν μετὰ φόβου. Πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν**». Ὁ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ· «**Ἐλεον εἰρήνης θυ-**

σίαν αἰνέσεως (ἐν. προσφέρομεν)· ἦτοι· δὲν ἔχομεν νὰ προσφέρομεν εἰς Σέ, Σῶτερ, οὐδὲν ἕτερον ἀντάξιον τῆς μεγάλης θυσίας τὴν ὁποίαν ὑπὲρ ἡμῶν προσήνεγκας, εἰμὴ μόνον εὐσπλαγχίαν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς Σέ δοξολογίαν εὐχαριστήριον. Ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τότε λέγων· «**Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶη μετὰ πάντων ἡμῶν**». Ὁ δὲ λαὸς ἀντεπεύχεται διὰ τῶν χορῶν, λέγων· «**Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου**»· ἦτοι· ἔστω καὶ μετὰ σοῦ ὅ,τι ὑπὲρ ἡμῶν εὐχεςαι. Ἐπειτα προτρέπει τὸν λαὸν νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸν Θεὸν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, λέγων· «**Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας**». Ὁ λαὸς ἀπαντᾷ· «**Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον**» (τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν)· ὁ δὲ Ἱερεὺς παραγγέλλει πάλιν· **Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ**· καὶ ὁ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ ἀνταπαντᾷ «**Ἄξιον καὶ δίκαιόν ἐστιν**». (Εὐχαριστεῖν τῷ Κυρίῳ διὰ τὰ ἄπειρα πρὸς ἡμᾶς ἀγαθὰ του).

Εἶτα ὁ Ἱερεὺς ἱστάμενος πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης εὐχαριστεῖ θερμῶς τῷ Θεῷ διὰ τὰς μεγάλας πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας του λέγων μυστικῶς· «**ὑπὲρ τούτων ἀπάντων εὐχαριστοῦμεν Σοὶ καὶ τῷ μονογενῆ σου Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· ὑπὲρ πάντων ὧν ἴσμεν καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν,**

τῶν ἀφανῶν καὶ φανερῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενημένων. Εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ὑπὲρ τῆς λειτουργίας ταύτης, ἣν ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι κατηξίωσας, καίτοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες ἀρχαγγέλων καὶ μυριάδες ἀγγέλων, τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφεῖμ, ἑξαπτέρυγα, πολυόμματα, μετάρσια, πτερωτὰ (καὶ ἐκφώνως ἑξακολουθῶν τὴν δέησιν ἀναφωνεῖ) τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἄδοντα, βοῶντα, κεκραγότα καὶ λέγοντα»· ὁ χορὸς συμπληρῶν ἐπίσης τὴν δέησιν ψάλλει· «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου». (1) Ὁ χορὸς εἰς τὸν ἀγγελικὸν τοῦτον ὕμνον ἐπισυνάπτει καὶ τὸν ὕμνον τῶν παιδῶν τῶν Ἑβραίων· «Ὡσαννὰ ἐν τοῖς Ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς Ὑψίστοις».

Μετὰ ταῦτα, ψαλλομένου τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου, ὁ ἱερεὺς ἑξακολουθεῖ θερμῶς εὐχαριστῶν τὸν Θεὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἀπέστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὅστις ἐλθὼν ἐξετέλεσε τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἰλαστηρίου θυσίας καὶ συνέστησε τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας εἰς ἄφεισιν ἀμαρ-

(1) Τὸν ὕμνον τοῦτον ἤκουσεν ὁ προφήτης Ἡσαΐας ψαλλόμενον ὑπὸ τῶν Σεραφεῖμ,

τιῶν καὶ ἐκφώνως λέγει αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος, διὰ τῶν ὁποίων συνέστησε τὸ μυστήριον· **«Δάβετε φάγετε, τοῦτό μου ἔστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»**· καὶ **«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἔστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»** ὁ δὲ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ ἀποκρίνεται **«Ἄμην»** ἦτοι. Γένοιτο νὰ μεταβληθῇ ὁ μὲν ἄρτος εἰς σῶμα, ὁ δὲ οἶνος εἰς αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀκολούθως ὁ ἱερεὺς ποιεῖται μνησὶν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, μεθ' ὃ προσφέρων εἰς θυσίαν τὰ τίμια δῶρα, ὑψοῦ τὸ δισκάριον καὶ τὸ ποτήριον διὰ σταυροειδῶν τῶν χειρῶν ἐκφωνεῖ **«Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα»** ἦτοι. Ἀπέναντι ὅλων τῶν εὐεργετημάτων, ἅτινα ἐπιδαψίλευσας εἰς ἡμᾶς εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, προσφέρομεν Θεε, τὰ δῶρα ταῦτα, λαμβάνοντες ταῦτα ἐκ τῶν σῶν δώρων, τὰ ὁποῖα σὺ χαρίζεις καθ' ἐκάστην **(κατὰ πάντα)** εἰς πάντα ἄνθρωπον **(καὶ διὰ πάντα)**. Ὁ δὲ χορὸς ψάλλει τὸν εὐχαριστήριον ὕμνον· **«Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου ὁ Θεὸς ἡμῶν.** Τούτου ψαλλομένου, ὁ μὲν λαὸς κατέρχεται τῶν σταδίων καὶ προσεύχεται μετὰ κατανύξεως καὶ μεγάλου σεβασμοῦ, διότι ἡ

στιγμὴ αὕτη εἶναι ἢ σπουδαιοτέρα στιγμὴ τῆς λειτουργείας, ἅτε κατ' αὐτὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης τιμίων δώρων μεταβαλλομένων μυστηριωδῶς τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου Πνεύματος εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ ἱερεὺς μετ' ἄκρας εὐλαβείας ὑψῶν τὰς χεῖρας λέγει· «*Ἐτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν καὶ παρακαλοῦμεν, καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν, κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα· Καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου* (προφέρων δὲ τὴν λέξιν ἄρτον, ποιεῖ ἀνωθεν τοῦ ἀμνοῦ τύπον σταυροῦ καὶ εὐλογεῖ). *τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου* (προφέρων τὴν λέξιν ποτηρίῳ, εὐλογεῖ σταυροειδῶς τὸ ἅγιον ποτήριον) *μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ* (εὐλογεῖ ἀμφοτέρω σταυροειδῶς)». Μόλις ὁ ἱερεὺς προσφέρῃ τὴν λέξιν «*μεταβαλὼν*» πάραυτα καὶ αὐτοστιγμῆ μετουσιοῦται ὁ μὲν ἄρτος εἰς σῶμα, ὁ δὲ οἶνος εἰς αἷμα Χριστοῦ· Ἐξακολουθῶν ὁ ἱερεὺς λέγει· «*Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσι εἰς νύψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος εἰς βασιλείας οὐρανῶν πλήρωσιν, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ, μὴ εἰς κρίμα ἢ κατάκριμα*· Ἐτι

προσφερόμεν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῶν πίστει προαναπαυσαμένων προπατόρων, πατέρων, προφητῶν, Ἀποστόλων... καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου (καὶ ἐκφώνως) ἔξαιρέτως (ὑπὲρ) τῆς ὑπεραγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου *Μαρίας*,» μεθ' ὃ οἱ χοροὶ μεγαλύνουσι τὴν Θεοτόκον ψάλλοντες τὸν ἑξῆς ὕμνον «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν».

Ψαλλομένου τοῦ ὕμνου τούτου, ὁ ἱερεὺς ἀνωθὲν μυστικῶς παρακαλεῖ τὸν Ἰ. Χριστὸν θερμῶς ὑπὲρ πάντων τῶν τεθνεώτων καὶ ζώντων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως, λέγων ἐκφώνως· «*Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὃν χάρισαι ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοδοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας,*» ὁπότε ὁ διάκονος ἐκφωνεῖ· «*Καὶ πάντων καὶ πασῶν*» (μνήσθητι, Κύριε). Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἕκαστος τῶν Χρι-

στιανῶν πρέπει νὰ μνημονεύη ἐνδομύχως ὑπὲρ πάντων τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν του, ζώντων καὶ τεθνεώτων.

Μετὰ ταῦτα ἀπαγγέλλεται ἡ **Κυριακὴ προσευχή**, διὰ τῆς ὁποίας παρακαλοῦμεν τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν συντελοῦντα. Καθ' ἣν ὥραν ἀπαγγέλλεται ἡ Κυριακὴ προσευχὴ ὁ διάκονος, ἐπειδὴ προσεγγίζει ἡ στιγμή τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, περιτυλίσσει τὸ ὠράριον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν ὤμων σταυροειδῶς, μιμούμενος τοὺς ἀγγέλους, οἵτινες πτύσσουσι τὰς πτέρυγας αὐτῶν καὶ καλύπτουσι δι' αὐτῶν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἱστάμενοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἰς σημεῖον τοῦ φόβου καὶ τρόμου, μεθ' οὗ πρέπει νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς διεγείρων τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν ἀναφωνεῖ «**Πρόσχωμεν,**» ὁ δὲ ἱερεὺς ἔσωθεν ἀνυψῶν τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σταυροειδῶς, ἀναφωνεῖ «**Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις**» (ἐν. μεταδίδεται). ἦτοι τὰ ἅγια δίδονται τοῖς ἁγίοις Χριστιανοῖς, τοῦτέστι τοῖς καθάρτοις καὶ οὐχὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίοις. «**Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρῖμα ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει**». Ὁ δὲ χορὸς ἀποκρίνεται «**Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν**

Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν. δηλ. Ἐμεῖς δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ὀνομαζώμεθα ἅγιοι, διότι εἴμεθα ἁμαρτωλοί· ἅγιος εἶναι εἷς καὶ οὗτός ἐστιν ὁ Ἰ. Χριστός.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀνύψωσις τοῦ τιμίου σώματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν σημαίνει τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «**Εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος**» ὁ ἱερεὺς διαμερίζει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τέσσαρα τετράγωνα μικρὰ καὶ λέγει. «**Μελίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἀγιάζων.**» Ἀκολουθῶς μεταλαμβάνουσιν οἱ λειτουργοῦντες, καθ' ἣν ὥραν φάλλεται τὸ κοινωνικὸν ὑπὸ τῶν χορῶν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, τὸν καταξιώσαντα αὐτοὺς νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ κοινωνικοῦ ἀνοίγεται ἡ ὡραία πύλη καὶ ὁ διάκονος, κρατῶν ἀνά χειρας τὸ ἅγιον ποτήριον, προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνήσωσιν λέγων μεγάλη τῇ φωνῇ. «**Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε**» καὶ προσέρχονται οἱ παρασκευασμένοι εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν. Μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαὸν λέγων. «**Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρο-**

νομίαν σου· ὁ δὲ λαός, ὡς βλέπων ἐνώπιον αὐτοῦ αὐτὸν τὸν Ἰ. Χριστόν, ψάλλει διὰ τοῦ χοροῦ. **«Ἐλδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον· εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες, αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν».**

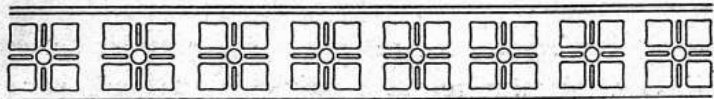
Τὸ μὲν ἀνοιγμα τῆς ὥραιας πύλης σημαίνει τὴν εἰς τοὺς μαθητάς ἐμφάνισιν τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· ἡ δὲ ἐπίδειξις τοῦ ἁγίου ποτηρίου σημαίνει τὴν ἐπίδειξιν τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν καὶ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἱερεὺς ἐπιδεικνύων καὶ αὐτὸς τὸ ἅγιον ποτήριον εἰς τὸν λαὸν ἀναφωνεῖ· **«Πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»** εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοθείσης ὑποσχέσεως **«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»** καὶ ἀποτίθῃσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν. Ἡ δευτέρα αὕτη ἐπίδειξις τοῦ ἁγίου ποτηρίου σημαίνει τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Μετὰ ταῦτα ὁ διάκονος προτρέπει τοὺς κοινωνήσαντας νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν Θεόν, ὅστις τοὺς ἡξίωσε νὰ κοινωνήσωσι τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὁ δὲ ἱερεὺς προαγγέλλει τὸ τέλος τῆς λειτουργίας διὰ τῶν ἐξῆς: **«Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν»** ἤτοι. Ὅπως ἐλθόντες εἰς τὸν ναὸν ἡσυχ-

θημεν ἐν εἰρήνῃ, τοιοῦτοτρόπως ἐξερχόμενοι αὐτοῦ ὀφείλομεν νὰ διάγωμεν μετὰ πάντων ἐν εἰρήνῃ. Ἀκολούθως ἔπεται ἡ ἀπόλυσις ἐπισηραγιζομένη διὰ τοῦ «**Δι' εὐχῶν**». Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν διανέμει τὸ **ἀντιδωρον** ἧτοι τεμάχια τῆς προσφορᾶς, ἐξ ἧς ἐξήχθη ὁ ἄμνος καὶ ἧτις ἀγιαζομένη καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχουσα κόπτεται εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ δίδεται εἰς τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀντὶ τῶν **θειῶν δώρων**. Προσφερομένου δὲ τοῦ **ἀντιδώρου**, ὁ μὲν λειτουργὸς λέγει «**Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς**», οἱ δὲ πιστοὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ ἀπέρχονται.

Τοιοῦτοτρόπως λήγει ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποίαν προσφέρεται ἡ ἀναίμακτος θυσία ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. Ἡ θεία λειτουργία παριστᾷ τὸν βίον τοῦ θεανθρώπου ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ.

ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ ΤΟΥ Δ'. ΕΤΟΥΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑΙΣ ΤΑΞΕΣΙ ΔΙΔΑΧΘΕΙΣΩΝ

ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΩΣ ΑΙ ΕΞΗΣ

1) Ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξανιστάμενος εὐχαριστῶ σοι, ἅγια Τριάς, ὅτι διὰ τὴν πολλὴν σου ἀγαθότητα καὶ μακροθυμίαν οὐκ ὀργίσθης ἐμοὶ τῷ ραθύμῳ καὶ ἁμαρτωλῷ, οὐδὲ συνεπώλεσάς με ταῖς ἀνομίαις μου, ἀλλ' ἐφιλανθρωπέυσω σινηθήτως καὶ πρὸς ἀπόγνωσιν κείμενον, ἠγειράς με εἰς τὸ δρθρίσαι καὶ δοξολογῆσαι τὸ κράτος σου. Καὶ νῦν φώτισόν μου τὰ ὄμματα τῆς διανοίας, ἀνοιξόν μου τὸ στόμα τοῦ μελετᾶν τὰ λόγια σου καὶ συνιέναι τὸ θέλημά σου καὶ ψάλλειν σοι ἐν ἔξομολογήσει καρδίας καὶ ἀνυμνεῖν τὸ Πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν.

2) Δόξα σοι, Βασιλεῦ, Θεὲ Παντοκράτορ, ὅτι τῇ θείᾳ σου καὶ φιλανθρώπῳ προνοίᾳ ἠξίωσάς με τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον ἐξ ὕπνου ἀναστῆναι καὶ τυχεῖν τῆς εισόδου τοῦ ἁγίου σου οἴκου. Δέξαι Κύριε, καὶ τὴν φωνὴν τῆς δεησεώς μου, ὡς τῶν ἁγίων καὶ νοερῶν σου Δυνάμεων καὶ εὐδόκησον ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ καὶ πνεύματι ταπεινώ-

σεως προσενεχθῆναί σοι τὴν ἐκ τῶν ρυπαρῶν χεπέων μου αἴνεσιν, ὅπως καὶ γὰρ κοινωνὸς γένομαι τῶν φρονίμων παρθένων ἐν φαιδρᾷ λαμπηδόνι τῆς ψυχῆς μου καὶ δοξάζω σε τὸν ἐν Πατρὶ καὶ Πνεύματι δοξαζόμενον Θεὸν Λόγον. Ἀμήν.

3) Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλεῖον πλύνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἔστι διὰ παντός. Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνέληφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς με. Ραντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με καὶ ὑπερ- χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην· ἀγαλλιάσονται ὁστέα τεταπεινωμένα. Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μοι ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ρῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεός, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου· ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξῃς καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Ὅτι εἰ ἠθέλησας, θυσίαν ἔδωκα ἂν· ὄλοκαυ-

τώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμ-
 μένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς
 οὐκ ἐξουδενώσει. Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν
 Σιών καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. Τότε εὐ-
 δοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα.
 Τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

4 Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισε τὴν
 δέησίν μου ἐν ἀληθείᾳ σου, εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δι-
 καιοσύνῃ σου καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δού-
 λου σου, ὅτι οὐ δικαιοθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· ὅτι
 κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου· ἐταπείνωσεν εἰς γῆν
 τὴν ζωὴν μου ἐκάθησέ με ἐν σκοτεινοῖς, ὡς νεκροὺς αἰῶ-
 νος καὶ ἠκηδίασεν ἀπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου· ἐν ἐμοὶ ἐταρά-
 χθη ἡ καρδία μου. Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέ-
 τησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν
 σου ἐμελέτων· διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου· ἡ ψυχὴ
 μου ὡς γῆ ἄνυδρος εἶ. Ταχὺ εἰσάκουσόν με, Κύριε, ἐξέ-
 λιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου
 ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον.
 Ἄκουστὸνποίησόν μοι τὸ πρῶτὸν τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ
 ἤλπισα. Γνώρισόν με, Κύριε, ὁδὸν ἐν ἣ πορεύσομαι, ὅτι
 πρὸς σὲ ἤρα τὴν ψυχὴν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν
 μου, Κύριε, πρὸς σὲ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ
 θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου. Τὸ πνεῦμά σου τὸ
 ἀγαθὸν ὀδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ· ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός
 σου, Κύριε, ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ
 θλίψεως τὴν ψυχὴν μου καὶ ἐν τῷ ἔλεει σου ἐξολοθρεύσης
 τοὺς ἐχθρούς μου καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν
 ψυχὴν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμι.

5) Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, Δέσποτα Παντοκράτορ, ὁ φω-

τίσας τὴν ἡμέραν τῷ φωτί σου τῷ ἡλιακῷ καὶ τὴν νύκτα
 φαιδρύνας ταῖς αὐγαῖς τοῦ πυρός· ὁ τὸ μήκος τῆς ἡμέρας
 διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας καὶ προσεγγίσει ταῖς ἀρχαῖς
 τῆς νυκτός, ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἰσχυρὸς τοῦ
 λαοῦ σου· καὶ πᾶσιν ἡμῖν συγχωρήσας τὰ ἔκουσά σου καὶ τὰ
 ἀκούσια ἁμαρτήματα, πρόσδεξαι τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν ἐπι-
 σίας καὶ κατάπεμψον τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου καὶ τῶν
 οἰκτιρμῶν σου ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου. Τείχισον ἡμᾶς
 ἀγίοις ἀγγέλοις σου· ὅπλισον ἡμᾶς ὅπλοις δικαιοσύνης σου·
 περιχαράκωσον ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ σου· φρούρησον ἡμᾶς τῇ
 δυνάμει σου· ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης περιστάσεως καὶ
 πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου. Παράσχου δὲ ἡμῖν καὶ
 τὴν παροῦσαν ἐσπέραν σὺν τῇ ἐπερχομένῃ νυκτί, τελείαν,
 ἀγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον, ἀσκανδάλιστον, ἀφάντα-
 στον καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, προσβεβίαις
 τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰ-
 νός· σοι εὐαρεστησάντων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ
 ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000012965

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

